

De Rechtspraak

Jaarverslag 2007

de Rechtspraak

De Rechtspraak Jaarverslag 2007

de Rechtspraak

Deel I

Voorwoord	3
1 Hoofdpijnen van beleid	4
1.1 Agenda van de Rechtspraak 2005-2008	6
1.2 Agenda van de Rechtspraak 2008-2011	11
1.3 Internationale samenwerking	11
Thema: Promis	12
2 Resultaten	14
2.1 Instroom	15
2.2 Afgehandelde zaken	16
2.3 Voorraadontwikkeling en duur van procedures	17
2.4 Medewerkers	18
2.5 Productie(afspraken), productiviteit en financiële resultaten	19
3 Ontwikkelingen per sector	24
3.1 Sector strafrecht	25
3.2 Sector civiel	29
3.3 Sector kanton	32
3.4 Sector bestuursrecht	34
Thema: Elektronisch roljournaal	38
4 Kwaliteit	40
4.1 Kwaliteitsnormen	41
4.2 Klantwaarderingsonderzoek	43
4.3 Klachtenregeling	45
5 Bedrijfsvoering	46
5.1 Personeelsbeleid	47
5.2 Automatisering en informatisering	48
5.3 Overige ontwikkelingen	50
5.4 Huisvesting	50
5.5 Risicobeheersing	50
6 Wetgevingsadvies en onderzoek	54
6.1 Wetgevingsadvies	55
6.2 Onderzoeksprogramma	56
Thema: Combi-zitting	58
7 Jaarrekening	60
Accountantsverklaring	74
Deel II	
Cijfers	76

mr. Sietske van Vugt, juridisch medewerker, rechtbank Dordrecht

Voorwoord

De Rechtspraak zet in op het beter in balans brengen van kwantiteit en kwaliteit. Voor het eerst sinds jaren was er in 2007 sprake van een enigszins teruglopende instroom. Dit bood de ruimte om de inspanningen op het gebied van kwaliteit onverminderd voort te zetten. In 2007 zijn verschillende kwaliteitsnormen vastgesteld die raken aan de inhoudelijke kwaliteit van het rechtspreken. In hoofdstuk 4 worden de kwaliteitsnormen besproken.

Het jaar 2007 was het jaar waarin Bert van Delden als voorzitter afscheid nam. Het is de grote verdienste van Bert van Delden geweest dat hij de Raad voor de rechtspraak op de kaart heeft gezet. Hij is erin geslaagd de aanvankelijk bij sommigen bestaande scepsis over de komst van de Raad te overwinnen. Wij zijn hem hiervoor grote dank verschuldigd.

Evenals mijn voorganger zal ook ik aandacht blijven vragen voor het belang van diversiteit binnen de Rechtspraak. Ik hoop dat steeds meer mensen met een andere culturele achtergrond tot de opleiding zullen worden toegelaten. Die hoop blijkt moeilijk te concretiseren; het gaat langzaam. We proberen ons netwerk uit te breiden, leggen contacten met verenigingen met verschillende etnische achtergronden en bezoeken middelbare scholen. De selectiecommissies hebben een gemengde culturele achtergrond zodat meer groepen zich welkom kunnen voelen. Hoopgevend is dat van de jongste lichting RAIO's tien procent van allochtone afkomst is. We zullen echter nooit bereiken dat de Rechtspraak een exacte afspiegeling vormt van de samenleving. Maar ik streef wel naar een zo breed mogelijk herkenbare Rechtspraak.

F.W.H. van den Emster

Hoofdpijnen van beleid

De Agenda van de Rechtspraak 2005-2008 bevat de hoofdpijnen van beleid voor de Rechtspraak. Zij geeft richting aan de jaarplannen van de gerechten. De Agenda is opgebouwd vanuit de missie van de Rechtspraak: 'De Rechtspraak zorgt voor integere en tijdige beslechting van geschillen en berechting van strafbare feiten door onafhankelijke rechters. De Rechtspraak draagt bij aan de instandhouding van de rechtsstaat en aan het vertrouwen van de burger in het recht.' De Rechtspraak geeft met deze missie aan dat zij zich bewust is van haar eigen positie en rol in het staatsbestel en dat zij daarin een maatschappelijke verantwoordelijkheid heeft voor dit bestel.

Het jaar 2007 werd gekenmerkt door een licht dalende instroom van zaken. Dit heeft ook gevolgen voor de productie-gerelateerde financiering van de Rechtspraak. Er waren minder inkomsten dan verwacht. Desondanks heeft de Rechtspraak in 2007 onverminderd gewerkt aan kwaliteit en de uitvoering van de Agenda van de Rechtspraak. Doorlooptijden zijn genormeerd en in een aantal zaakscategorieën verkort. Een verdere verkorting is waar nodig gezekerd door de vaststelling van

scherpe normen. Verder zijn meer rechters aangeetrokken dan op grond van de productieontwikkeling strikt genomen nodig was. Dit bood ruimte – en zal ook voor de toekomst ruimte bieden – om te werken aan kwaliteit.

In december 2006 is na een omvangrijk evaluatieprogramma het eindrapport van de Commissie Evaluatie Modernisering Rechterlijke Organisatie verschenen onder de titel 'Rechtspraak is kwaliteit'. Deze commissie, onder voorzitterschap van drs. W. Deetman, heeft de instelling van de Raad voor de rechtspraak en de invoering van integraal management bij de gerechten per 1 januari 2002 geëvalueerd. De commissie constateert dat het nieuwe bestuursmodel in de praktijk goed functioneert, maar ook dat de bestuurskracht van de gerechtsbesturen zou moeten worden vergroot. Het rapport van de commissie Deetman is in 2007 besproken met de vaste kamercommissie van Justitie. De Tweede Kamer uitte hierbij haar waardering voor het functioneren van de Rechtspraak.

Naar aanleiding van de aanbeveling van de commissie dat de bestuurskracht zou moeten

worden vergroot, heeft de Minister besloten om (vooruitlopend op verdere planvorming) te komen tot een verzelfstandiging van de rechtbank Lelystad en in verband daarmee een fusie van de rechtbanken Almelo en Zwolle. Dit besluit kreeg geen steun van de Tweede Kamer. Hierop heeft de Minister van Justitie besloten een herziening van de totale gerechtelijke kaart te gaan voorbereiden (zie ook onder doelstelling 4). De adviezen van de commissie Deetman zijn gebruikt bij het opstellen van de nieuwe meerjarige agenda: de Agenda van de Rechtspraak 2008-2011 (zie paragraaf 1.2).

1.1 Agenda van de Rechtspraak 2005-2008

Voor de periode 2005-2008 heeft de Rechtspraak vijf doelstellingen geformuleerd als hoofdlijnen van beleid:

1. Institutionele borging onafhankelijkheid, onpartijdigheid en integriteit
2. Differentiatie zaaksbehandeling met normering doorlooptijden
3. Bevorderen rechtseenheid
4. Specialisatie door concentratie
5. Vergroten transparantie

De uitvoering van de Agenda is zowel op landelijk als op gerechtelijk niveau ter hand genomen. Verschillende activiteiten zijn ondernomen om de doelstellingen te realiseren. Verder is in 2007 de nieuwe meerjarige agenda opgesteld voor de periode 2008-2011.

Hieronder wordt per doelstelling een overzicht gegeven van ontplooiende activiteiten in 2007. Daarnaast wordt er per doelstelling een algemene terugblik gegeven op hetgeen bereikt is tijdens de looptijd van de Agenda 2005-2008.

Ad 1 Institutionele borging onafhankelijkheid, onpartijdigheid en integriteit

Een integrale organisatie en integrale medewerkers zijn basisvoorwaarden voor vertrouwen in de Rechtspraak. Om het integriteitsbesef scherp te houden hebben alle gerechten in de afgelopen jaren workshops Morele Dilemma's georganiseerd voor alle medewerkers. De workshops hebben de medewerkers laten zien dat het voeren van discussie het zicht op wat wel en niet kan verscherpt. Ook in 2007 is een deel van de gerechten gestart met het vervolg op Morele Dilemma's: de workshop feedback. Verder is gewerkt aan de totstandkoming van een

'gedragscode' waarvan de publicatie in 2008 wordt verwacht.

Algemene terugblik 2005-2007

Veel gerechten hebben op dit gebied activiteiten ontplooid, zoals bijvoorbeeld het opstellen van lokale regelingen op het gebied van de toedeling van zaken. Ook zijn in enkele gerechten commissies ingesteld ter bevordering van de onpartijdigheid en integriteit van de medewerkers en zijn workshops morele dilemma's gehouden. Op landelijk niveau is een leidraad onpartijdigheid opgesteld door de Presidentenvergadering samen met de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak. Er is gewerkt aan een gedragscode en aan een leidraad toelaatbaarheid nevenfuncties.

Conclusie: De doelstelling 'Institutionele borging onafhankelijkheid, onpartijdigheid en integriteit' is gerealiseerd; de borging vraagt structureel aandacht.

Ad 2 Differentiatie zaaksbehandeling met normering doorlooptijden

Doorlooptijden

De doorlooptijden van procedures zijn een belangrijk kwaliteitskenmerk. Er zijn normen vastgesteld voor de termijn waarbinnen een zaak afgehandeld dient te zijn en voor het percentage zaken dat binnen die termijn afgehandeld dient te zijn. In hoofdstuk 2.3 wordt een overzicht gegeven van de mate waarin de normen zijn gehaald. De gerechten hebben tot 2010 de tijd om de normen te realiseren.

Commissie verbreding kantonrechtspraak

De Raad voor de rechtspraak heeft medio 2007 de commissie Verbreding kantonrechtspraak ingesteld met de vraag een advies uit te brengen over de verbreding van het werkterrein van de kantonrechter en over de mogelijkheid onderscheid te maken naar soort rechtzaak. Na onder andere een consultatie van betrokken beroeps- en belangenorganisaties heeft de commissie Verbreding kantonrechtspraak geadviseerd de competentiegrens van de kantonrechter te verhogen naar 25.000 euro onder gelijktijdige intrekking van artikel 47 wet RO, waarin de verplichting is neergelegd dat iedere rechtbank een aparte kantonsector dient te hebben. Ook heeft de commissie voorgesteld zaken die betrekking hebben op consumentenkoop, consumptief krediet en arbeidszaken van statutair directeurs onder de exclusieve bevoegdheid van de kanton-

rechter te brengen. Bovendien adviseert de commissie meervoudige kantonrechtspraak mogelijk te maken. Om deze voorstellen te kunnen realiseren zijn een wetswijziging en een nadere organisatorische uitwerking vereist. Hierover zal in 2008 besluitvorming plaatsvinden door de Minister van Justitie en de Raad voor de rechtspraak.

Differentiatie van werkstromen in het bestuursrecht

Het project differentiatie van werkstromen, waarin de mogelijkheden van meer invloed van klanten op de behandelwijze worden onderzocht, is in 2007 van start gegaan. Gestreefd wordt naar het leveren van een geschillenbeslechting op maat, waarbij de duur van de procedure is afgestemd op de wensen van de partijen. In 2008 worden pilots gehouden. De Rijksuniversiteit Groningen is hierbij betrokken.

Mediation

Sinds 2005 is de doorverwijzingsvoorziening bij de Rechtspraak fasegewijs ingevoerd. Rechters kunnen via een verwijzingsbureau in het gerecht aan partijen tijdens een procedure de keus voor mediation voorleggen. Zij doen dit met name in civielrechtelijke of bestuursrechtelijke zaken waarvan zij inschatten dat een juridische beslissing het achterliggende conflict niet kan oplossen.

Per 1 april 2007 is de landelijke invoering van de doorverwijzingsvoorziening bij alle gerechten in Nederland een feit. Vanaf die datum biedt de Rechtspraak in alle gerechten de keuze tussen drie manieren van afdoening: een rechterlijke uitspraak, schikken, en doorverwijzen naar mediation.

In het kader van de implementatie van de doorverwijzingsvoorziening heeft het Landelijk Bureau Mediation cursussen georganiseerd voor rechters, secretarissen en mediationfunctionarissen. In totaal waren er eind 2007 583 gecertificeerde mediators ingeschreven bij de doorverwijzingsvoorziening van de gerechten.

Landelijk hebben er in 2007 3354 doorverwijzingen naar mediation plaatsgevonden. Het merendeel van de mediation was civielrechtelijk, te weten 76 procent.

Het slagingspercentage was 57 procent en ligt voor bestuursrechtelijke zaken aanmerkelijk hoger dan voor civielrechtelijke zaken. Het verschil in slagingspercentage lijkt deels verklaard te kunnen worden uit verschillen in het moment en de vorm van doorverwijzen. Een andere mogelijke verklaring is dat de civielrechtelijke comparitie voorziet in de mogelijkheid tot schikken. Hierdoor worden de minst geëscaleerde zaken, met doorgaans een hogere kans op een succesvolle afronding in mediation, als het ware afgevangen.

	2005	2006	2007
Aantal doorverwijzingen		2.133	3.354
Aantal gestarte mediations	720	1.943	3.062
Aantal afgeronde mediations	357	1.297	2.495
Slagingspercentage (gehele of gedeeltelijke overeenstemming)	55%	61%	57%

Algemene terugblik 2005-2007

Er is veel aandacht van de gerechten uitgegaan naar het wegwerken van voorraden en het verkorten van doorlooptijden. Ook zijn er diverse lokale initiatieven genomen om tot differentiatie van zaaksbehandeling te komen. De meting van doorlooptijden is gesystematiseerd, volledig gemaakt en verbeterd. De doorlooptijden zijn genormeerd. De ontwikkeling van procesreglementen en de uniformering van werkprocessen zijn mede gezien vanuit het oogpunt van het verkorten van doorlooptijden. Differentiatie van zaaksbehandeling richt zich thans in het bijzonder op de sectoren kanton en civiel.

Conclusie: van de doelstelling ‘Differentiatie zaaksbehandeling met normering doorlooptijden’ is de normering gerealiseerd; de differentiatie is nog in ontwikkeling.

Ad 3 Bevorderen rechtseenheid

Oriëntatiepunten voor de straftoemeting

Op het gebied van het strafrecht is het project ‘straftoemetingsinstrumentarium’ gestart. Doel van dit project is het bevorderen van de materiële rechtseenheid. De resultaten van het project worden vastgelegd in oriëntatiepunten voor de straftoemeting. Het Landelijk Overleg van Voorzitters van de Strafssectoren heeft in 2007 een aantal oriëntatiepunten vastgesteld, op voorstel van de door haar ingestelde commissie Rechts-eenheid. Het betreft onder meer oriëntatiepunten voor de delicten verkrachting en het besturen van motorrijtuigen tijdens een ontzegging of bij een ongeldig verklaard rijbewijs. Onderzocht wordt hoe ketenpartners en maatschappelijke organisaties betrokken kunnen worden bij de totstandkoming van de oriëntatiepunten.

Procesreglementen voor civiel en kanton (rechtbanken) en civiel en familie (hoven)

Met het ontwikkelen van procesreglementen wordt beoogd een verdere bijdrage te leveren aan het harmoniseren van de werkwijze en werkprocessen van de verschillende rechtbanken en hoven. Vastgestelde procesreglementen gelden voor alle gerechten. Hierbij is het belang van partijen voorop gesteld. Daarnaast is gestreefd naar een zo goed mogelijke interne werkbaarheid en – waar mogelijk – naar verkorting van de doorlooptijden. De advocatuur is nauw bij de totstandkoming van de procesreglementen betrokken geweest. Er is in 2007 een viertal procesreglementen gereedgekomen: verzoekschriftprocedures civiel, kort gedingen civiel, verzoekschriftprocedures familie-zaken gerechtshoven, en de civiele rol kanton.

Richtlijnen voor schuldsaneringsregelingen

In 2007 heeft de landelijke werkgroep van rechter-commissarissen in faillissementen (de Recofa) de – zowel binnen de Rechtspraak als daarbuiten veel gebruikte – richtlijnen voor schuldsaneringsregelingen herzien. Ze zijn op 1 januari 2008 in werking getreden. Deze herziening hangt samen met de per 1 januari 2008 in werking getreden wijziging van de Faillissementswet in verband met herziening van de schuldsaneringsregeling natuurlijke personen. Er is naar gestreefd om met name die formele en materiële handelingen in de

richtlijnen vast te leggen, waarover bij de grote meerderheid van de rechtbanken geen of weinig discussie bestaat.

Procesregeling bestuursrecht

In 2007 is veel aandacht besteed aan het integreren van de Procesregeling vreemdelingenkamers, in de procesregeling Bestuursrecht, die voor het algemene bestuursrecht en het belastingrecht geldt. De concept-procesregeling Bestuursrecht is voorgelegd aan een groot aantal organisaties die de repeat players bij de sectoren bestuursrecht vormen. Naar verwachting zal de Procesregeling bestuursrecht in de loop van 2008 in werking treden.

Hovenconferentie

De appelcolleges (gerechtshoven, de Centrale Raad van Beroep en het College van Beroep voor het bedrijfsleven) hebben zich in dit verslagjaar bezonnen op hun taak, rol en verantwoordelijkheid binnen de rechtspraak. Dit heeft geleid tot een conferentie waarop vanuit de eerste lijn (de rechtbanken), de professionele partners (de advocatuur) en vanuit de wetenschap en de samenleving commentaar is gegeven op de appelrechtspraak. Algemene notie was dat het hoger beroep opnieuw gedefinieerd zou moeten worden in het licht van enerzijds de recente ontwikkelingen in de eerste lijn (enkelvoudig en veel comparities) en anderzijds toekomstige ontwikkelingen in de cassatierechtspraak. De gezamenlijke presidenten hebben daarop een breed samengestelde werkgroep in het leven geroepen onder leiding van het lid van de Hoge Raad mr. A. Hammerstein. Deze heeft tot taak voorstellen te doen ter verbetering van de appelrechtspraak vóór 1 september 2008.

Algemene terugblik 2005-2007

Er is hard gewerkt aan vergroting van met name de procedurele rechtseenheid in de afzonderlijke gerechten en voor de Rechtspraak als geheel. Voor alle sectoren zijn referentiemodellen voor werkprocessen ontwikkeld en wordt gewerkt aan standaardisering van documenten. In het algemeen zijn de ontwikkelingen waar het gaat om de materiële rechtseenheid minder voortvarend. De materiële rechtseenheid hangt direct samen met het rechterlijk domein, en leent zich daarvoor in beperktere mate voor het vooraf maken van afspraken. Hierbij staat voorop dat de materiële rechtseenheid primair bevorderd wordt door de werking van het hoger beroep en cassatie.

Conclusie: de procedurele rechtseenheid is sterk verbeterd. Op het gebied van de materiële rechtseenheid is een aantal activiteiten ontplooid, met name in de strafsectoren.

Ad 4 Specialisatie door concentratie

Specialisatie door concentratie heeft de afgelopen jaren de aandacht van de Rechtspraak gehad. Zo verscheen in 2006 het rapport van de commissie Van der Winkel, waarin geadviseerd werd te komen tot regionale samenwerking tussen gerechten. Als vervolg hierop is in 2007 de commissie Van Dijk van start gegaan die concrete voorstellen zal doen over de zaakspakketten die door hun geringe aantal in combinatie met specialistische deskundigheid niet over alle negentien rechtbanken verdeeld zouden moeten worden. In 2008 zal de commissie haar rapport uitbrengen. De Rechtspraak is betrokken bij de discussie op politiek niveau rond de mogelijke herziening van de veiligheids- en politieregio's en de eventuele consequenties hiervan voor de gerechtelijke kaart.

Samenwerking tussen gerechten

Van de mogelijkheden die het Besluit nevenvestigings- en nevenzittingsplaatsen biedt tot samenwerking wordt vrijwel steeds gebruik gemaakt om (tijdelijke) capaciteitstekorten te ondervangen. Tot de (mede) beoogde uitruil van zaken om te komen tot specialistische behandeling van de zaken die dat behoeven, is het nog slechts in beperkte mate gekomen.

In 2007 heeft de Raad twee besluiten genomen waarbij nevenzittingsplaatsen buiten het arrondissement of ressort zijn aangewezen:

- a. *Het Aanwijzingsbesluit grotere meervoudige kamerstrafzaken rechtbank Rotterdam* van 4 januari 2007 (Stcrt. 26 januari 2007, nr. 19). Aanleiding voor dit besluit is het gegeven dat de strafsector van de rechtbank Rotterdam de laatste jaren wordt geconfronteerd met een forse toename van het aantal grote strafzaken (zogenoemde mini-megazaken). Daarnaast kampt de rechtbank Rotterdam met een tekort aan zittingszalen. Om de afhandeling van reguliere strafzaken niet in het gedrang te laten komen, is een aantal mini-megazaken doorgeschoven naar 2007. Om te voorkomen dat de doorlooptijden van deze zaken verder oplopen is een aantal van de Rotterdamse zaken overgenomen door de rechtbanken 's-Gravenhage, Dordrecht en Middelburg. Deze rechtbanken

zijn als nevenzittingsplaats van de rechtbank Rotterdam aangewezen.

- b. *Het Aanwijzingsbesluit nevenzittingsplaatsen internationale rechtshulp in strafzaken Noord Oost Nederland* van 28 maart 2007 (Stcrt. 3 april 2007, nr. 66).

Het Openbaar Ministerie heeft de expertise in zaken die betrekking hebben op internationale rechtshulp in strafzaken gebundeld in Groningen. Het Openbaar Ministerie stelt degenen die dit betreft, in Groningen in verzekering. De expertise in bedoelde zaken is zodoende voor Noord Oost Nederland gebundeld bij de rechtbank Groningen. Het lukt echter niet altijd om de inverzekeringstelling in Groningen te laten plaatsvinden. Incidenteel worden ook andere rechtbanken in de ressorten Leeuwarden en Arnhem geconfronteerd met een zaak over een internationaal rechtshulpverzoek. Om te bewerkstelligen dat Groningen deze zaken van de andere rechtbanken kan behandelen, is Groningen aangewezen als nevenzittingsplaats van de rechtbanken Assen, Leeuwarden, Zwolle-Lelystad, Zutphen, Almelo en Arnhem.

In 2007 zijn twee aanwijzingen in verband met het verstrijken van de geldigheidsduur van drie jaren verlengd: het Aanwijzingsbesluit nevenzittingsplaatsen megastrafzaken van 1 juli 2004, en het Aanwijzingsbesluit nevenzittingsplaatsen strafzaken gerechtshof Amsterdam en rechtbank Haarlem van 13 september 2004, voor zover deze aanwijzing betrekking heeft op Arnhem en op de behandeling van strafzaken, afkomstig van de rechtbank Utrecht.

Twee aanwijzingsbesluiten uit 2004 zijn verlopen en niet verlengd omdat de problemen die zich drie jaren geleden voordeden bij de afhandeling van zaken, zich thans niet meer voordoen. Het volledige verslag over 2007 als bedoeld in artikel 11, tweede lid, van het Besluit nevenvestigings- en nevenzittingsplaatsen zal worden gepubliceerd op Rechtspraak.nl.

Algemene terugblik 2005-2007

Op diverse plaatsen komen vormen van samenwerking in de praktijk tot stand. Het doel dat voor de belangrijkste specialisatiegebieden arrangementen zijn gerealiseerd, is echter niet gehaald.

Conclusie: De doelstelling 'Specialisatie door concentratie' is nog niet gerealiseerd.

Ad 5 Vergroten transparantie

Kwaliteitssysteem

Sinds 2006 gaat er extra aandacht uit naar de kwaliteit van de rechtspraak, om zodoende kwaliteit en kwaliteit beter in balans te brengen. Hiertoe zijn normen ontwikkeld voor een aantal kwaliteitsindicatoren. Deze normen maken inzichtelijk voor de onderwerpen waarop deze betrekking hebben wat nodig is voor goede rechtspraak. Hierbij past wel de waarschuwing dat de kwaliteit van rechtspraak niet te reduceren valt tot enkele kwantitatieve indicatoren. Voor een algemeen beeld is de beoordeling van de professionals bepalend. Voor nadere uitwerking van de vastgestelde normen wordt verwezen naar hoofdstuk 4 van dit jaarverslag.

Kengetallen

In 2007 is gestart met het publiceren van kengetallen per gerecht. Ook dit jaar wordt per gerecht verantwoording afgelegd aan politiek en samenleving over het functioneren van de afzonderlijke gerechten. Nieuw dit jaar is dat in de publicatie over kengetallen een overzicht wordt opgenomen waarin de gerechten onderling vergeleken worden, voor zover dat mogelijk is.

Voorlichting

Het afgelopen jaar werd de voorlichting aan rechtzoekenden versterkt. De achterliggende gedachte is dat rechtzoekenden door voorlichting een beter beeld krijgen van rechterlijke procedures en weten wat zij kunnen verwachten bij een bezoek aan de rechtbank. Daartoe werd de informatie op Rechtspraak.nl aanzienlijk uitgebreid, met in februari 2007 een kleine primeur: voor het eerst werd een film op Rechtspraak.nl geplaatst. Hierin wordt de civiele procedure bij de kantonrechter stap voor stap uitgelegd.

Ondanks een enigszins teruglopende instroom van zaken is het aantal gepubliceerde uitspraken op Rechtspraak.nl in 2007 gestegen, van ruim 14.500 tot bijna 16.000. Daarbij valt op dat er nog grote onderlinge verschillen zijn in het aantal uitspraken dat gerechten publiceren.

In opdracht van de Raad voor de rechtspraak wordt periodiek onderzoek gedaan naar de informatiebehoefte, informatiewaardering en verwachtingen van justitiabelen. Door onderzoek hoopt de Rechtspraak de informatievoorziening aan de diverse publieksgroepen verder te verbeteren. In de tweede helft van 2007 is uitgebreid

onderzoek gedaan onder leken (procespartijen) in de rechtbanken Utrecht en Breda. Daarvoor zijn honderden interviews gehouden met rechtzoekenden, zijn de contactmomenten tussen justitiabelen en de Rechtspraak in kaart gebracht voor diverse procedures, is het voorlichtingsmateriaal van de Rechtspraak geanalyseerd en zijn gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van de advocatuur, het Juridisch Loket, griffies en rechtsbijstandverzekeraars. Uit de resultaten rijst het beeld van een passieve justitiabele voor wat betreft het vergaren van informatie. Het onderzoek vormt een goede basis om de voorlichting aan justitiabelen te versterken.

Ook werd in 2007 gewerkt aan verbetering van de dienstverlening aan journalisten. Dat gebeurde door ontwikkeling van een nieuwe persrichtlijn ter vervanging van de richtlijn uit 2003. Aanleiding voor herziening van de persrichtlijn was kritiek vanuit wetenschappelijke hoek op de juridische grondslag van de richtlijn, toenemende belangstelling van met name de audiovisuele media voor individuele rechtszaken, en de wens om te komen tot een meer uniforme dienstverlening aan journalisten door verschillende rechtbanken en hoven. Een belangrijke wijziging is dan ook dat de opnamemogelijkheden voor radio en televisie in de rechtszaal zijn uitgebreid. In de nieuwe persrichtlijn is gezocht naar een goede balans tussen enerzijds het belang van openbaarheid en anderzijds de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van procesdeelnemers en het ordentelijke verloop van de rechtszittingen. De persrichtlijn is op 1 maart 2008 in werking getreden.

De Rechtspraak voert sinds 2007 een klein offensief om de kennis van jonge burgers over rechtspraak te verhogen. Dat gebeurt onder meer via het voortgezet onderwijs, met een film, een educatief stripverhaal en een docentenhandleiding. In september 2007 ontvingen alle scholen in het voortgezet onderwijs een cd-rom met dit lesmateriaal, vergezeld van een papieren exemplaar van het stripverhaal. Een belangrijk element van de campagne is de jeugdsite Rechtvoorjou.nl, die begin 2007 online is gegaan. De jeugdcampagne van de Rechtspraak was vorig jaar een van de beste voorlichtingscampagnes van de overheid. In de strijd om de Galjaardprijs 2007, een prijs voor de beste communicatieactiviteit van de overheid, is de Rechtspraak als tweede geëindigd.

Algemene terugblik 2005-2007

Rond de transparantie is veel gerealiseerd. De ontwikkeling van het kwaliteitssysteem van de Rechtspraak kan als afgerond worden beschouwd. Publicatie van kwaliteitsnormen en de realisatie ervan vindt plaats vanaf 2007. Daarnaast zijn er kengetallen ontwikkeld. Deze worden met ingang van 2006 jaarlijks gepubliceerd per gerecht. De gegevensinfrastructuur is met de onderzoeksdatabase en het in ontwikkeling zijnde datawarehouse sterk verbeterd. De publieksvoorlichting is sterk uitgebreid via internet en via meer traditionele middelen zoals brochures en een film. De bekostiging van de Rechtspraak is geobjectiveerd via het in 2005 ingevoerde bekostigingsstelsel en het baten-lastenstelsel. De prognoses van zaaksontwikkelingen zijn gebaseerd op controleerbare prognosemodellen. Het selectieproces van rechters is eveneens geobjectiveerd en meer inzichtelijk gemaakt.

Conclusie: de transparantie van de Rechtspraak is sterk verbeterd.

1.2 Agenda van de Rechtspraak 2008-2011

In 2007 is de nieuwe meerjarige Agenda van de Rechtspraak 2008-2011 opgesteld. De adviezen van de Commissie Evaluatie Modernisering Rechterlijke Organisatie (beter bekend als de commissie Deetman), die de instelling per 1 januari 2002 van de Raad voor de rechtspraak en de invoering van integraal management bij de gerechten heeft geëvalueerd, zijn hierbij gebruikt. De nieuwe agenda kent de volgende vier doelstellingen:

- Deskundige rechtspraak
- Betrouwbare rechtspraak
- Effectieve rechtspraak
- Rechtspraak in de samenleving

1.3 Internationale samenwerking

Het Europees Netwerk van Raden voor de rechtspraak (ENCJ), mede op initiatief van de Nederlandse Raad voor de rechtspraak opgericht, heeft zich in 2007 verder ontwikkeld tot een organisatie die in Europa de rechtspraakorganisatie vertegenwoordigt. In 2007 zijn statuten ondertekend die de oprichting van een internationale vereniging zonder winstoogmerk naar Belgisch recht mogelijk maken. Ook zal er een permanent ENCJ-bureau gevestigd worden in Brussel. Van de zijde van de Europese Commissie is enthousiast

gereageerd op dit voornemen en is er structurele financiering toegezegd.

De algemene vergadering van het netwerk in 2007 gehouden in Brussel, stond in het teken van de nieuwe organisatiestructuur. Inhoudelijk thema was de scheiding der machten in de 21e eeuw.

Het samenwerkingsproject met Turkije, waarin de Nederlandse Rechtspraak samen met zijn Zweedse counterpart participeerde, is afgerond. Over het algemeen kan gesteld worden dat het project succesvol is geweest. De doelstellingen, te weten het opleiden van het personeel van de op te richten hoven en het ontwikkelen van de handboeken, zijn gehaald. Ondanks dat moet ook vastgesteld worden dat de Turkse hoven die op 1 juni 2007 van start hadden moeten gaan, weliswaar formeel gevestigd zijn maar mede vanwege de politieke situatie in Turkije nog niet operationeel zijn. In EU-verband krijgt deze vertraging aandacht.

In 2007 was er ook weer een aantal rechtspraak-medewerkers werkzaam in het buitenland. Zo levert de Nederlandse Rechtspraak rechters voor het Rode Khmer-tribunaal in Cambodja, de Special War Chambers in Sarajevo, in Brussel ten behoeve van een EU-programma voor de training van de justitiesector in Irak en bij de Raad van Europa, de Wereldbank en de International Finance Corporation.

Een aantal buitenlandse rechtspraakorganisaties heeft een bezoek gebracht aan de Raad voor de rechtspraak en/of de gerechten. Bijzondere belangstelling genieten het Nederlandse financieringsstelsel, het kwaliteitssysteem RechtspraakQ en Eurinfra dat beoogt de Europeesrechtelijke kennis binnen de Nederlandse Rechtspraak te vergroten.

Promis: onzekere belofte

Alle strafrechters moeten binnen drie jaar hun uitspraken in meervoudige zaken motiveren op een Promis-manier. Vooral de redenering van de rechter naar zijn beslissing toe moet daarmee zichtbaar worden. Aan de positieve effecten van een Promis-vonnis twijfelt niemand. Maar onzekerheid is er ook.

Hans Milius, strafrechter in Haarlem en programma-manager binnen de Raad voor de rechtspraak voor het 'Programma Strafsector 2010', waarvan Promis een belangrijk onderdeel is, erkent de onzekerheden. Maar een stille dood zal het paradepaardje van de Rechtspraak niet sterven, verwacht Milius. "Promis staat heel hoog op de agenda. De maatschappij vraagt al jaren om inzicht in het werk van de rechter. De strafsector ligt onder vuur. De negatieve aandacht in de media heeft de rechtspraak de hand in eigen boezem doen steken. Terecht. En de voordelen zijn legio. Niet alleen voor de justitiabelen en de maatschappij, voor wie straffen en maatregelen soms als duveltjes uit doosjes leken te komen. Maar ook voor ons rechters zelf. De nieuwe manier van expliciet en transparant redeneren naar een uitspraak toe maakt ook je eigen werk inzichtelijker. Het houdt jezelf en de discussie in raadkamer scherp. Rond de financiering van Promis bestaat nog onduidelijkheid. Het is nog heel lastig precies in te schatten wat het project in zijn geheel gaat kosten. Vuistregel is dat een Promis-uitspraak over het algemeen 30 procent meer werk zal opleveren dan een uitspraak oude-stijl. Of het meeste werk daarbij wordt gedaan door de secretaris danwel de rechter maakt echter een wereld van verschil voor het prijskaartje. Ik sluit ook niet uit dat het geld dat Promis kost op een andere manier mogelijk terugverdiend kan worden. Misschien gaan minder mensen in beroep als een uitspraak hen volstrekt duidelijk is. Dat zou de gerechtshoven in werk schelen. Misschien zijn het er echter juist meer, omdat een uitgebreid Promis-vonnissen de justitiabele meer handvatten geeft om over te klagen. Maar in dat geval betekent een Promis-vonnissen voor de rechtbank weer minder werk dan nu omdat er geen nadere uitwerking meer nodig is voor de uitspraak. De tijd en de praktijk zullen het leren", aldus de programmamanager.

Straftoemeting

Kees Sterk, voorzitter van de eerste Promis-kamer bij het gerechtshof in Den Bosch en een van de leden van de commissie Landelijke Invoering Promis, is een absoluut en fervent voorstander van de uitspraken volgens het nieuwe model. "Inhoudelijk is hierover geen enkel nadeel te verzinnen. Sterker nog, ik zie, naast de genoegzaam bekende voordelen van Promis, ook extra mogelijkheden voor kwaliteitsverbeteringen in het strafrecht. In de eenheid van straftoemeting bijvoorbeeld. Door Promis kunnen oriëntatiepunten voor straffen worden opgesteld. Voor veel delicten zijn die er nu nog niet, terwijl het de rechtsgelijkheid in de straftoemeting wel ten goede zou komen. Rechters, breng uw huis op orde! zou ik zeggen."

Naast alle enthousiasme bij rechters, andere procesdeelnemers als Openbaar Ministerie en

Motiveren op maat

Sinds 2004 leeft het inzicht dat uitspraken van rechters begrijpelijker en duidelijker moeten zijn voor het publiek. In 2006 werd besloten dat alle rechters bij rechtbanken en gerechtshoven zullen moeten gaan werken met uitspraken conform het model PROject Motiveringsverbetering in Strafvonnissen, kortweg Promis. Voor de strafrechters betekent dit een nieuwe, meer uitgebreide manier van formuleren en uitleggen. Vorig jaar begonnen strafkamers bij een paar pilot-gerechten met dit 'motiveren op maat'. De Hoge Raad gaf in mei 2007 te kennen dat deze nieuwe manier van vonnissen binnen het wettelijke systeem en de strafvorderlijke regels vallen. Dit jaar, 2008, zal bij ieder gerecht (rechtbank en hof) de helft van de uitspraken in meervoudige zaken op een Promis-manier moeten worden afgedaan. Volgend jaar, 2009, moet driekwart van deze strafzaken een Promis-uitspraak krijgen. In 2010 zal ieder vonnis of arrest maatwerk moeten zijn.

advocatuur en ook het publiek, dat via lezerjury's met Promis-uitspraken te maken kreeg, zijn er ook de sceptici. Sommigen vrezen voor rechtsongelijkheid als, door het ontbreken van tijd en middelen, de ene zaak wél op een Promis-manier wordt afgedaan en een ander niet. Of het ontstaan van werkachterstanden, simpelweg omdat het doen van een kwalitatief veel betere uitspraak nu eenmaal tijdrovend is. Er zijn zelfs mensen die vrezen dat de 14-dagentermijn tussen het sluiten van het onderzoek ter zitting en de uitspraak in het geding zal komen. Sterk, van het hof in Den Bosch, ziet die risico's ook. "Wij hebben in Den Bosch voorlopig tijd gezocht en gevonden in het behandelen van minder strafzaken dan vóór het Promis-tijdperk. De komende tijd zal het met de achterstanden die dit oplevert, nog wel niet zo'n vaart lopen. In de toekomst zal echter wel extra geld nodig zijn om extra secretarissen aan te trekken en andere voorzieningen te treffen om beter gemotiveerde arresten te maken. Anders zullen er zaken blijven liggen. Werkachterstanden zijn uiteraard volstrekt onwenselijk voor de justitiabelen", aldus Sterk.

In Den Bosch gebruikt het hof, volgens Sterk, een deel van het eigen vermogen om extra secretarissen te betalen die grote delen van het werk rond een Promis-arrest verrichten. Sterk: "Dat aanwenden van het eigen vermogen houdt natuurlijk een keer op. Sommige gerechten – zoals Den Bosch – zien daarin geen reden om niet alvast met het werken volgens Promis te beginnen. Maar anderen gebruiken het ontbreken van financiële zekerheid misschien als een excuus om niet in de startblokken te gaan staan. Die verschillen mogen niet ontstaan".

Resultaten

De instroom daalde licht, maar wel onverwacht.

- De Rechtspraak kreeg in 2007 te maken met een lichte, maar onverwachte daling (-2%) van instroom van nieuwe zaken. De daling vond vooral bij de sector bestuursrecht plaats (-18%).
- Het volume afgehandelde zaken, bepalend voor de opbrengsten, stabiliseerde min of meer (-1%).

Daardoor ontstond een verschil tussen begrote en gerealiseerde middelen.

- De omvang van de productie lag, als gevolg van de tegenvallende instroom, 2 procent onder de afspraken met de Minister van Justitie.
- De kosten namen toe bij een min of meer gelijkblijvende productie.
- Het eigen vermogen nam met 12 miljoen euro af tot 35 miljoen euro.

Er was voldoende verwerkingscapaciteit beschikbaar en ruimte voor uitbreiding van het aantal rechters.

- Het aantal afgehandelde zaken lag op het niveau van het aantal nieuw aangebrachte zaken.
- Doorlooptijden bleven in grote lijnen gelijk en konden hier en daar bekort worden.
- Het aantal rechters nam toe, wat een voor-

waarde is voor en een uitkomst van investeren in kwaliteit.

2.1 De instroom

In 2007 stroomden ruim 1,7 miljoen zaken in bij de Rechtspraak.¹ De totale instroom daalde daarmee onverwacht met 2 procent. De daling werd veroorzaakt door de aanzienlijke afname met 18 procent van het aantal zaken bij de bestuurssectoren. Het aantal reguliere bestuurszaken, vreemdelingenzaken en het aantal belastingzaken nam sterk af. De daling in de bestuurssector is naar verwachting van tijdelijke aard. De instroom van de overige zaakstromen bij de rechtbanken bleef in grote lijnen min of meer constant; kantonzaken -1 procent, civiele zaken +1 procent en strafzaken -1 procent. Deze stabilisering was eveneens onverwacht. Onder regie van het Ministerie van Justitie tot stand gekomen ketenprognoses geven aan dat er de komende jaren weer sprake zal zijn van een toename. Alleen de appelcolleges zagen zich nog geconfronteerd met een instroomgroei. Die vond plaats bij belastingzaken en familiezaken en is vooral het gevolg van de toename in 2006 van die zaken in eerste aanleg.

¹ Een klein deel van de instroom en productie valt buiten de gepresenteerde overzichten. Het betreft hier de bijzondere kamers, megazaken, commissies van toezicht en tuchtrecht en het werk van de rechter-commissaris strafzaken.

Zaaksinstroom aantallen in 2005, 2006 en 2007 (afgerond op tientallen)

	2005	2006	2007	groei 2007
Kantonsector rechtbanken, excl. Mulder-zaken adres onbekend	1.050.660	1.070.040	1.063.900	-1%
Sector civiel rechtbanken, excl. akten en verklaringen	255.050	261.430	263.870	1%
Strafsector rechtbanken	222.250	225.510	222.680	-1%
Sector bestuur rechtbanken, reguliere bestuurszaken	50.920	50.750	46.390	-9%
Sector bestuur rechtbanken, vreemdelingenzaken	58.690	63.590	48.450	-24%
Sector bestuur, belastingzaken eerste aanleg	25.900	31.330	24.620	-21%
Appelcolleges (hoven, CRvB, CBb)	60.670	62.110	63.770	3%
Totaal Rechtspraak	1.724.140	1.764.760	1.733.680	-2%

Hierboven is het instroombeeld geschetst op hoofdlijnen. De ontwikkelingen voor de afzonderlijke zaakstypen binnen de hoofdstromen is veel gedifferentieerder. In hoofdstuk 3 wordt een gedetailleerder beeld gegeven van de instroom op sectorniveau.

2.2 Afgehandelde zaken**Ontwikkeling aantal zaken en werklast**

Het totale aantal door de Rechtspraak afgedane zaken stabiliseerde in 2007 min of meer (-1%). Alleen bij de sector civiel van de rechtbanken was sprake van enige groei (+2%) van het aantal afgehandelde zaken. Dit is vooral toe te schrijven aan de familiezaken, waarvan de instroom wederom toenam.

Afgehandelde zaken in 2006 en 2007 (afgerond op tientallen)

	absolute aantallen		groei 2007	groei 2007
	2006	2007	aantallen	werklast
Kantonsector rechtbanken, excl. Mulder-zaken adres onbekend	1.065.790	1.052.910	-1%	-5%
Sector civiel rechtbanken, excl. akten en verklaringen	258.170	262.370	2%	1%
Strafsector rechtbanken	221.800	216.020	-3%	-2%
Sector bestuur rechtbanken, reguliere bestuurszaken	50.230	49.040	-2%	-1%
Sector bestuur rechtbanken, vreemdelingenzaken	62.190	56.820	-9%	-1%
Sector bestuur, belastingzaken eerste aanleg	31.080	26.470	-15%	-7%
Appelcolleges (hoven, CRvB, CBb)	63.160	62.770	-1%	0%
Totaal Rechtspraak	1.752.420	1.726.400	-1%	-1%

In hoofdstuk 3 wordt een gedetailleerder beeld gegeven van de productie op sectorniveau

De totale productie vertaald naar werklast daalde ook met 1 procent. In de werklast is de benodigde genormeerde behandeltijd voor de verschillende zaakstypen meegewogen. Daar waar de werklast minder sterk afneemt dan het aantal zaken, worden gemiddeld zwaardere zaken afgedaan. Dit was het geval bij vreemdelingenzaken en belastingzaken. Het omgekeerde was het geval bij de kantonsectoren.

Werklast

Omdat tussen zaken grote verschillen in behandel-tijden kunnen bestaan, wordt het productievolume ook vertaald naar werklast of gewogen productie. Deze werklast wordt berekend door de productie-aantallen te vermenigvuldigen met de gemiddelde genormeerde behandel-tijd per zaakscategorie. Het gaat dus om een genormeerde werklast. Dit hoeft niet helemaal gelijk te zijn aan de feitelijke werklast. Wanneer immers binnen afzonderlijke zaakscategorieën de zaken zwaarder van aard worden en daarmee arbeidsintensiever, kan dit in de 'werklast' niet meegewogen worden. Zo zijn er sterke signalen uit de strafsectoren dat, vooral bij politierechterzaken, de zaken de afgelopen jaren gemiddeld arbeidsintensiever zijn geworden. In dat geval kunnen er twee dingen gebeuren:

- rechters gaan meer tijd voor hun zaken gebruiken waardoor voorraden oplopen
- er wordt onder hogere druk gewerkt en er wordt minder tijd genomen voor afhandeling van zaken dan nodig is.

In de strafsectoren waren beide mechanismen voelbaar.

Wanneer de naar werklast omgerekende productie in de rechtspraak daalt, is het niet zo dat er meer ruimte komt voor rechters. De financiering en de middelen bewegen immers mee met de productie. Minder zaken (en daarmee gepaard gaande werklast) = minder middelen.

Productieverdeling

Hoewel strafzaken in de media en bij het publiek vooral aandacht krijgen, blijkt uit de linkerkolom van de volgende figuur dat in 2007 het grootste deel (62%) van de zaken in de gerechten civiel-rechtelijk van aard is. Dit zijn handelsgeschillen en familiezaken. De sector straf is verantwoordelijk voor 30 procent en de resterende 8 procent betreft de bestuurssector reguliere bestuurszaken, vreemdelingenzaken en belastingzaken.

In de rechterkolom is de verdeling van de werklast over de verschillende sectoren gegeven. Het feit dat het aandeel in werklast kantonzaken (rechterkolom) kleiner is dan het aandeel in aantallen zaken (linkerkolom), geeft aan dat het bij de sector kanton om relatief lichte zaken gaat. Zaken bij de sectoren civiel, straf en bestuur zijn echter relatief bewerkelijk en maken daarom een groter deel van de werklast uit dan van het aantal afgedane zaken. De behandeling van civiele zaken zorgt voor ruim de helft (52%) van de werklast, de behandeling van strafzaken voor

bijna een kwart (23%) en de behandeling van bestuurszaken (reguliere bestuurszaken, belastingzaken en vreemdelingenzaken samen) voor een kwart.

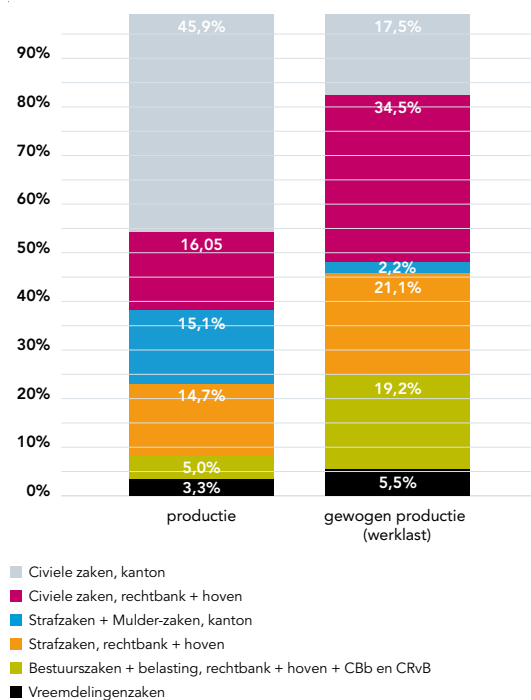
2.3 Voorraadontwikkeling en duur van procedures

Afgehandelde t.o.v. ingestroomde zaken

Het aantal afgehandelde zaken was in totaal ongeveer gelijk aan het aantal nieuw ingestroomde zaken. Dit betekent dat de gerechten in 2007 over het algemeen de instroom konden verwerken. Er zijn met andere woorden rechtspraak-breed geen achterstanden opgetreden. Niet bij alle sectoren is het beeld gelijk. De sector waar de instroom het meeste terugliep, de bestuurssector, kon meer zaken afdoen dan er instroomden. Bij de strafsectoren was sprake van een geringe voorraadtoename eerste aanlegzaken. Daar zijn in 2007 in totaal ongeveer 6.600 zaken (circa 1%) minder afgedaan dan zich aandienden.

Verdeling productie over sectoren in 2007

(excl. akten en verklaringen civiel)

Bij de appelcolleges werd 1 procent meer zaken afgehandeld dan er nieuw instroomden. Zowel de CRvB als het CBb verkleinde in 2007 de voorraad zaken.

Afgehandelde zaken ten opzichte van instroom in 2007

	productie t.o.v. instroom
Rechtbanken en kantons, eerste aanleg, incl. belasting:	100%
Kantonsector rechtbanken, excl. Mulder-zaken adres onbekend	99%
Sector civiel rechtbanken, excl. akten en verklaringen	99%
Strafsector rechtbanken	97%
Sector bestuur rechtbanken, reguliere bestuurszaken	106%
Sector bestuur rechtbanken, vreemdelingenzaken	117%
Sector bestuur, belastingzaken eerste aanleg	102%
Appelcolleges (hoven, CRvB, CBb) incl. belastingzaken in hoger beroep:	101%
Totaal Rechtspraak	100%

Voor een gedetailleerder beeld op sectorniveau wordt verwezen naar hoofdstuk 3.

Doorlooptijden

Gemiddelde doorlooptijden

In tabel 9a van Deel II zijn de gemiddelde doorlooptijden van een aantal zaakstypen weergegeven. Substantieel korter² geworden zijn:

- de procedures handelszaken bij de sector civiel;
- de faillissementen;
- de strafzaken die door de meervoudige kamer zijn behandeld; en
- de voorlopige voorzieningen bij de Centrale Raad van Beroep.

Substantieel langer³ zijn geworden de bestuursrechtelijke zaken, zowel in eerste aanleg als in hoger beroep. Het verkleinen van de voorraden vreemdelingenzaken en reguliere bestuurszaken (zoals sociale verzekeringszaken) in 2007 zal in 2008 leiden tot verkorting van de doorlooptijden.

De over het algemeen stabiele doorlooptijden zijn in lijn met de hiervoor gepresenteerde cijfers die laten zien dat de productie de laatste jaren gelijke tred heeft gehouden met de instroom.

Normering doorlooptijden

Omdat de gemiddelde doorlooptijd gevoelig is voor extreme waarden, bijvoorbeeld als gevolg van het afdoen van enkele extreem oude zaken, heeft de Rechtspraak normen voor 2010 geformuleerd op basis van spreidingspercentages. De normen zijn door de sectoren zelf opgesteld, waarbij uitdrukkelijk de haalbaarheid is betrokken. De doelstellingen zijn geformuleerd in de vorm van x procent van een bepaald type procedure moet afgehandeld zijn in y maanden. Dit is voor 31 zaakstypen gedaan. In tabel 9b van Deel II zijn deze doelstellingen geconfronteerd met de realisatie in 2007. Daarin is bijvoorbeeld te zien dat de doelstelling voor handelszaken met verweer bij de kantonsector voor 2010 is om

90 procent van deze zaken te hebben afgedaan binnen 1 jaar. Deze doelstelling is landelijk gezien in 2007 al gehaald. De gerechten kunnen in een aantal jaren toegroeien naar de norm. In de bestuursafspraken met de gerechten zal worden vastgelegd langs welke weg het gerecht het verschil tussen de huidige realisatie en de norm gaat overbruggen.

Na toepassing van de normen in de komende jaren zal worden gezien of aanpassing mogelijk en wenselijk is. Uit genoemde tabel 9b blijkt dat om de norm in 2010 te halen er de komende jaren bij ongeveer de helft van de onderscheiden zaakstypen een aanzienlijke versnelling van de procedure dient plaats te vinden; de realisatie lag daar in 2007 nog duidelijk onder de norm. Het gaat om:

- geregelde arbeidsontbindingen bij de sector kanton van de rechtbanken;
- handelszaken en faillissementen bij de sector civiel van de rechtbanken;
- reguliere bestuurszaken, belastingzaken en vreemdelingenzaken bij de sector bestuur van de rechtbanken; en
- handelszaken en belastingzaken in hoger beroep.

Het gaat hier om een landelijk beeld. Per rechtbank en gerechtshof kan de situatie hiervan afwijken.

Een bespreking van het landelijke beeld per sector is te vinden in hoofdstuk 3.

2.4 Medewerkers

Mensen zijn de belangrijkste productiefactor van de Rechtspraak. Rechtspraak is mensenwerk. Daarom wordt hier voor de Rechtspraak een beeld van de gezondheid en samenstelling van de organisatie gegeven. Ingegaan wordt op:

- personeelsomvang,

² Afname van twee weken of meer.

³ Toename van twee weken of meer.

- verhouding rechters - ondersteuning,
- verhouding mannen - vrouwen,
- arbeidsverzuim, en
- leeftijdsopbouw.

In hoofdstuk 5 zijn de activiteiten en resultaten beschreven op het gebied van bedrijfsvoering, waaronder het personeelsbeleid.

Omvang en verdeling rechters – ondersteuning

De beschrijving van de personele omvang gaat over fte's tenzij anders aangegeven. Onderstaande tabel maakt duidelijk dat de personeelssterkte in fte steeg met 1,3 procent ten opzichte van 2006. Het aantal medewerkers nam met 1,4 procent toe. Deze ontwikkeling als gevolg van meer deeltijdwerk is al langer te zien.

Het (rechterlijke en niet-rechterlijke) personeel dat direct betrokken is bij het primaire proces is toegenomen met 1,7 procent, terwijl de omvang van het overige personeel (staf, gemeenschappelijk beheer en landelijke diensten) daalde. Ook deze trend is al een aantal jaren zichtbaar. Het aantal rechters nam met 2,7 procent in 2007 het sterkst toe. De omvang van het personeel van de landelijke diensten en projecten die ook voor het OM werken, nam met 6 procent toe.

49 procent. In de hogere rechterlijke functies, (vice)presidenten en sectorvoorzitters, is het aandeel vrouwen toegenomen van 32 procent naar 35 procent. Bij het niet-rechterlijk personeel is het aandeel vrouwen nog verder toegenomen van 71 procent naar 72 procent.

Leeftijdsopbouw

Ook in 2007 nam het aandeel oudere rechters toe; iets meer dan de helft (51%) van de rechters was 50 jaar of ouder, terwijl dit in 2006 nog iets minder (49%) dan de helft was. Nog geen 3 procent van de rechters is jonger dan 35 jaar. De niet-rechters zijn gemiddeld jonger; in 2007 was 21 procent 50 jaar of ouder en 35 procent jonger dan 35 jaar. Het aandeel vijftigjarigen bij niet-rechters is licht opgelopen; in 2006 was het nog 20 procent. Vooral de groep jonger dan 35 jaar werd kleiner.

Arbeidsverzuim

Het arbeidsverzuim onder rechters was met 3,3 procent relatief laag, maar is wel wat toegenomen ten opzichte van 2006. Voor het niet-rechterlijk personeel bij de gerechten lag het ziekteverzuim op 5,4 procent; ook dit was een lichte toename ten opzichte van 2006.

Ontwikkeling aantal medewerkers (fte) Rechtspraak en landelijke diensten die voor OM en Rechtspraak werken

	31-12-2005		31-12-2006		31-12-2007	
	fte dec 2005	groei t.o.v. 2004	fte dec 2006	groei t.o.v. 2005	fte dec 2007	groei t.o.v. 2006
Rechterlijke ambtenaren	2.039	1,7%	2.072	1,6%	2.127	2,7%
Gerechtsambtenaren (direct)	5.078	0,0%	5.160	1,6%	5.229	1,3%
Totaal medewerkers direct	7.117	0,5%	7.232	1,6%	7.356	1,7%
Overige medewerkers	1.253	-3,5%	1.247	-0,5%	1.231	-1,3%
Totaal personeel direct & indirect	8.370	-0,1%	8.479	1,3%	8.587	1,3%
Landelijke diensten OM en ZM	418	-9%	420	0%	445	6%

Door de relatief sterke toename van het aantal rechters is het aandeel rechters op het totale personeel gestegen van 24 procent naar 25 procent (zie tabel 16, Deel II).

Een beschrijving van de ontwikkeling van de personeelssterkte op sectoraal niveau binnen de gerechten is te vinden in hoofdstuk 3.

Aandeel mannen en vrouwen

Er werken bij de Rechtspraak bijna evenveel vrouwelijke als mannelijke rechters; het aandeel vrouwen is toegenomen van 48 procent naar

2.5 Productie(afspraken), productiviteit en financiële resultaten

Bestuursafspraken en productie

Voor 2007 zijn afspraken gemaakt met de Minister van Justitie over de te realiseren productie. Deze afspraken zijn opgenomen in de begroting van de Rechtspraak 2007. In 2007 was de gerealiseerde productie ongeveer 2 procent lager dan de afspraken met de Minister. De oorzaken van deze lagere productie zijn, zoals op meerdere plaatsen in dit jaarverslag wordt aangegeven,

enerzijds een lagere instroom en anderzijds de investering in kwaliteitsverbetering. Vanwege de ‘onderproductie’ zal de Rechtspraak 15,7 miljoen euro (circa 1%) storten in de egalisatiereserve⁴.

Minder instroom dan verwacht

De afspraken over te realiseren productie zijn gebaseerd op instroomprognoses die in samenwerking met ketenpartners en onder regie van het ministerie van Justitie tot stand komen. Daaraan ten grondslag ligt een aantal prognosemodellen. De Rechtspraak heeft de capaciteitsplanning, dat wil zeggen van rechters en zittingruimte, gebaseerd op deze productieafspraken. In 2007 is minder geproduceerd dan afgesproken met de Minister. Deze achterblijvende productie is, zoals in hoofdstuk 2.1 beschreven, in hoofdzaak het gevolg van een onverwacht teruglopende instroom van eerste aanleg bestuurszaken en een stagnerende instroomgroei bij de overige eerste aanlegzaken.

per sector nader ingegaan op de oorzaken van de achterblijvende productie.

Productiviteit

In onderstaande tabellen zijn de geïndexeerde uitgaven en productiviteitsgegevens weergegeven. Bij het bepalen van de geïndexeerde productiviteitscijfers van de Rechtspraak wordt 2002 als referentiejaar gehanteerd. De productie is gewogen naar werklust. De kosten (personele en overige) zijn gecorrigeerd voor inflatie⁶.

In 2007 namen de voor inflatie gecorrigeerde kosten met 4 procent toe. We zagen in hoofdstuk 2.2 dat de gewogen productie (werklust) met 1 procent afnam. Daardoor kwam het totale productiviteitscijfer, de gewogen productie afgezet tegen de totale uitgaven, 5 procent lager uit dan in 2006. Een productiviteitsdaling was gecalculeerd om kwaliteitstoename mogelijk te maken en de ict op peil te houden.

Productie ten opzichte van de afspraken 2007⁵ (afgerond op tientallen)

	begroting afspraken in aantallen	productie in aantallen	productie t.o.v. afspraken
Rechtbanken	1.690.230	1.661.770	98%
Sector kanton excl. Mulder adres onbekend	1.039.530	1.052.910	101%
Sector civiel exclusief akten	272.320	262.370	96%
Sector bestuur	53.560	49.040	92%
Vreemdelingenkamers	67.480	56.820	84%
Belasting	26.410	24.610	93%
Sector straf	230.940	216.020	94%
Gerechtshoven	59.240	56.090	95%
Civiel	15.080	14.710	98%
Straf	41.380	38.080	92%
Belasting	2.790	3.300	118%
CRvB	7.730	7.460	97%
Totaal (in duizendtallen)	1.757.200	1.725.320	98%

Bij een geringere autonome en niet voorziene instroomontwikkeling dan verwacht en als gevolg hiervan een lagere productiefinanciering, kan gebruik worden gemaakt van de hardheidsclausule zoals dat in het Besluit financiering Rechtspraak is vastgelegd. Deze hardheidsclausule betekent dat er, indien er minder wordt geproduceerd dan afgesproken, in uitzonderlijke gevallen, niet wordt afgerekend op basis van de minderproductie als hieraan verminderde instroom ten grondslag ligt. In hoofdstuk 3 wordt

De personele kosten (gedefleerd) namen met 3,4 procent toe. De personele omvang nam slechts met 1,3 procent toe. Dit betekent dat het personeel gemiddeld duurder is geworden. Dit wordt veroorzaakt doordat het aantal rechters naar verhouding sterker toenam dan het overige personeel. Ook is hierin de invloed terug te vinden van een gemiddeld ouder personeelsbestand.

4 Om afwijkingen tussen productieafspraken en productie op te vangen, is de egalisatierekening voor de Rechtspraak in het leven geroepen. De feitelijke kosten of opbrengsten van meer- en minderwerk in een jaar komen tot uitdrukking op deze rekening. In geval van meerproductie onttrekt de Rechtspraak aan de egalisatierekening, in geval van minderproductie wordt het saldo door de Rechtspraak op de egalisatierekening gestort.

5 Aantallen zijn exclusief het College van Beroep voor het bedrijfsleven.

6 De uitgaven zijn gecorrigeerd voor inflatie; de personele uitgaven middels de ‘loonvoet sector overheid’ en de materiële uitgaven middels de ‘prijs intermediair verbruik overheid’. Beide deflatoren zijn afkomstig van het Centraal Planbureau (MEV2008, september 2007; KTR (korte termijnraming), december 2007).

De overige (materiële) kosten namen sterker toe dan de personele uitgaven; met 4,9 procent. Een belangrijke oorzaak is de in het belang van een goedwerkende ict, structureel toegenomen investeringen en beheerskosten daarin. Ook namen de kosten voor huisvesting verhoudingsgewijs toe als gevolg van de reguliere indexatie van huurprijzen. Tevens is voor 2007 een incidentele last opgenomen van 3,7 miljoen euro als gevolg van een nog openstaande huurschuld bij een gerecht die bij de introductie van het baten-lastenstelsel in 2005 niet was opgenomen. In overleg met de accountant is dit bedrag in 2007 als kosten opgenomen.

70 procent van de prijs wordt verrekend. Het resultaat wordt toegevoegd, of bij een negatief resultaat, onttrokken aan het eigen vermogen. De Rechtspraak sloot 2007 af met een netto negatief resultaat van 5,4 miljoen euro. Dit is minder dan 1 procent van de bijdrage van de Rechtspraak die 847 miljoen euro bedroegen. Daarnaast is in 2007 het begin eigen vermogen met 6,7 miljoen euro afgeroomd. Hoewel de Rechtspraak geen baten-lastendienst is, werkt de Rechtspraak wel met het baten-lastenstelsel. Evenals bij baten-lastendiensten is het eigen vermogen genormeerd op 5 procent. Het eigen vermogen ultimo 2006 overschreed deze norm

Index reële uitgaven/kosten Rechtspraak (2002 = 100)

	2002	2003	2004	2005	2006*	2007	groe 2007 (%)
Personele uitgaven	100	105	107	105	106	110	3%
Overige (materiële) uitgaven	100	95	108	109	115	120	5%
Totale uitgaven	100	102	107	106	109	113	4%

* Deze indexcijfers wijken af van het jaarverslag van 2006. Dit vanwege het gebruik van de meest recente inflatiecorrectoren. Deze zijn door het CPB met terugwerkende kracht gewijzigd.

Index productiviteit Rechtspraak (2002 = 100)

	2002	2003	2004	2005	2006*	2007	groe 2007 (%)
Gewogen productie per gemiddelde bezetting (arbeidsproductiviteit)	100	107	108	105	101	98	-3%
Gewogen productie per reële personele uitgaven (arbeidskostenproductiviteit)	100	109	111	111	107	105	-5%
Gewogen productie naar reële overige (materiële) uitgaven	100	120	110	108	99	87	-6%
Gewogen productie per reële uitgaven (totaal) (productiviteit)	100	112	110	110	104	99	-5%

* Deze indexcijfers wijken af van het jaarverslag van 2006. Dit vanwege het gebruik van de meest recente inflatiecorrectoren. Deze zijn door het CPB met terugwerkende kracht gewijzigd.

Eigen vermogen

De middelen (opbrengsten) van de Rechtspraak worden voor het overgrote deel verkregen uit de productie van zaken tegen een bepaalde prijs. Voor aanvang van het jaar worden met de Minister afspraken gemaakt over de omvang van de productie. Het door de Minister toegekende budget (bijdrage) komt tot stand door het verwachte en afgesproken productievolume te vermenigvuldigen met de voor een periode van drie jaar (2005 t/m 2007) vastgelegde prijzen. Na afloop van het jaar wordt op basis van de werkelijk behaalde productie afgerekend. Dit houdt in dat meer- en minderproductie tegen

met 6,7 miljoen euro. Dit bedrag is overgeboekt naar het Ministerie van Justitie. Het resultaat komt ten laste van het eigen vermogen dat daarmee, na afoming, afneemt tot 35 miljoen euro. Het negatieve resultaat was grotendeels voorzien vanwege de voorgenomen investeringen in verbetering van de kwaliteit en de ict.

Investeren in kwaliteit

De continue focus op financieel-economische sturing en productie tegen relatief lage kosten heeft in het verleden de kwaliteit onder druk gezet. Reeds in 2006 is dan ook meer nadruk

komen te liggen op het investeren in kwaliteit. In 2007 is een deel van het eigen vermogen gebruikt om de continue kwaliteitsverbetering verder inhoud te geven. Dit verklaart ten dele de afname van het eigen vermogen. Een nadere uitleg van de in 2007 ondernomen activiteiten in het kader van kwaliteitsverbetering staat beschreven in hoofdstuk 4 van dit jaarverslag. Voor 2008 wordt wederom een fors deel van het eigen vermogen ingezet om de kwaliteitsverbeteringen voort te zetten.

Door een beroep op de hardheidsclausule voor het niet afrekenen op minderproductie bij strafzaken en vreemdelingenzaken (respectievelijk 5,9 en 7,5 miljoen euro) blijft voor 2008 voldoende eigen vermogen beschikbaar om de ingezette kwaliteitsverbeteringen voort te zetten.

mr. Anja van Holten, rechter-commissaris strafzaken, rechtbank Zwolle-Lelystad

Ontwikkelingen per sector

De rechtbanken en gerechtshoven zijn opgebouwd uit verschillende sectoren. Meestal bestrijken deze sectoren een specifiek rechtsgebied: strafrecht, civiel recht of bestuursrecht. In sommige gerechten worden de familie- en jeugdzaken in een aparte sector behandeld.

De rechtbanken kennen nog een vierde sector: de kantonsector. De kantonsectoren behandelen zowel zaken op het gebied van het civiele recht, het strafrecht als het bestuursrecht. De voorzitters van de sectoren komen regelmatig bijeen om de belangrijkste ontwikkelingen op hun rechtsgebied te bespreken. De afgelopen jaren zijn de sectorvoorzitters steeds meer gaan samenwerken op landelijk niveau. De landelijke overleggen van sectorvoorzitters worden daarbij ondersteund door kleine landelijke stafbureaus.

De vernieuwing van de sectoren vindt plaats in de zogeheten sectorprogramma's. De sectorprogramma's Civiel, Bestuur en Straf zijn door de landelijke overleggen opgezet in nauwe samenwerking met de Raad voor de rechtspraak. Doel van de programma's is het moderniseren en verbeteren van de rechtspraak. De Raad voor de rechtspraak stimuleert de programma's en biedt financiële ondersteuning.

In dit hoofdstuk worden achtereenvolgens de ontwikkelingen en resultaten bij de sectoren straf, civiel, kanton en bestuur besproken.

3.1 Sector strafrecht

3.1.1 Ontwikkelingen

In het belang van goede strafrechtspraak- Programma Strafsector 2010

In 2006 hebben de Raad voor de rechtspraak en het Landelijk Overleg Voorzitters Strafssectoren (LOVS) het plan *In het belang van goede strafrechtspraak* uitgebracht. Dit plan bevat een breed scala aan maatregelen op het gebied van de deskundigheidsbevordering, reflectie en collegiale toetsing, rechterlijke onderzoeksmogelijkheden en een betere motivering van strafvonnissen. De voorgestelde maatregelen vergen investeringen in personele, organisatorische en financiële zin.

In 2007 is met de uitvoering van het plan voortvarend gestart in de gerechten en door het sectorprogramma. Wat dit laatste betreft is in 2007 onder andere gewerkt aan nieuwe kennisprofielen voor rechters. Het eindrapport komt in de eerste helft van 2008 uit.

Rond de invoering van Promis, dat beoogt te komen tot een betere motivering van strafvonnissen, zijn veel activiteiten verricht. In de gerechten zijn organisatorische voorbereidingen getroffen voor de invoering en is begonnen met de daadwerkelijke invoering. Het eindrapport Promis II is aangeboden aan de vaste kamercommissie van Justitie. Er is een symposium georganiseerd en er zijn een invoeringsbundel, een Promis-krant en een flyer uitgebracht. Van de presentatie van Promis op 1 oktober 2007 is een dvd uitgebracht en aan de gerechten toegezonden als ondersteuning bij de gedachtevorming en invoering van Promis. Met het opleidingsinstituut SSR wordt overleg gepleegd om de bestaande strafrechtscursussen aan te passen aan de Promis-methodiek. Zie verder hoofdstuk 4 en het interview met Hans Milius en Kees Sterk op pagina 12 en 13.

Het plan *In het belang van goede strafrechtspraak* beoogt ook te komen tot een versterking van het feitenonderzoek en de positie van de rechter-commissaris (rc). Er is gewerkt aan de bevordering van de deskundigheid van de rc en aan uitbreiding van het aantal rc's.

Overige ontwikkelingen

OM-afdoening

De Wet OM-afdoening heeft vooral ingrijpende gevolgen voor het Openbaar Ministerie. De Rechtspraak is inhoudelijk al geruime tijd gereed om de verzetzaken die voortkomen uit deze wet te behandelen. Gerechten worden met regelmaat geïnformeerd over de stand van zaken van de daadwerkelijke implementatie. Afhankelijkheid van het nieuwe automatiseringssysteem GPS en de in dat kader opgelopen vertraging (zie paragraaf 5.2) maakt de implementatie van deze wet ingewikkeld.

Wet stroomlijnen hoger beroep

In 2007 is de Wet Stroomlijnen hoger beroep in werking getreden. Deze wet heeft geleid tot een gewijzigd stelsel inzake hoger beroep. De rechtbanken zijn voorzien van een uitvoerig werkproces en de automatiseringssystemen zijn landelijk aangepast. Voor de justitiabelen zijn informatieve flyers vervaardigd en verspreid.

3.1.2 Afgehandelde zaken, procedureuur en personele bezetting

Ingestroomde en afgehandelde strafzaken

Instroom

Tabel 1 in Deel II laat zien dat de instroom bij de strafsectoren van de rechtbanken, alle zaaksgroepen opgeteld, vrijwel gelijk was aan die in 2006 (-1%). Daarbij past de kanttekening dat bij de rechtbanken het aantal nieuwe ter zitting gebrachte strafzaken tegen de verwachting in met 5 procent daalde en het aantal nieuwe raadkamerzaken juist met 6 procent steeg.

Bij de strafsectoren van de gerechtshoven steeg de totale instroom met 3 procent. Daarvan steeg het aantal nieuwe ter zitting gebrachte strafzaken in hoger beroep en stabiliseerde het aantal klachten over niet-vervolg (12Sv) en bezwaarschriften schadefonds.

Afgehandelde zaken

Bij de strafsectoren van de rechtbanken en de gerechtshoven werden in totaal iets minder zaken (uitstroom strafzaken, beschikkingen raadkamer en uitwerken uitspraken) afgehandeld dan in 2006: -3 procent. Bij de rechtbanken was dit vooral het gevolg van een afname van de instroom ter zitting gebrachte zaken en een geringe voorraadtoename daarvan.

Bij de rechtbanken bleef de afhandeling van strafzaken enigszins achter (2%) bij de instroom, evenals het uitwerken van strafvonnissen (3%). Er zijn bij enkele gerechten in 2007 lichte achterstanden ontstaan in de verwerking van strafzaken (2.850 op 146.860 zaken) en in het uitwerken van strafvonnissen (140 zaken). Om verschillende door de gerechten aangegeven redenen was er (tijdelijk) een gering capaciteitstekort bij enkele rechtbanken:

- het uitwerken volgens de Promis-methode vergde extra tijd van rechters en secretarissen;
- de toename van heraangebrachte zaken (aanhoudingen) deed het zittingsrendement dalen en bracht verhoudingsgewijs meer werklast met zich; reden daarvan was dat het dossier niet volledig was vanwege bijvoorbeeld het niet gereed zijn van een persoonsrapportage, zeker de rapportages van het NIFP (voorheen FPD) zijn met grote regelmaat niet op tijd gereed;
- de toename van het aantal zware zaken op politierechterzittingen; en
- de in het algemeen toegenomen complexiteit/arbeidsintensiviteit van strafzaken.

Dat het aantal door de rechtbanken afgehandelde raadkamerzaken achterblijft bij de instroom werd niet veroorzaakt door een capaciteitstekort, maar had te maken met de gestaag en sterk groeiende instroom van niet voorlopige hechteniszaken; de instroomgroei daarvan zal zich deels pas in extra uitstroom in het volgende jaar vertalen.

Bij de hoven is de voorraad strafzaken opgelopen; er zijn 7 procent minder zaken afgehandeld dan er nieuw zijn aangebracht. De redenen daarvoor waren:

- de toename van heraangebrachte zaken (aanhoudingen) deed het zittingsrendement dalen en bracht verhoudingsgewijs meer werklast met zich mee; verklaringen daarvoor waren o.a. de verlate inzending door rechtbanken en een intensiever gebruik van nader onderzoek;
- onvolledige vulling van zittingen wat leidde tot het weglekken van capaciteit.

De in 2006 opgelopen achterstand in de uitwerking van arresten is in 2007 voor een deel gewerkt. Ook bij de door de hoven behandelde raadkamerzaken en de artikel 12 Sv, de klachten en de zaken met betrekking tot het schadefonds misdrijven zien we een voorraadafname.

Productie sector straf in 2006 en 2007 (afgerond op tientallen)

Zaakstype	absolute aantallen		groei	productie t.o.v. instroom
	2006	2007	2007	2007
<i>Sector straf rechtbanken:</i>				
Raadkamerzaken	60.740	64.320	6%	95%
Strafzaken eerste aanleg	156.160	146.860	-6%	98%
Overig (uitwerken vonnis t.b.v. hoger beroep)	4.900	4.830	-1%	97%
Totaal rechtbanken	221.800	216.020	-3%	97%
<i>Sector straf gerechtshoven:</i>				
Raadkamerzaken	9.670	10.180	5%	109%
Beschikking ex artikel 12 Sv, klachten en bezwaar schadefonds	2.420	2.440	1%	103%
Strafzaken (EK+MK)	24.740	22.900	-7%	93%
Uitwerken arrest t.b.v. cassatie	2.450	2.550	4%	111%
Totaal gerechtshoven	39.290	38.080	-3%	98%
STRAF Totaal (excl. Kanton)	261.090	254.090	-3%	97%

Doorlooptijden strafzaken

De doorlooptijd van de meervoudig behandelde strafzaken⁷ is in 2007 substantieel afgenomen vergeleken met 2005 en 2006; van 14 weken naar 12 weken. Het uitwerken van MK-vonnissen voor hoger beroep duurde in 2007 19 weken en dit was ruim een week langer dan in 2006. Na volledige invoering van Promis in de komende jaren (zie hierboven) is het uitwerken van vonnissen in minder zaken nodig.

De gemiddelde duur van EK- en EK-kinderrechtzaken is min of meer constant; circa 5 weken.

Gemiddelde bezetting strafsectoren

Ondanks de daling van het aantal afgehandelde zaken (-3%) bij zowel de rechtbanken als de gerechtshoven is de omvang van het personeel in 2007 toegenomen. Er was dus in 2007 voor rechters en ondersteuning meer tijd beschikbaar per zaak. Die extra tijd is gaan zitten in verbeteren van de kwaliteit en in de gemiddeld arbeidsintensievere behandeling van zaken (zie hoofdstuk 2.5).

Sector straf: doorlooptijden in weken, 2005 - 2007

Zaakstype	2005	2006	2007	groei 2007
<i>Rechtbank</i>				
Strafzaak (meervoudig behandeld=MK)	14	14	12	-15%
Uitwerken vonnis strafzaak voor hoger beroep (MK)	17	18	19	9%
Politierechterzaak (incl. economische)	5	5	5	2%
Strafzaak bij de kinderrechter (enkelvoudig)	6	5	5	-4%
<i>Hoger beroep bij gerechtshof</i>				
Strafzaak (MK & EK)		31	30	-5%
Uitwerken vonnis t.b.v. Cassatie		24	25	4%

Gemiddelde bezetting (in fte) in de strafsectoren, 2006 en 2007

	2006	2007	groei 2007
<i>Rechtbank</i>			
Rechters (RA)	445	452	2%
Ondersteuning (GA)	779	819	5%
Totaal rechtbanken	1.223	1.271	4%
% rechters op totaal	36%	36%	-2%
<i>Gerechtshoven</i>			
Rechters (RA)	133	136	2%
Ondersteuning (GA)	231	236	2%
Totaal hoven	364	372	2%
% rechters op totaal	36%	36%	0%

De behandeling bij de rechter van strafzaken in hoger beroep is gemiddeld met ongeveer een week bekort; in 2007 duurde een strafzaak in hoger beroep 30 weken, dat wil zeggen 7 maanden. Het uitwerken van een arrest voor cassatie in 2007 nam gemiddeld een week langer in beslag. Dit is het gevolg van de in 2006 ontstane achterstand. De duur ervan is overigens aanzienlijk; bijna een half jaar. Na invoering van Promis bij de gerechtshoven zal dit vertragende element grotendeels verdwenen zijn.

⁷ De doorlooptijd bij strafzaken heeft betrekking op de periode tussen de eerste zitting en het moment waarop het eindvonnis is getekend door de rechters.

3.2 Sector civiel

3.2.1 Ontwikkelingen

Programma Civiele Sectoren

Uniformering Werkprocessen

Na een wetswijziging per 1 mei 2007 kan de justitiabele de beschermingsmaatregelen curatele, mentorschap en bewind bij de kantonrechter aanvragen. De werkprocessen voor deze beschermingsmaatregelen en het toezicht op het beheer in dit kader alsmede voor de lichte verkeersovertreedingen (Mulder-zaken) zijn in 2007 gereed gekomen. Daarbij zijn brieven en modellen voor de medewerkers van de sector kanton ontwikkeld en formulieren voor de justitiabelen waarmee zij de beschermingsmaatregelen kunnen aanvragen. Deze formulieren zijn via Rechtspraak.nl te raadplegen. Hier geldt geen verplichte rechtsbijstand, zodat de gewenste maatregel zonder hulp van een advocaat kan worden aangevraagd.

Landelijk procederen

In 2007 is het handboek afschaffing procureaat opgeleverd, waarin alle hoofden van administratie van de handels- en familiesectoren bij de rechtbanken op de hoogte worden gesteld van de veranderingen in verband met de afschaffing van het verplichte procureaat. Op deze manier kunnen de gerechten de betreffende medewerkers instrueren en kunnen zij ook organiseren dat de lokale balies hiervan op de hoogte worden gesteld.

De gerechtshoven en rechtbanken hebben voorbereidingen getroffen voor invoering van een Roljournaal voor handelszaken en digitaal berichtenverkeer rondom de rol. Advocaten zullen dan digitaal rolmutaties kunnen aanleveren en voor hun lopende zaken het Roljournaal vanaf de werkplek kunnen bekijken. In dit kader heeft bij de rechtbank Haarlem in samenwerking met drie advocatenkantoren een succesvolle pilot plaatsgevonden met elektronisch berichtenverkeer. Zie ook het interview met Marieke Smit en Esther Pikavet op pagina 38 en 39.

Project Deskundigenindex

De civiele en bestuurssectoren werken aan de totstandkoming van een landelijke deskundigenindex. Verwezen wordt verder naar paragraaf 3.4.1.

Comparitie na aanbrengen

Sinds 2007 wordt ook door de hoven 's-Hertogenbosch en Leeuwarden in een deel van de rolzaken direct na het aanbrengen van de zaak gecompareerd. Zij volgen daarmee de hoven Arnhem (2004) en 's-Gravenhage (2006). Vooral in zaken met een gering financieel belang leidt de comparitie vaak tot een schikking. In veel gevallen leidt de comparitie tot een (sterke) bekorting van de doorlooptijd van de zaak en sparen partijen proceskosten uit. De diverse hoven wisselen hun ervaringen met de comparitie na aanbrengen onderling uit.

Familie

Rapport Positionering jeugdrechter: vervolg

In 2006 verscheen het rapport *De positionering van de jeugdrechter*. Als vervolg hierop zijn in verschillende rechtbanken initiatieven ontplooid om een betere samenwerking met de strafsectoren te verwezenlijken. Zo zijn er initiatieven om elektronisch informatie uit te wisselen tussen de beide sectoren. Verder zijn er in diverse gerechten ontwikkelingen om jeugdstrafzaken, leerplichtwetzaken en zaken over bewind en mentorschap ook door de familiesectoren of -units te laten behandelen. In Arnhem is een experiment gestart waarbij ondertoezichtstelling (ots)-, jeugdstraf- en leerplichtzaken door de kinderrechter gebundeld op één 'combi-zitting' worden behandeld. Zie ook het interview met Peter Oskam en Irma Verheijen op pagina 58 en 59.

Twee werkgroepen zijn met de aanbevelingen uit het rapport aan de slag gegaan. De werkgroep Curriculum jeugdrechter heeft zich gebogen over de kennis en vaardigheden waarover de jeugdrechter dient te beschikken en heeft in 2007 rapport uitgebracht. De werkgroep Elektronisch dossier heeft de informatiebehoefte van de jeugdrechter in kaart gebracht en gezien wat de mogelijkheden en onmogelijkheden zijn van een dossier waarin alle relevante informatie over een bepaalde minderjarige is opgenomen.

3.2.2 Afgehandelde zaken, procedureuur en personele bezetting

Ingestroomde en afgehandelde zaken sector civiel Instroom

Ten opzichte van 2006 was de totale instroom bij de sectoren civiel van de rechtbanken (+1%) en de instroom civiele zaken in hoger beroep (-1%) min of meer stabiel, zoals uit tabel 1 van Deel II

valt op te maken. De ontwikkelingen per zaakstype verschillen echter van elkaar. Het aantal bij de rechtbanken aangebrachte familiezaken groeide met 7 procent. De sterke groei van familiezaken was ook in voorgaande jaren zichtbaar. Vooral de groei van kinderrechtzaken die met ondertoezichtstelling te maken hebben en de groei van zaken over bijzondere opnemings in een psychiatrisch ziekenhuis (BOPZ) valt op. In hoger beroep nam het aantal familiezaken met 3 procent toe. De totale instroom handelszaken bij de rechtbanken daalde, na twee stabiele jaren, in 2007 met 6 procent. Zowel het aantal nieuwe dagvaardingszaken als de faillissementsrekenen nam af; de instroom schuldsaneringen stabiliseerde. Het aantal handelszaken in hoger beroep nam met 3 procent af.

Afgehandelde zaken

De hoeveelheid afgehandelde zaken bij de sectoren civiel van de rechtbanken nam in 2007 in geringe mate (+2%) toe. Er zijn een fractie (1%) minder procedures afgehandeld dan er gestart zijn. Dit was vooral het geval bij familiezaken; een deel van de instroomgroei daar wordt vanwege de doorlooptijd pas in het volgende jaar zichtbaar in de productie. Van handelszaken zijn er iets meer afgedaan (1%) dan ingestroomd, waardoor de voorraad afnam. Dit was vooral het geval bij de dagvaardingszaken. Daarvan zijn 3 procent meer afgehandeld dan er instroomden. Het terugbrengen van de voorraden zal gunstig uitwerken op de doorgaans lange duur van deze procedures.

Productie sector civiel in 2006 en 2007 (afgerond op tientallen)

Zaakstype	2006	2007	groei 2007	productie t.o.v. instroom
<i>Sector civiel rechtbanken</i>				
Handelszaken, insolventies, kort gedingen	113.580	108.780	-4%	101%
Familiezaken	119.020	127.340	7%	98%
Presidentenrekenen	25.580	26.260	3%	99%
Totaal rechtbanken	258.170	262.370	2%	99%
<i>Sector civiel gerechtshoven</i>				
Handelszaken	10.360	10.720	3%	109%
Familiezaken	4.060	3.990	-2%	92%
Totaal gerechtshoven	14.420	14.710	2%	104%
CIVIEL Totaal	272.590	277.080	2%	100%

De gerechtshoven hebben in 2007 meer (+2%) civiele zaken afgedaan dan in 2006. Het aantal afgehandelde familiezaken in hoger beroep is sterk achtergebleven bij de nieuwe instroom. De voorraad handelszaken is fors afgenomen doordat 9 procent meer zaken zijn afgedaan dan er instroomden.

Doorlooptijden civiele zaken

Gemiddelde doorlooptijden

Zoals uit onderstaande tabel blijkt, zet de daling van de gemiddelde doorlooptijd van handelszaken met verweer onverminderd door. Na een afname met bijna 2 maanden in 2006, nu met ruim 3 maanden in 2007. De inspanningen om de doorlooptijden te bekorten en de voorraden terug te brengen worden zichtbaar. Daarbij speelt ook het aangepaste beleid aangaande de zogenaamde parkeerrol. De aanpassing bestaat eruit dat nu na een half jaar deze rol geschoond wordt in plaats van na anderhalf jaar.

De afname met 35 procent van de gemiddelde doorlooptijd bij de beëindigde faillissementen is zeer opvallend. Het blijven langdurige trajecten (2 jaar gemiddeld).

De andere civiele doorlooptijden zijn redelijk stabiel.

Normering doorlooptijden

In tabel 9b van Deel II zijn de doorlooptijdnormen voor het jaar 2010 weergegeven en de realisatie in 2007. Daaruit blijkt dat in het merendeel van de civiele proceduretypes de lengte van de procedure in 2007 al geheel of vrijwel geheel conform de gestelde spreidingsnorm was.

De behandeling van handelszaken in eerste aanleg (dagvaardingszaken met en zonder verweer en verzoekschriften) en van faillissementen dient nog bekort te worden. Ook de procedureduur van handelszaken in hoger beroep zal nog aanzienlijk korter moeten worden om aan de norm te kunnen voldoen.

Sector civiel: doorlooptijden in weken, 2005 - 2007

Zaakstype	2005	2006	2007	groei 2007
<i>Rechtbank</i>				
Handelszaak met verweer	82	75	60	-20%
Handelszaak zonder verweer (verstek)	5	5	5	3%
Verzoekschriftprocedure handel (met name insolventie)	9	9	8	-4%
Beëindigde faillissementen	151	161	104	-35%
Scheidingszaak	17	16	16	-1%
Beschikking verzoekschriftprocedure kinderrechter	7	8	8	3%
Overige familiezaak (b.v. adoptie)	22	22	22	2%
Kort geding	7	7	6	-4%
<i>Hoger beroep bij gerechtshof</i>				
Handelszaak	70	70	70	1%
Familiezaak (excl. Bopz en kinderrechter)	29	31	32	1%

Gemiddelde bezetting civiele sectoren

De bezetting bij de civiele sectoren is zowel bij de rechtbanken als bij de gerechtshoven sterker gestegen dan de gewogen productie. Er was dus in 2007 voor rechters en ondersteuning meer tijd beschikbaar per zaak. Er is op basis van instroomprognoses meer personeel aangenomen dan achteraf voor uitsluitend de productie nodig bleek. Daardoor kon in 2007 voor een deel al worden begonnen met het verbeteren van de kwaliteit, vooruitlopend op de financiering daarvan vanaf 2008.

Gemiddelde bezetting (in fte) in de civiel sectoren, 2006 en 2007

	2006	2007	groei 2007
Rechtbank			
Rechters (RA)	461	473	3%
Ondersteuning (GA)	1.181	1.271	8%
Totaal rechtbanken	1.642	1.745	6%
% rechters op totaal	28%	27%	-3%
Gerechtshoven			
Rechters (RA)	167	182	8%
Ondersteuning (GA)	197	202	2%
Totaal hoven	364	383	5%
% rechters op totaal	46%	47%	3%

3.3 Sector kanton**3.3.1 Ontwikkelingen****Digitalisering: rekening en verantwoording door bewindvoerders**

In 2007 is een digitaal model voor het afleggen van 'rekening & verantwoording' ontwikkeld en door het Landelijk Overleg Kantonsectorvoorzitters goedgekeurd. Op basis hiervan is tevens een model voor de boedelbeschrijving gemaakt. Deze modellen zullen op Rechtspraak.nl worden gepubliceerd.

Voor het advies van de commissie Verbreding kantonrechtspraak wordt verwezen naar paragraaf 1.1 onder doelstelling 2. Zie voor de uniformering van de werkprocessen kanton paragraaf 3.2.1 en de ontwikkeling van een landelijk procesreglement voor de civiele rol van de kantonsectoren paragraaf 1.1.

3.3.2 Afgehandelde zaken, procedureuur en personele bezetting**Ingestroomde en afgehandelde kantonzaken**
Instroom

De instroom bij de sector kanton was in totale omvang in 2007 min of meer gelijk aan 2006 (-1%), zoals uit tabel 1 van Deel II valt op te maken. De ontwikkelingen per zaakstype verschilden echter sterk van elkaar.

Het aantal nieuwe familierechtelijke zaken steeg met 12 procent net als in 2006 sterk en dan vooral de beheerszaken. Dit zijn werkzaamheden voor het beheer van goederen van minderjarigen, onder curatele gestelden en onder bewind gestelde meerderjarigen. Het gaat bijvoorbeeld om de goedkeuring van een periodieke afrekening/eindafrekening en het verlenen van een machti-

ging. Ook de instroom aan akten en verklaringen nam in 2007 sterk toe, met 11 procent.

Het aantal nieuw aangebrachte handelszaken daalde met 4 procent en daarvan daalde het aantal verzoeken tot ontbinding van arbeidsovereenkomsten bijzonder sterk, met liefst 45 procent. Dit is het gevolg van de gunstige economische ontwikkelingen en van de wijziging in de Werkloosheidswet⁸ met het doel om het grote aantal 'geregelde' ontbindingen sterk te verminderen. Het aantal nieuwe dagvaardingszaken handel stabiliseerde.

Het aantal nieuwe Mulder-zaken, dat wil zeggen lichte verkeersovertredingen bestraft met een boete,⁹ nam af met 2 procent en de instroom van overtredingszaken, zwaardere verkeersovertredingen en overtredingen van de Algemene Politie Verordeningen (APV's), nam af met 9 procent.

Afgehandelde zaken

De hoeveelheid afgehandelde procedures voor de kantonsector als geheel bleef net als de instroom vrijwel stabiel (-1%) ten opzichte van 2006.

Instroom en productie waren vrijwel in evenwicht. De afhandeling van procedures op het gebied van handelsrecht en arbeidsovereenkomsten tezamen met de kort gedingen nam in lijn met de instroomontwikkeling sterk af (-5%); wel bleef binnen die zaaksgroep het aantal afgedane handelsrekeningen sterk (10%) achter bij de instroom. De afhandeling van familierechtelijke procedures nam juist sterk toe (+13%), in lijn met de instroomontwikkelingen.

Bij de Mulder-zaken (verkeersboetes) nam het aantal afgehandelde zaken sterker af dan de instroom, waardoor daar de voorraad in lichte mate opliep.

⁸ Per 1 oktober 2006 in werking getreden.

⁹ Procedures over parkeerboetes vallen niet allemaal onder Mulder-zaken. Wanneer ze gefiscaliseerd zijn, vallen procedures daarover onder belastingzaken.

Productie sector kanton in 2006 en 2007 (afgerond op tientallen)

Zaakstype	2006	2007	groei 2007	productie t.o.v. instroom
Sector kanton rechtbanken				
Handelszaken, arbeidszaken, kort gedingen	517.940	490.160	-5%	99%
Familiezaken	167.490	189.940	13%	99%
Straf - Mulder-zaken	95.470	91.370	-4%	98%
Straf overtredingen	183.320	169.040	-8%	100%
Akten en verklaringen	101.580	112.400	11%	100%
KANTON Totaal	1.065.790	1.052.910	-1%	99%

Doorlooptijden kantonzaken**Gemiddelde doorlooptijden**

De ontbindingsprocedures en de overige verzoekschriftprocedures handel bij de kantonsector zijn ten opzichte van 2006 een week langer gaan duren. Het gaat hier om relatief kortlopende procedures; 3 weken voor ontbindingszaken en 9 weken voor de overige verzoekschriftprocedures. Ook is enige druk zichtbaar op de duur van de familiezaken. Dit is veroorzaakt door een kwaliteitsintensivering in deze zaken. Daarnaast is sprake van een autonome toename van de bewerkelijkheid. Overigens bedraagt de gemiddelde duur slechts 4 weken.

De duur van kantonstrafzaken (overtredingen) heeft nog steeds een dalende tendens. De duur van de overige kantonprocedures is niet substantieel gewijzigd.

Normering doorlooptijden

In tabel 9b van Deel II zijn de doorlooptijdnormen voor het jaar 2010 weergegeven en de realisatie in 2007. Daaruit blijkt dat voor bijna alle zaakstypen bij de kantonsector de lengte van de procedure in 2007 al geheel of vrijwel geheel conform de gestelde spreidingsnorm was. Alleen de norm dat geregelde ontbindingsprocedures in 90 procent van de gevallen binnen 15 dagen dienen te worden afgehandeld, werd nog niet gehaald; de realisatie was 79 procent.

Sector kanton: doorlooptijden in weken, 2005 - 2007

Zaakstype	2005	2006	2007	groei 2007
Handelszaak met enquête, descente of pleidooi	43	44	43	-3%
Handelszaak verweer zonder enq., desc. of pleidooi	16	15	16	4%
Handelszaak zonder verweer (verstek)	1	1	1	3%
Beschikking ontbindingsprocedure arbeidsovereenkomst	3	2	3	10%
Overige beschikkingen (handel en huur)	13	8	9	20%
Familiezaak	4	4	4	22%
Voorlopige voorzieningen	4	4	4	3%
Strafzaak bij kanton (overtreding)	8	6	6	-9%

Gemiddelde bezetting (in fte) in de kantonsectoren, 2006 en 2007

	2006	2007	groei 2007
Kanton			
Rechters (RA)	230	223	-3%
Ondersteuning (GA)	920	897	-3%
Totaal kantons	1.150	1.120	-3%
% rechters op totaal	20%	20%	0%

Gemiddelde bezetting kantonsectoren

De bezetting bij de kantonsectoren is sterker gedaald (-3%) dan de productie in aantal zaken (-1%). Dit heeft te maken met de sterke daling in werklust (-5%); het aantal arbeidsintensievere zaakstypen nam sterker af dan de overige zaakstypen.

3.4 Sector bestuursrecht**3.4.1 Ontwikkelingen****Sectorprogramma Bestuur**

In het kader van het Sectorprogramma Bestuur is in 2007 gewerkt aan de volgende onderwerpen:

1. Digitale Procedure Bestuursrecht

Dit project beoogt het procederen langs elektronische weg mogelijk te maken. Het kent de volgende componenten:

- het digitale dossier. Bij de rechtbank Rotterdam is in een aantal zaken bijna volledig digitaal geprocedeerd. Voorbereidende werkzaamheden zijn verricht voor de in 2008 te starten pilots bij de rechtbank Dordrecht en in aansluiting op Rotterdam bij het College van Beroep voor het bedrijfsleven.
- het digitale beroep. In april 2007 is bij de rechtbank Breda een pilot van start gegaan over het indienen van digitaal beroep. Verder zijn voorbereidingen getroffen voor een in 2008 uit te voeren proef bij het Centraal Inschrijfbureau Vreemdelingenzaken bij de rechtbank Haarlem.

Het wetgevingstraject tot aanpassing van de Awb, die de wettelijke basis voor de digitalisering moet bieden is door de Minister van Justitie in gang gezet.

2. Videoconferentie

Het doel is om via telehoren de doelmatigheid van de rechtspraak te bevorderen door de inzet van een directe beeld- en geluidsverbinding als middel om verdachten, vreemdelingen en getuigen op afstand te horen. De rechtbank Maastricht

is in 2007 begonnen met wekelijkse vreemdelingenbewaringszittingen door middel van videoconferentie, waarbij de vreemdeling in de detentieboot te Dordrecht verblijft. Eind 2007 waren ruim 55 zaken op deze wijze behandeld. Begin 2008 is besloten dat videoconferentie in de keten van de Rechtspraak landelijk zal worden ingevoerd.

3. Deskundigenindex

Doel van het project is het opzetten van een landelijke deskundigenindex evenals het opzetten van een systeem voor kwaliteitstoetsing en -borging. De rechtbanken hebben hun deskundigengegevens ingevoerd en aangepast. Aan deskundigen is verzocht hun gegevens, indien nodig, te actualiseren. De civiele en bestuurssectoren van alle rechtbanken zijn eind 2007 of begin 2008 gereed met de invoer van deskundigen en het actualiseren van de gegevens, zodat de Deskundigenindex begin 2008 landelijk opengesteld kan worden.

4. Documentenbeheer Bestuursrecht

Het project Documentenbeheer Bestuursrecht beoogt de vervaardiging en het beheer van de standaarddocumenten van de bestuurssectoren te coördineren en te komen tot een landelijke set documenten. De vernieuwde brieven voor de bodemprocedure bestuur algemeen zijn in 2007 in concept gereedgekomen. Deze brieven zullen uitgangspunt zijn bij het schrijven van de concepten voor de voorlopige voorzieningen, vreemdelingenzaken en belastingzaken. Alle concepten worden op leesbaarheid en stijl beoordeeld door ter zake deskundigen.

Daarnaast zijn in 2007 de volgende ontwikkelingen op het terrein van het bestuursrecht van belang geweest:

Commissie verbetervoorstellen

Op verzoek van de Minister van Justitie heeft de commissie verbetervoorstellen zich in 2007 gebogen over de implementatie van zowel de eigen verbetervoorstellen als de aanbevelingen uit het eindrapport van de derde evaluatie van de

Algemene wet bestuursrecht¹⁰. Het advies van de commissie is in december 2007 naar de Minister gezonden. Het rapport gaat in op een drietal aspecten, te weten: de rol van het vooronderzoek, de bewijswaardering en finale geschillenbeslechting.

Implementatie Omgevingsvergunning

In 2007 heeft de nadruk van het Project omgevingsvergunning gelegen op het opstellen van een Leergang omgevingsrecht voor rechters, stafjuristen, secretarissen en administratief medewerkers. Met het oog op de deskundigheid die vereist is voor de behandeling van deze zaken, is er voor gekozen om gespecialiseerde milieukamers bij een negental rechtbanken in te richten. De Tweede Kamer heeft op 11 december 2007 ingestemd met het wetsvoorstel.

Verbetering doorlooptijden en kwaliteitsbewaking

In 2007 zijn bij het College van Beroep voor het bedrijfsleven drie pilots van start gegaan die beoogden de afdoening van zaken te versnellen en daarnaast de inhoudelijke kwaliteit te versterken. Deze pilots voorzien onder meer in overzichtsdocumenten van alle zaken die op een bepaald rechtsgebied bij het college aanhangig zijn), jurisprudentiebestanden (overzicht van de jurisprudentie van het college per specialisme) en een Awb-jurisprudentiebestand. De medewerkers

kunnen zo onder meer meteen zien met welke rechtsvragen het college in nieuw binnengekomen zaken wordt geconfronteerd. Het delen van kennis is hiermee gemakkelijker geworden en er wordt aan snelheid en kwaliteit gewonnen. Het bestuur heeft besloten om de werkwijze van de pilots algemeen in te voeren.

3.4.2 Afgehandelde zaken, procedureduur en personele bezetting

Ingestroomde en afgehandelde bestuursrechtelijke zaken

Instroom

De instroom bij de bestuurssectoren nam in 2007 met 18 procent aanzienlijk af ten opzichte van 2006, zoals uit tabel 1 van Deel II valt op te maken. De totale hoeveelheid bij de rechtbanken aangebrachte reguliere zaken op bestuursrechtelijk gebied (dat wil zeggen exclusief belastingzaken en vreemdelingenzaken) nam onverwacht met 9 procent af. De daling betrof vooral sociale zekerheidszaken. Dit is onder andere een gevolg van de bovenverwachte gunstige economische ontwikkelingen. Nog sterker daalde de instroom vreemdelingenzaken (-24%) en belastingzaken eerste aanleg (-22%). Het geringe aantal vreemdelingenzaken heeft te maken met de pardonregeling.

Productie sector bestuur in 2006 en 2007 (afgerond op tientallen)

Zaakstype	2006	2007	groei 2007	productie t.o.v. instroom
<i>Sector bestuur rechtbanken (excl. belastingzaken)</i>				
Bodemzaken reguliere bestuurszaken	40.280	40.210	0%	107%
Voorlopige voorzieningen reguliere bestuurszaken	9.950	8.830	-11%	100%
Vreemdelingenkamer	62.190	56.820	-9%	117%
Totaal bestuur rechtbanken excl. belastingzaken	112.420	105.860	-6%	112%
Totaal excl. Vreemdelingenzaken	50.230	49.040	-2%	106%
<i>Belastingzaken rechtbanken en gerechtshoven</i>				
Belasting, eerste aanleg (tot 1-1-2005 alleen hof)	31.080	26.470	-15%	108%
Belasting, hoger beroep (v.a. 1-1-2005)	520	1.440	177%	54%
Totaal belastingzaken	31.600	27.910	-12%	102%
<i>Sector bestuur bijzondere colleges</i>				
CRvB	7.940	7.460	-6%	103%
CBb	1.000	1.090	9%	105%
Totaal bijzondere colleges	8.940	8.550	-4%	103%
BESTUUR Totaal	152.950	142.310	-7%	109%
BESTUUR Totaal excl. Vreemdelingenzaken	90.770	85.490	-6%	104%

¹⁰ Toepassing en effecten van de Algemene wet bestuursrecht 2002-2006. Eindrapport van de commissie IIsink.

Bij belastingzaken heeft de instroomdaling te maken met een afname van de WOZ-zaken, wat een gevolg kan zijn van de nieuwe systematiek van waardebepaling van onroerend goed en de jaarlijkse vaststelling van die waarde. Komende jaren moet blijken of deze instroomverandering structureel van aard is.

Het aantal belastingzaken in hoger beroep nam in 2007 juist zeer sterk toe. Na invoering van belastingrechtspraak in twee feitelijke instanties in 2005, kwam in 2006 de instroom op gang en is medio 2007 het normale niveau bereikt. De instroom bij de Centrale Raad van Beroep daalde met 3 procent.

Afgehandelde zaken

De instroomdaling in 2007 bij de sectoren bestuur had gevolgen voor de productie. Zoveel als mogelijk zijn de voorraden verkleind. Uit onderstaande tabel valt af te lezen dat het aantal afdoeningen belastingzaken eerste aanleg, vreemdelingenzaken en reguliere bestuurszaken aanzienlijk boven het aantal nieuw ingestroomde zaken lag. Desondanks nam het aantal afgehandelde zaken af; belastingzaken eerste aanleg met 15 procent, vreemdelingenzaken met 9 procent en reguliere bestuurszaken met 2 procent.

De CRvB en het CBb zijn bezig met het verkleinen van de voorraden, waarvan ook in 2007 bij beiden de resultaten te zien zijn; deze colleges handelden respectievelijk 3 procent en 5 procent meer zaken af dan er nieuw werden aangebracht. Het aantal afgehandelde hoger beroepen belastingzaken groeide sterk (+177%). Dit is het

gevolg van een naijleffect van de invoering van belastingrechtspraak in twee feitelijke instanties en de doorstroom van de eerste aanlegzaken.

Doorlooptijden bestuurszaken

Gemiddelde doorlooptijden

Afgezien van de voorlopige voorzieningen, vertonen de bestuurszaken bij de rechtbanken een stijgende gemiddelde doorlooptijd. Bij vreemdelingenzaken had dit te maken met het generaal pardon. Zo konden een aantal langlopende procedures worden afgerond. Ook stonden een aantal procedures in de wacht totdat de pardonregeling definitief was. Bij bestuurszaken kon vanwege de ruimte in de personeelsomvang met kracht gewerkt worden aan de liggende voorraad zaken. Daarbij zijn ook een aantal relatief langlopende procedures afgerond, wat een tijdelijk opdrijvend effect heeft op de gemiddelde doorlooptijd. Volgend jaar zal het effect van terugbrengen van de voorraden zichtbaar worden in verkorting van de doorlooptijd. De verhoging in doorlooptijden bij belastingzaken heeft een andere oorzaak. Het gaat daar om een vanaf 2005 nieuwe stroom zaken. Daarvan stroomden eerst de eenvoudigste zaken uit, waardoor de gemiddelde doorlooptijd verhoudingsgewijs kort was. De doorlooptijd van 2006 gaf daarom geen representatief beeld voor de gemiddelde procedure. Dit is voor 2007 veel meer het geval; aangenomen mag worden dat het gemiddelde in 2007 een redelijke afspiegeling vormt van de huidige werkwijze bij de verwerking van belastingzaken eerste aanleg. Bij de

Sector bestuur: doorlooptijden in weken, 2005 - 2007

Zaakstype	2005	2006	2007	groei 2007
<i>Rechtbank sector bestuur</i>				
Bodemzaak bestuur regulier	43	43	46	6%
Voorlopige voorziening bestuur regulier	6	6	6	1%
Belastingzaak		38	53	42%
Vreemdelingenzaak	45	30	33	9%
<i>Hoger beroep bij gerechtshof</i>				
Belasting, hof	81	111	118	6%
<i>College van Beroep voor het bedrijfsleven</i>				
Bestuurszaak	67	69	73	6%
Voorlopige voorziening	8	5	4	-18%
<i>Centrale Raad van Beroep</i>				
Bestuurszaak	87	79	81	3%
Voorlopige voorziening	6	7	4	-37%

Centrale Raad van Beroep is de werkvoorraad van vooral oude zaken teruggebracht. Dit wordt het komend jaar zichtbaar in de doorlooptijd.

Normering doorlooptijden

Het streven naar bekorting van bovengenoemde doorlooptijden en de verwachting dat dit ook haalbaar is, is neergelegd in de normensystematiek voor doorlooptijden die het afgelopen jaar is ontwikkeld. Conform afspraak zullen de normen in 2010 gehaald moeten worden. De doelstellingen en de realisatie in 2007 zijn te vinden in Deel II, tabel 9b. Daar is te zien dat in 2007 van de vreemdelingenzaken 70 procent binnen negen maanden werd afgedaan en dat moet 90 procent worden in 2010. In 2007 werd 70 procent van de reguliere bestuurszaken binnen een jaar afgedaan en dat moet 90 procent worden in 2010. De realisatie in 2007 voor belastingzaken in eerste aanleg en hoger beroep stond nog verder af van de doelstellingen.

Gemiddelde bezetting bestuurssectoren

De gemiddelde bezetting bij de sectoren bestuur nam als reactie op de dalende instroom af. Die krimp heeft echter geen gelijke tred gehouden met de instroomdaling. Geprobeerd is zoveel mogelijk de productie op peil te houden door het verkleinen van voorraden.

Gemiddelde bezetting (in fte) in de sectoren bestuursrecht, 2006 en 2007

	2006	2007	groei 2007
<i>Rechtbank, bestuur, VK en belasting</i>			
Rechters (RA)	313	308	-2%
Ondersteuning (GA)	1.026	992	-3%
Totaal rechtbanken	1.339	1.299	-3%
% rechters op totaal	23%	24%	1%
<i>Gerechtshoven, belasting</i>			
Rechters (RA)	45	37	-17%
Ondersteuning (GA)	55	47	-14%
Totaal hoven	100	85	-15%
% rechters op totaal	45%	44%	-2%
<i>CRvB + CBb</i>			
Rechters (RA)	112	121	8%
Ondersteuning (GA)	115	108	-6%
Totaal CRvB + CBb	227	229	1%
% rechters op totaal	49%	53%	7%

Civiele sectoren op weg naar digitale procesvoering

Sinds een aantal jaren kunnen advocaten de civiele rol op internet raadplegen. Dit zogenaamde roljournaal biedt hen zicht op de actuele stand van zaken in hun civiele procedure. Elektronisch berichtenverkeer zal gekoppeld worden aan het roljournaal. Bij de rechtbank Haarlem draaide het afgelopen jaar een pilot.

Dat Haarlem werd uitgekozen om te gaan proefdraaien met een nieuw, digitaal roljournaal zoals dat straks in het hele land gebruikt zal worden, is niet zo vreemd. "Wij waren een van de eerste rechtbanken die, jaren geleden al, van een rolzitting overgingen op de schriftelijke rolverwerking. De stap van een schriftelijke rol naar een digitale rol is in 2005 gezet en het verlengde daarvan, het digitaal berichtenverkeer tussen advocatuur en rechtbank, was dan ook niet meer dan logisch. En uiteindelijk is dit alles natuurlijk de opmaat naar een totale digitale procesvoering", aldus sectorvoorzitter Marieke Smit. Zover is het echter nog niet. Smit: "Het digitale roljournaal en berichtenverkeer zijn een klein begin in de verdere digitalisering van de civiele rechtspraak. Er is bewust klein begonnen en niet direct met de opzet van een compleet plan voor digitale procedures. Daarom hebben we er voor gekozen een betrekkelijk eenvoudig onderdeel van de procedure – het roljournaal en het digitale berichtenverkeer – eerst aan te passen aan de eisen van de tijd. Dit biedt volgens ons een betere kans op uiteindelijk succes. Als dit eenmaal goed werkt, kunnen we verder met andere vernieuwingen."

Advocaten op orde

Om de werking van de digitale rol en de virtuele contacten tussen rechtbank en advocaten gesmeerd te laten verlopen, moeten alle betrokkenen hun zaakjes op orde hebben. Esther Pikavet, hoofd van de administratie van de civiele sector bij de rechtbank Haarlem en projectleider van de Pilot Elektronisch Berichtenverkeer legt uit: "We werken sinds eind november vorig jaar met het nieuwe roljournaal en digitale formulieren. Alle ruim 450 advocaten binnen ons arrondissement zijn daarvan op de hoogte gesteld. Ze weten dat het nu mogelijk is om via het internet hun zaken aan te brengen en elektronisch te volgen in de diverse stadia van afhandeling. Daarvoor moeten echter wel de speciale formulieren die hiervoor ontworpen zijn gebruikt worden. Pas wanneer iedereen op dezelfde, uniforme manier zijn of haar zaak aanbrengt, gaat dit project vruchten afwerpen. De administraties van de gerechten zijn blij met die uniformering. Er kunnen minder fouten door advocaten gemaakt worden, waardoor wij weer minder problemen hoeven op te lossen. Dat zal tijdschelen. Voor ons, maar ook voor de advocaten die, na afschaffing van het procureaat, bij alle gerechten in het land terecht zullen komen. Dan is het een enorm voordeel als al die gerechten dezelfde administratieve manier van werken hebben." Veel advocaten hebben inmiddels hun digitale zaakjes geregeld en werken met de juiste formulieren. Er is echter ook een groep die nog steeds de eigen formulieren gebruikt om hun zaken aan te brengen. Pikavet: "Zij zullen ook snel moeten overgaan op de uniforme werkwijze die straks in het hele land zal gelden. Bij de rechtbank Haarlem kunnen zij binnenkort rekenen

Landelijk procederen

Op 1 september van dit jaar wordt het verplicht procureaat afgeschaft. Dit betekent dat alle ruim 15.000 advocaten zelf, dus zonder tussenkomst van een procureur, bij iedere rechtbank en hof, landelijk, kunnen procederen. De gerechten zullen dan dus ook met de advocaten buiten hun arrondissement of ressort contact onderhouden. Om die communicatie te bevorderen is het voor de rechtbank al bestaande digitale roljournaal verbeterd en wordt het voor de hoven ontwikkeld. Het roljournaal biedt advocaten inzage in de civiele rol en zicht op de actuele stand van zaken in hun procedure. Elke nacht wordt de informatie op de rol geactualiseerd.

Naast dit roljournaal moet, als het procureaat is afgeschaft, ook overal het berichtenverkeer tussen gerechten en advocaten gedigitaliseerd zijn. De rechtbanken Haarlem en, op kleinere schaal, Rotterdam, Utrecht en Den Bosch draaiden het afgelopen jaar proef met het aan het roljournaal gekoppeld elektronisch berichtenverkeer. De ervaringen in de pilot waren positief, maar dan moeten wel alle advocaten meewerken en blijken ook technische en andere aanpassingen binnen de rechtbank nodig om de stroom elektronische formulieren te verwerken. Inmiddels is een paar arrondissementen al overgestapt en de anderen volgen dit voorjaar en in de zomer. De hoven zullen op 1 september met het Hofroljournaal gaan werken.

op fors tegengas. Wat we fout ontvangen, gaat onherroepelijk terug, met alle risico's van dien voor de zaak die de advocaat behartigt."

De Nederlandse Orde van Advocaten verwacht dat advocaten zeker maatregelen zullen treffen om het nieuwe roljournaal en de digitale formulieren goed te kunnen gebruiken. "De Orde heeft, samen met de Raad voor de rechtspraak, hard gewerkt aan de toegang en beveiliging van het nieuwe roljournaal", zegt Niels Hupkes van de Orde. "Het gebruik van het nieuwe roljournaal zal in het begin misschien onwennig zijn, maar wij vertrouwen erop dat vóór 1 september dit jaar alle advocaten gebruik zullen maken van het roljournaal en de formulieren."

Omdat de vorming van digitale dossiers nog niet aan de orde is, moeten eventuele bijlagen bij de nieuwe formulieren zoals aktes of conclusies nog steeds op papier worden aangeleverd. Vooralsnog is daarvoor geen oplossing. Maar met het nieuwe roljournaal is een belangrijke stap voorwaarts gezet. Volgens de sectorvoorzitter civiel in Haarlem valt of staat de invoering van digitaal procederen, ook in dit beginstadium, met de inzet van alle betrokkenen. "In Haarlem hebben we laten zien dat het nieuwe roljournaal en alles wat daarbij hoort, zoals het gebruik van nieuwe, digitale formulieren, een succesvolle toekomst heeft voor alle betrokkenen. Dan moet de rest van Nederland kunnen volgen", aldus Smit.

Kwaliteit

Sinds 2006 zet de Rechtspraak in op het in balans brengen van kwantiteit en kwaliteit door kwaliteit nadrukkelijk extra aandacht te geven en hierin extra te investeren. Een belangrijke stap die de Rechtspraak in 2007 daartoe heeft gezet is het formuleren van normen voor de volgende kwaliteitsindicatoren: permanente educatie, meelezen van enkelvoudige vonnissen, meer meervoudige zittingen, instructie en feitenonderzoek, betere motivering en doorlooptijden. De definities en normen bieden de medewerkers handvatten om kwaliteit in de praktijk vorm te geven.

De genoemde indicatoren zijn geselecteerd voor invoering in de periode 2008-2010. Het streven is dat alle gerechten in 2010 voldoen aan de normen, met uitzondering van permanente educatie. Afgesproken is dat al in 2009 aan de norm voor permanente educatie wordt voldaan.

De definities en normen zijn ontwikkeld door de landelijke overleggen van sectorvoorzitters en moeten beschouwd worden als eerste aanzet. Na

toepassing van de definities en normen in de praktijk zal worden gezien of aanpassing nodig en wenselijk is.

Vanaf 2008 zullen de gerechten de voortgang van de implementatie van de landelijke normen registreren.

De aandacht voor kwaliteit komt ook op andere manieren naar voren. Zo geven bijna alle gerechten aan dat zij in 2007 inspanningen hebben geleverd die direct gevolg zijn van aanbevelingen uit het Rapport Visitatie Gerechten. Activiteiten die de kwaliteit bevorderen zijn bijvoorbeeld intervisie, jurisprudentieoverleg en andere rechts-eenheid bevorderende maatregelen en activiteiten betreffende de bevordering van integriteit.

4.1 Kwaliteitsnormen

De gerechten hebben een inschatting gegeven van de stand van zaken op het gebied van de normen per 31 december 2007. Systemen voor uniforme registratie zijn in ontwikkeling. In de

navolgende paragrafen wordt per kwaliteitsindicator op de stand van zaken per 31 december 2007 ingegaan.

4.1.1 Permanente educatie

Onder deze indicator wordt verstaan: de tijd voor het volgen van opleidingen met het doel kennis en vaardigheden in de huidige functie op peil te houden en te vergroten. De individuele norm is gesteld op 30 daadwerkelijke opleidingsuren per jaar voor iedere raadsheer, rechter en juridisch medewerker.

In 2007 hebben de gerechten veel aandacht besteed aan permanente educatie. Bij de rechtbanken voldoet ruim de helft van de rechters en juridisch medewerkers aan de norm. Bij de gerechtshoven voldoet ruim eenderde van de raadsheren en juridisch medewerkers aan de norm.

4.1.2 Meelezen enkelvoudige uitspraken

Met het instrument meelezen door een andere rechter wordt kwaliteitsverbetering van de uitspraken beoogd.

Het houdt rechters scherp en draagt bij aan een cultuur waarin het gewoon is onderling over kwaliteit te spreken. In de meeste zaken wordt een uitspraak al door twee paar ogen bekeken: een juridisch medewerker en een rechter. Meelezen komt daar nog bovenop.

De norm is dat iedere rechter per maand één zwaardere uitspraak laat meelezen. Bij beginnende rechters in een sector, zogenaamde 'sectorstarters', wordt in de eerste 6-12 maanden 100 procent meegelezen.

Voor de sector straf is meelezen zoals dit voor de andere sectoren is gedefinieerd niet mogelijk aangezien in enkelvoudige zaken in vrijwel alle gevallen mondeling vonnis wordt gewezen direct aansluitend op de behandeling van de zaak. Bij de gerechtshoven worden zaken overwegend meervoudig behandeld. Zodoende heeft de norm geen betekenis voor de gerechtshoven.

Meelezen wordt in enkele sectoren veel gedaan, in andere minder. Vooral binnen de sector civiel-handel wordt veel meegelezen, zowel bij ervaren rechters als bij sectorstarters. Ruim de helft van de rechters laat per maand één zwaardere uitspraak meelezen en van de sectorstarters wordt in de eerste 6-12 maanden de helft van de zaken

meegelezen. In de sectoren familie, bestuur en kanton ligt het percentage meelezen door rechters onder de 20 procent. Het meelezen van uitspraken van sectorstarters wordt in meer gevallen gedaan. In de sectoren bestuur, kanton en familie wordt ruim tweederde respectievelijk ruim de helft respectievelijk een kwart van de vonnissen van sectorstarters meegelezen.

4.1.3 Meervoudige zittingen

Het is van belang dat die zaken waarin meervoudige behandeling gewenst is ook daadwerkelijk meervoudig worden behandeld. Voorkomen moet worden dat dergelijke zaken uit efficiencyoverwegingen enkelvoudig worden afgedaan. Daarvoor is het onder andere nodig dat rechters/raadsheren de ruimte ervaren om een zaak meervoudig af te doen. Een meervoudige kamer (MK) bestaat uit minimaal twee vaste rechters/raadsheren en maximaal één rechter in opleiding of rechter-plaatsvervanger.

De indicator meer MK is, met uitzondering van de sector kanton, voor alle sectoren relevant. De indicator is op zowel rechtbanken als gerechtshoven van toepassing. De norm is echter alleen van toepassing op de gerechtshoven indien zaken wettelijk enkelvoudig kunnen worden afgedaan.

De normen verschillen per sector. Sector straf heeft in 2007 een gemiddelde van ruim 10 procent meervoudige zittingen bij een norm van 15 procent, sector civiel handel scoort gemiddeld ruim 3 procent (bij een norm van 10 procent). Sector familie heeft een gemiddelde van 0,5 procent bij een norm van 5 procent. Het gemiddelde van bestuur algemeen is ruim 6 procent, terwijl de norm is gesteld op 10 procent. Bestuur Vreemdelingenzaken ten slotte staat op een gemiddelde van ruim 3 procent, met een norm van 15 procent. Het aandeel MK bij sector Bestuur rijksbelasting is ruim 20 procent, bij een norm van 15 procent.

Wat betreft de gerechtshoven ligt voor de strafsector het gemiddelde rond 75 procent bij een norm van 85 procent. De belastingsector staat op een gemiddelde score van 75 procent, bij een norm van 90 procent.

4.1.4 Instructie en feitenonderzoek

Het is van belang dat in elke zaak onderzoek wordt verricht dat voor de juiste afhandeling van die zaak relevant is. Onderzoeksinstrumenten

zijn bijvoorbeeld: onderzoek door een deskundige, stellen van schriftelijke vragen, zitting, opvragen van stukken en het horen van getuigen.

De norm voor de sector civiel is dat minimaal 90 procent van de contradictoire zaken wordt geselecteerd voor comparitie na antwoord. Sector civiel heeft een gemiddeld percentage van bijna driekwart van de contradictoire zaken. Het landelijke overleg van sectorvoorzitters bestuur stelt als norm dat voor alle categorieën bestuurszaken die niet vereenvoudigd worden afgedaan in 10 procent van de zaken ten minste één van de onderzoeksinstrumenten moet worden ingezet, anders dan de zitting. De percentages die de sectoren bestuur aangeven lopen extreem uiteen. Sector kanton heeft twee normen. In 4 procent van de dagvaardingszaken dient een descende, pleidooi of enquête plaats te vinden. Dat is nu in 2 procent van de zaken het geval. In 25 procent van de dagvaardingszaken moet een comparitie na antwoord plaatsvinden. Nu vindt in ongeveer een vijfde van de zaken een comparitie na antwoord plaats.

Voor het verbeteren van instructie- en feitenonderzoek is de versterking van de positie van de rechter-commissaris (rc) straf en faillissementen van belang. In 2007 heeft bijna de helft van de rechtbanken het aantal rc's in strafzaken verhoogd, bijna eenderde van de gerechten heeft de ondersteuning vergroot. Eenderde van de gerechten benadrukt dat het aantal cursussen en opleidingen is uitgebreid. Bij faillissementen is sprake van extra rc's bij een aantal gerechten, ruim een kwart van de gerechten heeft de ondersteuning van de rc's in faillissementen uitgebreid. Ruim eenderde van de gerechten heeft bijzondere aandacht geschonken aan speciale cursussen of extra opleidingen. Bijna de helft van alle gerechten geeft daarnaast aan dat werkprocessen zijn verbeterd, dat interne afstemming, taakverdeling en overleg is verbeterd en/of afstemming en samenwerking met ketenpartners is toegenomen.

De gerechtshoven hebben over het algemeen geen vaste raadsheercommissaris, zij verwijzen naar een rechter-commissaris van de rechtbank. Twee hoven hebben een pilot gestart met betrekking voor de inrichting van een raadsheercommissariaat.

4.1.5 Goede bewijsmotivering

Het project Promis moet leiden tot een kwaliteitsverbetering die meer inzicht geeft in de redenering achter de rechterlijke uitspraak en die daarmee het vertrouwen van de burger in de rechtspraak moet vergroten. In essentie wil de rechter in een dergelijke uitspraak meteen inzicht geven in zijn gedachtegang en in de wijze waarop hij tot zijn beslissing is gekomen. De norm is dat alle meervoudige zaken worden afgedaan volgens de Promis-methode.

Twee rechtbanken hebben de Promis-methode al volledig ingevoerd. De overige bevinden zich nog in een beginfase. Het percentage Promis-vonnissen is nog laag (0-10%). In 2007 zijn in de meeste gerechten organisatorische maatregelen getroffen om Promis in 2008 stapsgewijs te kunnen invoeren.

4.1.6 Doorlooptijden

Voor betrokkenen is de lengte van een procedure een belangrijk kwaliteitskenmerk. Ook vanuit maatschappelijk belang is de tijdsduur van gerechtelijke procedures een essentieel aspect van prestaties. De norm bestaat uit een termijn waarbinnen een bepaald percentage van de zaken afgehandeld dient te zijn. Het uitgangspunt is dat het overgrote deel van de zaken binnen die tijd is afgehandeld.

De methodiek en de realisatiegegevens over 2007 staan beschreven in hoofdstuk 2.3 paragraaf 3 onder normering doorlooptijden.

4.2 Klantwaarderingsonderzoek

In 2007 hebben de vijf gerechtshoven, de Centrale Raad van Beroep en een grote rechtbank (Rotterdam) klantwaarderingsonderzoek gedaan. De waardering van zowel professionele klanten als de burger voor de Rechtspraak is met de resultaten uit 2007, gevoegd bij de resultaten uit de onderzoeken in 2005 en 2006, hoog. Burgers en professionele klanten waarderen de deskundigheid, de bejegening en onpartijdigheid van de rechter. Professionele klanten zijn echter nog altijd iets minder te spreken over de motivering van beslissingen (in tegenstelling tot de hierover tevreden burger overigens). Procedures duren in veel gevallen nog te lang, vinden beide groepen.

De resultaten lijken met de onderzoeken in de hogerberoepsinstanties nog iets pregnanter dan in voorgaande jaren. De burger waardeert de deskundigheid en onpartijdigheid nu nog iets hoger, maar de duur van procedures iets lager ten opzichte van eerder onderzoek. Dit heeft waarschijnlijk te maken met een iets groter vertrouwen van burgers in het hoger beroep, terwijl procedures daar langer duren dan bij de rechtbanken. Steeds meer rechtbanken nemen het initiatief om de uitkomsten van de klantwaarderingsonderzoeken te bespreken met de ketenpartijen.

Tevredenheid over het rechterlijk functioneren en motiveren van de beslissing

	2005 t/m 2007 % tevreden rechtzoekenden	2005 t/m 2007 % tevreden professionals
<i>Rechterlijk functioneren</i>		
Toelichting van de rechter op de procedure	82,3%	78,6%
Toelichting van de rechter op de inhoud van de zaak	80,3%	76,4%
Rechtseenheid van de beslissing	*	46,0%
Rechter bood ruimte voor verhaal	85,7%	76,4%
Vorbereiding van de rechter	77,8%	81,1%
Rechter luisterde naar standpunten	84,8%	75,6%
Rechter leefde zich in in de situatie	69,1%	60,1%
<i>Deskundigheid van de rechter</i>		
Bejegening van de cliënt door de rechter	*	75,3%
Bejegening advocaat / gemachtigde door de rechter	*	82,3%
De onpartijdigheid van de rechter	80,6%	76,3%
De wijze waarop de rechter het verdere verloop vd zaak inzichtelijk maakt	87,7%	77,1%
<i>Beslissing</i>		
Motivering / uitleg beslissing	82,8%	58,7%
De leesbaarheid / begrijpelijkheid van de beslissing	82,3%	82,2%

Doorlooptijden / Duur procedure	Totaal	Bestuur	Familie	Handel	Kanton	Straf	Belasting
Rechtzoekenden	43,6%	41,6%	42,3%	44,5%	51,0%	45,8%	29,4%
Professionals	38,2%	38,6%	39,8%	37,8%	55,1%	36,6%	23,2%
Algemene tevredenheid	Totaal	Bestuur	Familie	Handel	Kanton	Straf	Belasting
Rechtzoekenden	79,2%	87,8%	78,0%	85,2%	72,5%	71,7%	90,3%
Professionals	82,0%	85,2%	83,4%	77,7%	84,9%	79,9%	81,2%

* de gebieden die met een sterretje zijn aangegeven, zijn niet gemeten.

4.3 Klachtenregeling

Klachten over gedragingen van een gerecht of daaraan verbonden personen kunnen ingediend worden bij het bestuur van dat gerecht. Over de inhoud van een rechterlijke beslissing (beschikking, vonnis, arrest) kan in het kader van de klachtenregeling niet worden geklaagd. Alleen een hogere rechter kan daarover oordelen. Alle gerechten hebben een uniforme klachtenregeling.

In 2007 werden 818 klachten afgehandeld. Dit aantal is vrijwel gelijk aan dat van 2006. Van de klachten had 25 procent betrekking op de bejegening van de rechtzoekende, 38 procent op de inhoud van rechterlijke beslissingen, 10 procent op de tijdsduur die met een zaak gemoeid was, 14 procent op administratieve fouten en 15 procent op overige zaken. De klachten over bejegening betroffen voor meer dan de helft het optreden van een rechter. Het ging daarbij meestal over een als onprettig ervaren optreden van de rechter ter zitting. Veel van deze klachten werden geschikt. Voor het overige ging het in deze categorie veelal om onvriendelijk gedrag van griffiemedewerkers aan de telefoon en het niet reageren op brieven.

Bij de klachten over tijdsduur ging het om de trage voortgang van procedures, zoals onder meer herhaalde aanhouding van zaken.

De klachten over administratieve fouten waren uiteenlopend van aard. Voorbeelden daarvan zijn oproepingen voor een verkeerde datum, onjuiste adressering van stukken, het zoekraken van en onzorgvuldig omgaan met originele stukken en verkeerde berekening van griffierecht.

Op 18 januari 2008 (de peildatum) waren nog 48 klachten in behandeling. In 2007 werden 139 (17%) klachten gegrond verklaard. Ter vergelijking: in 2006 waren dat er 161 en in 2005 119. Evenals in 2005 en 2006 werd de klacht in 8 procent van de gevallen in der minne geschikt. 64 Procent werd niet ontvankelijk verklaard of ongegrond geacht. Bij 18 klachten kon niet worden vastgesteld of de rechtzoekende onbehoorlijk was behandeld. In deze zaken ontving de klager een schriftelijke mededeling dat over de klacht geen oordeel kon worden gegeven.

In 22 gevallen werd een kostenvergoeding verstrekt. Dit betrof onder meer reis- en advocaatkosten als gevolg van een foutieve oproeping. Ook werden de kosten van beveiligingsmaatregelen vergoed in verband met een onnodige

schending van privacy. In 11 gevallen werd de klacht voorgelegd aan een klachtenadviescommissie.

In 70 gevallen leidde een klacht tot verbetering van de organisatie.

Bedrijfsvoering

Een belangrijk onderdeel van de bedrijfsvoering, waar in 2007 veel aandacht aan is besteed, betreft het personeelsbeleid. Enerzijds gaat het daarbij om de zorg voor het eigen personeel. Anderzijds gaat het over de positionering op de arbeidsmarkt om goed gekwalificeerd personeel te kunnen werven. Beide aspecten zijn van belang zodat de werkzaamheden van de gehele Rechtspraak op het niveau dat de maatschappij mag verwachten plaats kunnen blijven vinden. Maar bedrijfsvoering behelst natuurlijk meer onderwerpen. In hoofdstuk 2.4 zijn de ontwikkelingen beschreven op het gebied van de personele samenstelling. In dit hoofdstuk worden de vorderingen op de verschillende terreinen van bedrijfsvoering toegelicht.

5.1 Personeelsbeleid

Professionele ontwikkeling

Naar aanleiding van het rapport Herziening Raio-opleiding is geconcludeerd dat een aantal bevindingen ter verbetering van de Raio-opleiding moet worden opgepakt. Zo zal meer rekening

worden gehouden met het verschillende kennisniveau van de startende Raio en zal de buitensstage beter aansluiten bij de gewenste leerpunten.

De modernisering van het loon-en-functiegebouw van de Rechterlijke Macht werd in praktische zin afgerond, met als concreet resultaat: meer mogelijkheden voor rechters om binnen de gerechten carrière te kunnen maken. In het functiegebouw is zichtbaar gemaakt dat de loopbaan zowel via de inhoudelijke als de managementlijn perspectief biedt. Verder wordt aandacht besteed aan de versteviging en differentiatie van het bestuur en het management. Tot slot wordt de mogelijkheid voor mobiliteit tussen de gerechten vergroot.

Ter ondersteuning van de gerechten bij het personeelsbeleid resulteerde het project Implementatie P-instrumentarium in een aantal praktische producten zoals landelijk in te voeren referentieprofielen voor functies binnen de administratie en de juridische ondersteuning, loopbaanbeleid (een opleidingsaanbod voor alle

leidinggevend) en de recruitmentsite voor de Rechtspraak.

Leiderschapsontwikkeling

In 2007 is leiderschapsontwikkeling binnen de Rechtspraak breder opgezet en beter opgebouwd. Vanuit het Programma Bedrijfsvoering is een breed aanbod ontwikkeld aan basismanagementcursussen en -opleidingen voor alle leidinggevend. In het kader van management development (MD) is een teamleidersprogramma tot stand gekomen. De leergang is ontwikkeld in opdracht van de Raad en bestemd voor beginnende teamvoorzitters en teamleiders. Daarnaast startte de vierde MD-groep met de opleiding voor toekomstige sectorvoorzitters. De opleiding van een sectorvoorzitter zal meer toegespitst worden op wat de functie voor de persoon betekent, daarbij inbegrepen de benodigde aandacht voor zelfreflectie. Voor de vijfde MD-groep is gestart met de selectie van deelnemers.

Voor de huidige bestuurders is in 2007 een werkgroep gestart met de opdracht te werken aan een actueel ontwikkelaanbod. Gesprekken met alle besturen van de gerechten hebben in 2007 een profiel van de toekomstige bestuurder en besturen opgeleverd op basis waarvan de werkgroep in 2008 het aanbod zal bepalen.

Voor de presidenten is de procedure van de benoemingen vastgesteld en hebben 13 (her)benoemingen plaatsgevonden. Daarnaast zijn er drie intervisiegroepen voor presidenten geweest.

In 2007 is het rapport Verkenning loopbaantrajecten zware bestuursfuncties tot stand gekomen. In het rapport wordt geadviseerd op centraal niveau een systeem te ontwikkelen waarmee potentieel voor zware bestuursfuncties kan worden geïdentificeerd en vervolgens ondersteund in de ontwikkeling naar deze functies. Voor de positionering van coaching binnen de Rechtspraak is het Regiepunt Coaching opgezet, waar bestuursleden en hoger management terecht kunnen voor een MD-coach. In 2007 zijn 26 coachees gestart, is een database gebouwd met 25 interne en 60 externe coaches en zijn 16 Rechtspraakmedewerkers opgeleid tot coach.

Arbeidsmarktpositionering

Gezien de verhoogde concurrentie op de arbeidsmarkt is het van belang dat het imago van de Rechtspraak als werkgever positief wordt beoor-

deeld door potentiële medewerkers. Mede in dit kader is in 2007 onderzocht hoe de werving en selectie van Raio's verbeterd kan worden. Belangrijkste conclusie uit dit advies is dat een actievere en gerichtere werving van specifieke doelgroepen nodig is.

In het licht van dit laatste zijn in 2007 tevens activiteiten gestart ten behoeve van de bewustwording binnen de Rechtspraak van het belang van etnische diversiteit in de samenstelling van de Rechtspraak en met name de rechters. Zo zijn er twee zogenaamde 'professionele ontmoetingen' georganiseerd. Tijdens deze ontmoetingen werd aan de hand van inleidende lezingen aan rechters gelegenheid geboden om met juristen met een andere culturele achtergrond te discussiëren en op informele wijze van gedachten te wisselen over actuele thema's. Daarnaast zijn enkele allochtone studenten gecoacht door medewerkers vanuit de Rechtspraak en stond de Jaarvergadering van de Selectiecommissie Rechterlijke Macht in het teken van etnische diversiteit.

5.2 Automatisering en informatisering

In het jaar 2007 is op het gebied van informatiemanagement veel gebeurd en tot stand gekomen binnen de Rechtspraak. Niet alleen op het terrein van de ict-projecten, maar zeker ook op het terrein van informatiestrategie en IT-besturing. In 2007 is het Informatieplan 2008-2011 opgesteld. De informatiestrategie is gebaseerd op ervaringen die afgelopen jaren zijn opgedaan bij het vormgeven en besturen van de IT-ontwikkelingen binnen de Rechtspraak.

Het belangrijkste sturingsprincipe is eenvoud en beheersbaarheid. Dit betekent onder meer dat nieuwe projecten een maximale looptijd van één jaar kennen en binnen dat jaar tot zichtbare resultaten moeten leiden.

De nieuwe informatiestrategie is gebaseerd op de Agenda van de Rechtspraak, wensen van de gebruikers en ontwikkelingen in de omgeving. Dit heeft geleid tot een informatiestrategie waarin onderwerpen zoals continuïteit van de ict-ondersteuning, digitale toegankelijkheid en verbetering van de dienstverlening én kwaliteit van de werkplek centraal staan.

De Rechtspraak heeft in 2007 veel voortgang gemaakt met de geplande projecten. Een aantal projecten is succesvol te noemen, een aantal andere projecten is minder voorspoedig gelopen dan van te voren gepland. Hieronder volgt een toelichting op een aantal projecten.

ReIS: Rechterlijk Informatiesysteem (civiel en bestuur)

ReIS is het nieuwe registratie- en informatiesysteem ter ondersteuning van de civielrechtelijke en bestuursrechtelijke procedures. Het hof Amsterdam is in november succesvol overgegaan op ReIS. De voorbereidingen voor de uitrol van ReIS binnen de overige hoven verloopt volgens planning. In juni 2008 zullen naar verwachting alle hoven op ReIS zijn aangesloten en is de koppeling met het Roljournaal operationeel. Ondanks dit succes is vastgesteld dat het ReIS-programma niet aan haar oorspronkelijke doelstellingen met betrekking tot kosten, kwaliteit en doorlooptijd heeft voldaan. Bovendien is vastgesteld dat het ReIS-programma in haar huidige opzet onvoldoende bestuurlijke waarborgen biedt zodanig dat verdere voortzetting niet binnen de randvoorwaarden van tijd en geld kan worden uitgevoerd.

Om deze reden is besloten om na de afronding van ReIS-Hoven een herbezinning uit te voeren. Deze herbezinning dient ondermeer te kijken naar de projectopzet, de projectbesturing en de architecturale uitgangspunten en dient te resulteren in oplossingsvoorstellen met betrekking tot de herinrichting van het ReIS-programma, zodanig dat in voldoende mate wordt voldaan aan alle relevante bestuurlijke randvoorwaarden.

Omdat ReIS voor de rechtbanken langer op zich laat wachten zullen ook de huidige primaire processystemen Civiel, NKP en Berber langer gebruikt worden dan oorspronkelijk was voorzien. Onderzoek heeft aangetoond dat additionele inspanningen en investeringen noodzakelijk zijn om de continuïteit van deze systemen te kunnen garanderen.

Eind 2007 zijn de plannen voor de revitalisatie van de primaire proces systemen Civiel, NKP en Berber goedgekeurd. De systemen worden vanaf 2008 gerevitaliseerd zodat de continuïteit van deze primaire processystemen is gegarandeerd totdat de systemen worden vervangen door nieuwe systemen.

GPS: Geïntegreerd Processysteem Strafrecht

In de rechtbanken Amsterdam en 's-Hertogenbosch zijn in 2007 uitgebreide pilots uitgevoerd met het gebruik van GPS. De pilots hebben aangetoond dat GPS in zijn huidige vorm voor de Rechtspraak een aantal evidente nadelen met zich meebrengt. Deze nadelen hebben grotendeels betrekking op het elektronisch strafdossier maar er waren ook bevindingen met betrekking tot de werkstroombesturing en registratiefunctie.

In 2008 zal het GPS-project zich richten op het vinden van een oplossing voor deze bevindingen, alvorens tot verdere implementatie zal worden overgegaan. Ondermeer zal de registratiefunctie en de dossierfunctie worden ontkoppeld conform de wensen van de Rechtspraak. Ook is lering getrokken ten aanzien van de wijze waarop het GPS-project en de samenwerking met het OM is ingericht. Dit zal voor 2008 leiden tot een aanpak waarbij de Rechtspraak zelf verantwoordelijkheid draagt voor het GPS-project daar waar het de Rechtspraak direct raakt.

Naast bovengenoemde projecten is een aantal kleinere projecten succesvol afgerond waaronder de migratie naar Office 2003 voor de Rechtspraak en de implementatie van telehoren bij een aantal pilot-gerechten. Daarnaast zijn de geplande aanpassingen (correctief en adaptief beheer) op de bestaande systemen conform plan uitgevoerd. Het Functioneel Beheer verloopt al jaren succesvol.

Met betrekking tot de inrichting van het Landelijk Rekencentrum (LRC) en de migratie van de lokale infrastructuur naar het LRC is afgelopen jaar niet de voortgang geboekt die gepland en verwacht was.

De inrichting van een landelijk rekencentrum en centraal functioneel beheer blijkt op een groot aantal onderdelen veel complexer te zijn dan oorspronkelijk was voorzien hetgeen zich in een grillig projectverloop vertaalt.

In 2008 zullen een aantal bestuurlijke aanpassingen plaats moeten vinden om de beheerbaarheid van dit programma te vergroten zodat in 2008 een beheerbare overgang kan worden uitgevoerd.

Het project InfoRM richt zich op verbetering van de ontsluiting en het beschikbaar stellen van managementinformatie. In 2007 is gewerkt aan de inrichting van een datawarehouse voor de Rechtspraak. Zodra dit gereed is kan de Raad voor de rechtspraak zelf bepaalde managementinformatie genereren. De gerechten worden hiermee ontlast. Voor het beheer van het datawarehouse is expertise gebundeld bij de Raad.

5.3 Overige ontwikkelingen

Programma Bedrijfsvoering

In 2005 zijn de directeuren bedrijfsvoering het Programma Bedrijfsvoering gestart, met als doelstelling de verbetering en vernieuwing van de bedrijfsvoering van de Rechtspraak. De evaluatie in 2007 leerde dat het programma bijdroeg aan de professionalisering van de bedrijfsvoering. De verbeterpunten hadden betrekking op helderheid over commitment ten aanzien van de implementatie van de resultaten van de projecten en een eenduidige aansturing van de projecten. Met de resultaten van de evaluatie is in 2007 bij de voorbereidingen op een tweede programma bedrijfsvoering rekening gehouden.

Vernieuwing Personeel en Salarissysteem Rechtspraak (VPSR)

Met ingang van 1 januari 2008 is in samenwerking met het Ministerie van Justitie een nieuw salarissysteem voor de Rechtspraak ingevoerd. Met dit resultaat is de eerste fase van het project VPSR afgerond. De volgende fase van het project bestaat uit de invoering van personeelszelfbediening. Ter voorbereiding op die volgende fase is in 2007 de eerste versie van het nieuwe personeelssysteem beschikbaar gesteld aan de medewerkers van vier pilot gerechten en aan alle personeelsafdelingen.

Parketpolitie

In overleg met de Raad zijn in juni 2007 door de Ministers van Justitie en van BZK de regionale beheersdriehoeken opgeroepen om zodanige afspraken te maken, dat de veiligheid ter zitting door de parketpolitie kan worden gegarandeerd. De hiervoor ontwikkelde dienstverleningsovereenkomsten worden gebruikt om vast te stellen of het tekort aan parketpolitie wordt ingelopen.

5.4 Huisvesting

In 2007 is er op verschillende manieren op landelijk niveau aandacht geschonken aan de kwaliteit van de huisvesting van de gerechten. Naar aanleiding van de Schipholbrand heeft de Rijksgebouwendienst aanbevelingen gedaan, die overgenomen zijn door het kabinet. Deze aanbevelingen hebben geleid tot brandveiligheidsonderzoeken in alle objecten, waarbij hoge maatstaven als referentie zijn gebruikt. Dat zal in 2008 leiden tot de uitvoering van maatregelen bij alle gerechten.

Kwaliteit en kwantiteit van de huisvesting is ook in 2007 bevorderd in majeure projecten. De voorlopige ontwerpen van een nieuw Paleis van justitie in Amsterdam en een nieuwe rechtbank te Zwolle zijn geaccordeerd en ook bij vier andere gerechten zijn grootschalige bouwplannen in voorbereiding.

De cyclus van huisvestingsplannen is in 2007 gestart en het gros van de gerechtsbesturen is erin geslaagd kort na de zomer van 2007 hun eerste, lokale plannen aan te bieden aan de Raad. Een analyse daarvan is aanvang 2008 beschikbaar. In 2007 zijn door de Raad voorts onderzoeken gestart die de huisvestingscyclus vanaf het voorjaar van 2008 zullen ondersteunen. Beveiliging, formatieontwikkeling en flexibiliteit van de huisvestingsvoorraad waren tot zoverre onderwerp van studie. Daarbij zijn samenwerkingsverbanden ontstaan met ondermeer de Rijksgebouwendienst, de Hoge School Brabant en de Universiteit Tilburg.

5.5 Risicobeheersing

De accountant heeft bij de jaarrekening 2007 van de Raad voor de rechtspraak en de gerechten gezamenlijk een goedkeurende accountantsverklaring afgegeven.

Deze managementparagraaf heeft betrekking op het financieel en materieel beheer, de informatiebeveiliging, huisvesting en arbeidsomstandigheden en de Wet bescherming persoonsgegevens.

De Raad voor de rechtspraak houdt toezicht op de bedrijfsvoering van de gerechten en legt over die bedrijfsvoering verantwoording af. Om deze verantwoordelijkheid waar te kunnen maken is een stelsel van beheersmaatregelen geformuleerd dat is onderverdeeld in de hieronder genoemde aandachtsgebieden.

Beheersomgeving

Aan de besturing en beheersing van de Rechtspraak geeft de Raad invulling door het jaarplan en de bestuursafspraken met de gerechten. Drie maal per jaar vinden bestuurlijke overleggen plaats waarin de door de gerechtsbesturen gerapporteerde resultaten in relatie tot de gemaakte bestuursafspraken met de Raad voor de rechtspraak worden besproken. Aan het eind van het jaar leggen de gerechtsbesturen in een verslag verantwoording af aan de Raad. Dat verslag omvat ook een managementparagraaf waarin het

gerecht aangeeft aan welke risico's hoge prioriteit is toegekend en welke maatregelen zijn getroffen om te voorkomen dat die risico's zich daadwerkelijk voordoen.

Financieel en materieel beheer

De interne beheersing is in het afgelopen jaar verder ontwikkeld. Er zijn geen grote aandachtspunten op dit terrein.

De mededeling bedrijfsvoering die de gerechten in hun jaarverslag opnemen is uitgebreid naar de terreinen huisvesting, arbeidsomstandigheden en de Wet bescherming persoonsgegevens. De onderbouwing van die mededeling door risicoanalyses, het treffen van beheersmaatregelen en het doen van audits op die beheersmaatregelen heeft verder vorm gekregen.

De bij de gerechten uitgevoerde risicoanalyse verschillen in aard en diepgang. De Raad streeft op dit punt niet naar uniformiteit. Het tijdig uitvoeren van de audits op de werking beheersmaatregelen is nog wel een aandachtspunt. De Raad heeft besloten de huidige vorm en reikwijdte van die mededeling -naast de accountantsverklaring per gerecht- vooralsnog te handhaven.

In het kader van de Europese aanbesteding heeft de accountant ongeveer 1,4 miljoen euro als onrechtmatige besteding aangemerkt. Die besteding is grotendeels als een incident aan te merken. Het afsluiten van een nieuwe mantelovereenkomst waarin de Rechtspraak en verschillende onderdelen van het Ministerie van Justitie participeren heeft vertraging ondervonden. Daardoor kon niet voorkomen worden dat voor de bedrijfsvoering noodzakelijke bestelling van software voor voornoemd bedrag als onrechtmatig werd aangemerkt. Hoewel de geconstateerde fout ver onder de geldende tolerantie voor een goedkeurende verklaring is gebleven zal de Raad de voortgang van aanbestedingstrajecten beter volgen.

Er is een start gemaakt met de invoering van een aantal nieuwe processystemen. Reeds bij de bouw van die systemen hebben EDP-audits plaatsgevonden. De daarbij door de auditors gedane aanbevelingen worden in de nieuwe systemen gerealiseerd. De ondersteuning van de bedrijfsprocessen komt met de implementatie van die systemen op een hoger niveau.

In 2007 is een aanvang gemaakt met de bouw van een datawarehouse. Na invoering van dat systeem kan de managementinformatie naar

verwachting verder worden gestandaardiseerd en het opvragen van informatie bij de gerechten worden beperkt. De tijdsplanning voor het opleveren van het datawarehouse wordt nauwgezet gemonitord.

Informatiebeveiliging

Informatiebeveiliging bestaat uit het geheel van preventieve, repressieve en herstelmaatregelen, evenals procedures en processen die de beschikbaarheid, vertrouwelijkheid en integriteit van alle vormen van informatie garanderen, met als doel de continuïteit van de informatievoorziening te waarborgen en de eventuele gevolgen van beveiligingsincidenten tot een acceptabel, vooraf bepaald, niveau te beperken.

De beschikbaarheid, vertrouwelijkheid en integriteit van de informatie borgt de Rechtspraak met maatregelen in overeenstemming met het 'Voorschrift Informatiebeveiliging Rijksdiensten' (VIR2007). De informatiebeveiligingsmaatregelen strekken zich ver uit tot in de fysieke beveiliging, daarom maakt informatiebeveiliging in zijn geheel deel uit van de integrale beveiliging.

De gerechten doen in hun jaarverslag een mededeling over de bedrijfsvoering met betrekking tot, onder andere, de informatiebeveiliging. De managementparagraaf is een uitzonderingsrapportage over risico's en onrechtmatigheden. Slechts belangrijke afwijkingen met betrekking tot de naleving van de bedrijfsvoeringkaders dienen te worden gerapporteerd.

Algemene aandachtspunten zijn het vergroten van het bewustzijn over beveiligingsaspecten bij de medewerkers en borging van het in 2007 van kracht geworden VIR2007. De Rechtspraak is, zo blijkt uit de jaarverslagen, in het algemeen gevorderd met de implementatie van de verschillen tussen de oude en het nieuwe VIR en het is de verwachting dat elk rechtspraakonderdeel in 2008 de implementatie van het VIR2007 heeft voltooid.

Wet Bescherming persoonsgegevens

Bijna alle gerechten hebben in de mededeling bedrijfsvoering verklaard dat in de risicoanalyse ten aanzien van de Wbp geen risico's gesignaleerd zijn met een hoge prioriteit en dat de naleving van de Wbp voldoende is gewaarborgd. Bij enkele gerechten zijn aandachtspunten gesignaleerd, ten aanzien waarvan beheersmaatregelen zijn getroffen. De rapportage van de gerechten komt overeen met de berichten die de functionaris

voor de gegevensbescherming heeft ontvangen van de bij ieder gerecht aangewezen contactpersoon Wbp. In 2007 zijn geen klachten ontvangen met betrekking tot de omgang met persoonsgegevens.

Informatie en communicatie

Voor de besturing wordt gebruik gemaakt van een geïntegreerde planning & verantwoordingcyclus waarbij vóór (jaarplan), tijdens (viermaands-rapportages) en na (jaarverantwoording) realisatie over financiële en niet-financiële resultaten door de gerechten worden gerapporteerd. Op basis van die rapportages worden benchmark-overzichten samengesteld met de productie- en financiële gegevens die aan de gerechten worden verstrekt.

Sturing vindt plaats op basis van bestuursafspraken van de Raad met de gerechten. Het systeem van rapportages is adequaat.

Bewaking beheersingssysteem

Bewaking van de ontwikkeling van het beheersingssysteem en het treffen van beheersmaatregelen vindt plaats door voortgangsbewaking bij de verschillende door de gerechten aan de Raad toegezonden rapportages. In het bestuurlijk overleg wordt de voortgang op de verschillende terreinen besproken.

De jaarrekening van het gerecht en de landelijke diensten worden gecontroleerd door een openbare accountant. Onderdeel van de opdracht aan de accountant is om het proces van totstandkoming van de managementparagraaf te toetsen en in het accountantsverslag dat aan de Raad wordt gezonden zijn bevindingen te rapporteren.

De Raad voor de rechtspraak is van mening dat gesignaleerde risico's worden beheerst.

Igor Pavlovic, administratief medewerker, rechtbank Dordrecht

Wetgevingsadvies en onderzoek

6.1 Wetgevingsadvies

De Raad voor de rechtspraak heeft de wettelijke taak de regering en de Staten-Generaal te adviseren over voorstellen voor nieuwe wetgeving of nieuw beleid die gevolgen hebben voor het functioneren van de rechtspraak. In zijn adviezen gaat de Raad voor de rechtspraak onder andere in op de uitvoerbaarheid van voorgestelde wetgeving en mogelijke strijdigheid met grondrechten, internationale regelgeving of beginselen van effectieve toegang tot de rechter. De wetgevingsadviezen komen in nauw overleg met betrokken sectoren uit de gerechten tot stand.

Veel wets- en beleidsvoorstellen hebben gevolgen voor de bedrijfsvoering en de werkbelasting van de Rechtspraak. De inschatting van deze gevolgen is een essentieel onderdeel van de wetgevingsadvisering. Bij de werklastinschatting wordt onder andere aandacht besteed aan de

gevolgen van het voorstel voor de personeelsbezetting, de belasting van de administratie van gerechten, het aantal te behandelen zaken, de gemiddelde behandeltijd per zaak, de ict-systemen en de opleiding van rechters en griffiers. Waar mogelijk bevatten de adviezen suggesties om ongewenste gevolgen te voorkomen.

De volgende adviezen die in 2007 zijn afgegeven springen in het oog.

Allereerst heeft de Raad voor de rechtspraak geadviseerd over het eindrapport van de commissie Fundamentele herbezinning Nederlands burgerlijk procesrecht. Dit rapport bevat voorstellen tot een herziening of verdere stroomlijning van het civiele procesrecht. In het advies wordt onder andere aandacht besteed aan de verhouding tussen partijen onderling en de rechter, de voorfase, bewijsvoering en het hoger beroep. Ook heeft de Raad voor de rechtspraak geadviseerd over een ontwerp-wetsvoorstel dat de

invoering van de vooringevulde belastingaangifte, de verruiming van de mogelijkheid tot navorderen en instellen van bezwaar en beroep tegen een ambtshalve genomen beslissing mogelijk maakt. Dit wetsvoorstel zal naar verwachting tot een forse werklastverzwaring van de bestuurs- en belastingsectoren leiden.

Daarnaast heeft de Raad voor de rechtspraak geadviseerd over een ontwerp-wetsvoorstel dat de identiteitsvaststelling van verdachten regelt. Dit ontwerp-wetsvoorstel bevat voorstellen om voortgaand aan een strafzitting de identiteit van een verdachte vast te stellen en te controleren. Dit voorstel zal naar de inschatting van de Raad een grote impact hebben op de proces- en bedrijfsvoering van gerechten.

Zie Rechtspraak.nl voor de volledige tekst van bovengenoemde en de andere in 2007 afgegeven wetgevingsadviezen.

6.2 Onderzoeksprogramma

Het wetenschappelijk onderzoek dat de Raad voor de rechtspraak laat uitvoeren staat ten dienste van de uitvoering van de wettelijke taken van de Raad en van de strategieontwikkeling van de Raad. Doel van het programma is antwoorden te krijgen op lacunes in kennis met betrekking tot het rechtspreken door de rechter, de organisatie van de gerechten of de plaats van de Rechtspraak in de samenleving.

In totaal verschenen in 2007 zeven onderzoekspublicaties, waarvan vier in de eigen serie Research Memoranda (zie kader). Vraagstukken die raken aan de interne organisatie, doelmatigheid en kwaliteit kregen daarbij grote aandacht. Er werden vier nieuwe projecten gestart.

De jaargang van het periodiek Rechtstreeks omvatte de gebruikelijke vier reguliere nummers. Daarnaast verscheen als speciale uitgave de 'Rechtspraaklezing 2007: The reflective Judge.' Deze rede werd op 23 november uitgesproken door Sir Igor Judge, President van de Queens Bench Division van the High Court of Justice van Engeland, ter gelegenheid van het afscheid van Bert van Delden als voorzitter van de Raad voor de rechtspraak.

Enkele opvallende onderzoeksresultaten in 2007 waren:

- Vanuit sociaal-wetenschappelijk oogpunt bezien is de schaduwwerking van de rechtspraak de meest belangrijke bijdrage aan de civiele geschilbeslechting. Die werking komt er op neer dat het overgrote deel van gerezen geschillen door de partijen zelf wordt beslecht omdat men anticipeert op de uitkomst die verwacht kan worden als de zaak aan de rechter wordt voorgelegd. Het belang van datzelfde verschijnsel ziet men ook weerspiegeld in de wijze van afdoening van geschillen die uiteindelijk wel bij de rechtbank worden aangebracht. Het dit jaar gepubliceerde onderzoek van Van Velthoven laat zien dat van de in 2005 in de sector civiel bijna eenderde (31%) van de contradictoir afgedane dagvaardingszaken bij vonnis wordt beëindigd. Het geldelijke belang van dat aandeel bedraagt om en nabij 40 procent van het totale belang van 5 miljard euro. Bij de sector kanton is het beeld navenant. Slechts 15 procent van de contradictoir afgedane zaken eindigt bij vonnis en het geldelijke belang daarvan bedraagt 28 procent tot 30 procent van het totale belang van 838 miljoen euro. Dus: een minderheid van zaken wordt gevonnist, maar daarbij gaat het relatief om de grotere belangen.
- De klacht dat strafrechters geen oor zouden hebben voor de zorgen van de burgers wordt nogal eens gehoord, maar is niet terecht. Feit is dat onderzoek naar de ontwikkeling van straftoemeting – gerapporteerd in Rechtstreeks nr. 3 – liet zien dat ter beschikking staande strafmodaliteiten als de maatregel Strafrechtelijke Opvang Verslaafden en de maatregel Inrichting Stelselmatige Daders in toenemende mate gebruikt worden door rechters. Daarnaast lijkt ook de eis aan de rechter om kritisch te kijken naar het bewijsmateriaal (ter voorkoming van gerechtelijke dwalingen) niet aan dovemansoren gericht blijkens een toename van het aantal vrijspraken.

Publicaties 2007

Rechtstreeks

1 *Leken en rechtspraak: moet, mag en wil de burger meedoen?*

J. Eerdmans, M. Groenhuijsen, Th. de Roos,
H. Boutellier & K. Lünemann, M. Malsch, A. Klijn &
M. Croes

2 *De strafrechter en de burger: Zij konden bijeen niet komen...*

H. Elffers & J.W. de Keijser

3 *Strafrechter en strafketen: de gang van de zaken, 1995-2006*

W. van der Heide, F. van Tulder & C. Wiebrens

4 *Peer review bij professionals: je laten bekijken door gelijken*

K. Lombarts & K. Overeem, E. Minkjan, R. Creusen en
F. Bakker

– *Rechtspraak: productiviteit in perspectief.*

A. van de Torre, J. Jonker (SCP), F. van Tulder,
Th. Steeman, G. Paulides (Rvdv)
Raad voor de rechtspraak, Sociaal en Cultureel
Planbureau, Den Haag 2007.

– *Communiceren met justitiabelen.*

*Een onderzoek naar de informatiebehoefte,
waardering en verwachtingen van justitiabelen*
A. Meint & S. Verberk, B&A Den Haag

Rechtspraaklezing 2007

– *The reflective Judge*

Sir Igor Judge

Research Memoranda

– *Civiele rechtspraak in eerste aanleg 2005 (nr 1.-2007)*

– Een eerste stap op weg naar kwantificering van de
maatschappelijke betekenis van de rechtspraak
B.C.J. van Velthoven

– *Gelet op de cultuur (nr. 2-2007)*

*Reflectie op de relevantie van culturele achter-
gronden van etnische minderheden in de
Nederlandse rechtspraktijk*

W. van Rossum

– *eCasemanagment (nr.3-2007)*

*Een internationale studie in rechtsprekende
organisaties*

E. Rooze e.a.

– *Afgewogen straffen (nr. 4-2007)*

*Analyse en verbetering van de Databank
Consistente Straftoemeting*

F. van Tulder, B. Diephuis m.m.v. A. Klijn en M. Croes

Overige publicaties

– *Vertrouwen in de rechtspraak nader onder- zocht*

P. Dekker & T. van der Meer

Sociaal en Cultureel Planbureau, Den Haag 2007

'Drie jeugdzaken, één zitting. Niks bijzonders'

Sinds december 2007 houdt de rechtbank Arnhem iedere maand een 'combi-zitting': een gecombineerde straf- en civiele zitting voor jeugdigen. De kinderrechter kan dan de gehele problematiek in samenhang bezien. Andere rechtbanken tonen zich geïnteresseerd.

Het is een uniek experiment, en toch zegt Peter Oskam: "Het bijzondere is dat wat wij doen eigenlijk helemaal niet zo bijzonder is. Misschien is het wel bijzonder dat de andere achttien rechtbanken dit niet doen."

'Dit', dat zijn de zogeheten combi-zittingen, waarvan de eerste op 13 december 2007 in de rechtbank Arnhem werd gehouden. Bij een combi-zitting behandelt een rechter verschillende zaken – straf én civiel – van een jeugdige tegelijk. Dat is uniek, want in de rest van het land worden dergelijke zaken niet gelijktijdig behandeld. De jeugdige zou van de nieuwe aanpak wel eens de vruchten kunnen plukken. Dat stelt Peter Oskam, teamleider Jeugd (sector familie & jeugd). "Een jongen heeft wat gestolen en komt bij de kinderrechter die de strafzaak behandelt. Een week later moet een andere rechter oordelen over een uithuisplaatsing, omdat de opvoeding van deze jongen allesbehalve goed verloopt. Deze wacht dan op het vonnis van de eerdere kinderrechter, die rechter had op zijn beurt weer graag geweten dat er een verzoekschrift tot uithuisplaatsing was."

"De Raad voor de Kinderbescherming maakt per onderwerp een rapport op", zegt coördinerend secretaris Irma Verheijen. "Het kan dus zijn dat er over één kind drie rapporten worden opgesteld: dat hij niet naar school gaat, dat hij zich op het criminele pad begeeft en dat er thuis problemen zijn."

In Arnhem vonden ze dat niet gewoon, juist omdat veel problemen van een kind met elkaar samenhangen. Als het thuis niet lekker loopt, hangen de jongeren vaak op straat, ook tot laat in de avond. Zij ontmoeten de verkeerde vrienden, komen in aanraking met drugs, plegen wat diefstallen, zijn 's ochtends moe en gaan niet naar school. De leerplichtambtenaar stuurt de zaak naar de officier van justitie, die de minderjarige dagvaardt voor de kantonrechter. Als uit het verslag van de Raad voor de Kinderbescherming niet blijkt dat er nog meer speelt, dan weet de kantonrechter dat ook niet.

Ketenpartners

Het jeugdstrafrecht vindt plaats binnen de sector familie & jeugd, team jeugd. In Arnhem werken alle ketenpartners intensief samen, zoals het Openbaar Ministerie, de Raad voor de Kinderbescherming, het Bureau Jeugdzorg, de leerplichtambtenaren en de advocatuur. De jeugdige komt één keer voor de kinderrechter en die is op de hoogte van alles wat er speelt. Daardoor kan deze rechter die zaken in onderlinge samenhang beoordelen. Uiteindelijk komen er wel drie verschillende uitspraken. "Deze kinderrechter heeft als het ware drie petten op, hij vertegenwoordigt in één persoon de drie verschillende rechters: de kantonrechter, de strafrechter en de civiele rechter", zegt Verheijen.

De voordelen van deze combi-zittingen zijn evident. "De ketenpartners worden min of meer gedwongen samen op te trekken", aldus Oskam. "Zij allen zijn aanwezig bij de combi-zittingen, de kinderrechter kan verschillende partijen dus direct horen. Voor de jeugdige is dit klantvriendelijker, want hij hoeft niet

Afhandeling Jeugdzaken

Jeugdzaken worden afhankelijk van hun aard bij drie verschillende sectoren ondergebracht: civiel, straf en kanton. Spijbelen bijvoorbeeld is een overtreding van de Leerplichtwet en wordt behandeld door de kantonrechter. Voor criminele zaken moeten kinderen naar de kinderrechter die strafzaken behandelt en ondertoezichtstellingen en uithuisplaatsingen lopen via de civiele kinderrechter. Dat er drie gescheiden zittingen komen is dan ook de normale praktijk. Rechtbank Arnhem houdt nu een proef met gecombineerde zittingen.

meerdere keren naar de rechtbank te komen. We denken dat dit alles ook ons minder tijd gaat kosten dan al die afzonderlijke zittingen. En het belangrijkste: combi-zittingen leiden tot betere beslissingen voor de jeugdige omdat de rechter nu het totaaloverzicht heeft van zijn problematiek. We leveren maatwerk en dus betere uitspraken."

Dat blijkt wel uit beslissingen die afzonderlijke rechters over een kind kunnen nemen. Verheijen: "In de 'gescheiden' wereld is het denkbaar dat de ene rechter besluit dat de jongere een gezinsvoogd krijgt – hoewel we liever van 'coach' spreken, dat vinden de jongeren stoerder klinken. Een tweede rechter vindt dat er een reclasseringsambtenaar moet worden bijgehaald. Die jongen moet dan al naar twee begeleiders luisteren, en daarnaast ook eens naar zijn ouders. Dat kan te veel zijn en botsen. In de combi-zitting kan dat worden afgestemd en dan kan er worden gekozen voor één hulpverlener."

Rekening moet wel worden gehouden met de verschillende termijnen die gelden voor verschillende zaken. De spoedeisendheid van een verzoek tot ondertoezichtstelling, staat wel eens een gelijktijdige behandeling met een strafzaak in de weg. Ook is het denkbaar dat een combi-zitting voor jeugdigen emotioneel te zwaar is, meent Verheijen. "Ze krijgen op die ene zitting wel veel voor hun kiezen. Een nadeel kan ook zijn dat de verschillende ketenpartners het niet eens zijn over de te kiezen aanpak en dat er zo verwarring ontstaat. Maar een voordeel hiervan is wel dat het zo voor iedereen transparant is."

Evaluatie

In 2008 worden de eerste combi-zittingen geëvalueerd. In dat onderzoek wordt de rechtbank Arnhem bijgestaan door wetenschappers van de Radboud Universiteit Nijmegen. De eerste signalen zijn erg bemoedigend. "Ook al is het daardoor op de combi-zittingen erg druk – naast de ketenpartners is ook iemand van de universiteit aanwezig – toch tonen ouders en kinderen zich tevreden. Ondanks dit circus voelen zij dat na de zitting een streep onder de zaak kan worden getrokken en andere zaken bij andere rechters hen niet blijven achtervolgen." Oskam: "Een moeder schreef in een brief dat zij nu pas het gevoel heeft dat de problematiek rond haar kind in zijn geheel is bekeken. Zij was dan ook heel blij met de gecombineerde zitting."

Jaarrekening

Geconsolideerde balans per 31 december 2007 (na resultaatverdeling)

Omschrijving (x €1.000)	31-12-2007	31-12-2006
Activa		
<i>Vaste activa</i>		
1 Materiële vaste activa	77.894	74.631
Grond en gebouwen	12.662	11.246
Installaties en inventarissen	45.662	45.333
Overige materiële vaste activa	19.570	18.052
Financiële vaste activa	19.977	19.977
2 Vordering Ministerie van Justitie inzake vakantiegelden	19.977	19.977
<i>Vlottende activa</i>		
Vorderingen	31.600	32.192
3 Rekening Courant Ministerie van Justitie	21.953	21.953
Overige vorderingen	2.864	3.148
4 Overlopende activa	6.783	7.091
5 Liquide middelen	108.482	110.017
Totaal activa	237.953	236.817
Passiva		
Eigen vermogen	35.235	47.379
Exploitatiereserve	34.223	36.725
Wettelijke reserve	1.012	1.032
Onverdeeld resultaat		9.622
7 Egalisatierekening	66.838	51.161
8 Voorzieningen	5.767	5.786
Langlopende schulden	57.670	52.642
9 Leningen bij het Ministerie van Financiën	51.582	44.503
10 Vooruitontvangen Bedragen Openbaar Ministerie	6.088	8.139
Kortlopende schulden	72.443	79.849
Crediteuren	8.330	11.017
11 Overlopende passiva	64.113	68.832
Totaal passiva	237.953	236.817

Geconsolideerde staat van baten en lasten 2007

	Realisatie 2007 (x € 1.000)	Begroot 2007 Oorspronkelijk (x € 1.000)	Realisatie 2006 (x € 1.000)
<i>Baten</i>			
12 Bijdrage Ministerie van Justitie	834.003	835.460	810.667
13 Bijdrage derden	29.398	22.168	19.346
14 Bijdrage meer/minder werk	-15.676	0	-9.548
Totaal baten	847.725	857.628	820.465
<i>Lasten</i>			
15* Personele kosten	590.509	566.259	524.841
16* Materiële kosten	233.451	266.194	246.724
17 Afschrijvingskosten	22.138	22.920	17.441
18 Rentekosten	2.122	2.758	1.849
19 Gerechtskosten	4.878	4.843	5.122
20 Overige kosten	0	0	266
Totaal lasten	853.098	862.974	796.243
Resultaat voor doelmatigheidsbijdrage	-5.373	0	24.222
21 Doelmatigheidsbijdrage	0	0	14.600
Resultaat	-5.373	-5.346	9.622

* De aan de kosten gerelateerde informatie in het Jaarverslag is gebaseerd op de wijze van verantwoorden in 2006 en 2005. Daartoe is een andere verdeling van personele en materiële kosten gehanteerd.
Zie hiervoor de kostenverdeling opgenomen bij de Personele kosten [15].

Toelichting op de geconsolideerde Balans en Staat van baten en lasten**Algemeen**

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de in deze toelichting opgenomen grondslagen voor waardering van activa en passiva en grondslagen voor de bepaling van het resultaat. Deze grondslagen zijn afgeleid van de maatschappelijke normen zoals in Boek II Titel 9 van het Burgerlijk Wetboek en de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving zijn verwoord. Op enkele punten wordt hiervan afgeweken. De belangrijkste afwijkingen betreffen:

- een reservering voor de verplichting in het kader van vakantiedagen;
- een positie voor het onderhanden werk;
- voorzieningen in het kader van jubileumuitkeringen, vergoedingen bij ontslag en arbeidsongeschiktheid;
- uitsplitsing van de personele kosten in salarissen, sociale lasten en pensioenpremie;
- opstellen van een kasstroomoverzicht.

Consolidatie

In de consolidatie zijn integraal opgenomen de financiële gegevens van de 26 gerechten (rechtbanken, gerechtshoven en bijzondere appelcolleges), het Bureau van de Raad voor de rechtspraak en de landelijke dienst SSR. Ook de financiële gegevens van de landelijke dienst ICTRO, waar de Raad voor de rechtspraak een belang in heeft van 66,6 procent zijn in 2007 voor het eerst opgenomen. ICTRO heeft naast haar kasverplichtingen-verantwoording een vereenvoudigde batenlastenverantwoording opgesteld die in de consolidatie is betrokken. De landelijke dienst PRISMA, waar de Raad voor de rechtspraak een belang in heeft van 50 procent, is niet opgenomen in de consolidatie vanwege het beperkte financiële belang. De bijdrage aan Prisma wordt in de Staat van baten en lasten verantwoord onder de materiële kosten.

Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Algemeen

Alle activa en passiva worden, voor zover niet anders vermeld, opgenomen tegen nominale waarden.

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs onder aftrek van afschrijvingen. Afschrijvingen op materiële vaste activa worden berekend volgens een vast percentage van de verkrijgingsprijs op basis van de geschatte gebruiksduur van de betreffende materiële vaste activa. Afschrijvingen vinden plaats tot restwaarde. Voor zover niet anders is vermeld, is de restwaarde op nihil gesteld. Afschrijvingen vinden plaats naar tijdsgelang op basis van de werkelijke aanschafdatum. Op materiële vaste activa in bestelling wordt niet afgeschreven.

Vorderingen

Vorderingen worden gewaardeerd op nominale waarde onder aftrek van een voorziening wegens vermoedelijke oninbaarheid.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd tegen enkele concrete of specifieke risico's en verplichtingen die op de balansdatum bestaan en waarvan de omvang onzeker is doch redelijkerwijs in te schatten. De voorziening FPU is opgenomen tegen contante waarde.

Grondslagen voor bepaling van het resultaat

Algemeen

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de ontvangen bijdragen en de kosten en andere lasten over het jaar.

Baten

De ontvangen bijdragen in het kader van de productie wordt verantwoord in het verslagjaar waar de productie wordt gerealiseerd. Overige bijdragen worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Lasten

De kosten worden berekend op basis van historische kosten en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben. De afschrijvingen op de materiële vaste activa worden gebaseerd op de verkrijgingsprijs; de afschrijvingen vinden plaats volgens de lineaire methode op basis van de geschatte economische levensduur.

Toelichting op de geconsolideerde balans

Activa

Bedragen x €1.000

		Grond en gebouwen	Installaties en inventarissen	Overige	Totaal
1	Aanschafwaarde begin periode	16.684	125.192	71.489	213.365
2	Cumulatieve afschrijvingen	5.438	79.859	53.437	138.734
3	Boekwaarde 31 december 2006	11.246	45.333	18.052	74.631*
<i>Mutaties gedurende periode</i>					
4	Investerings	3.465	11.805	14.373	29.643
5	Desinvesterings	1.653	3.529	3.578	8.760
6	Afschrijvingen	1.733	10.734	11.441	23.908
7	Afschrijvingen desinvesterings	1.337	2.787	2.164	6.288
8	Totaal mutaties	1.416	329	1.518	3.263
9	Aanschafwaarde einde periode	18.496	133.468	82.284	233.728
10	Cumulatieve afschrijvingen	5.834	87.806	62.714	156.354
11	Boekwaarde 31 december 2007	12.662	45.662	19.570	77.894

* De boekwaarden per 1 januari 2007 sluiten niet aan bij de balans per 31 december 2006 omdat met ingang van 2007 de activa van ICTRO zijn toegevoegd. In samenhang hiermee wijken aan de passivazijde de posten Wettelijke reserve en Vooruitontvangen Bedragen OM per 1 januari 2007 af van de balans per 31 december 2006.

[1] Materiële vaste activa

De overige materiële vaste activa betreffen met name hardware, software en licenties. Zelfontwikkelde software is niet geactiveerd; alleen van derden gekochte software is geactiveerd. Kunst is niet geactiveerd onder de materiële vaste activa maar als niet in de balans opgenomen activa verantwoord.

De gehanteerde afschrijvingspercentages zijn in onderstaande tabel opgenomen:

		Afschrijvingspercentage
<i>Grond en gebouwen</i>	Verbouwingen	10%
<i>Installaties en inventarissen</i>	Installaties	10%
	Meubilair	10-20%
	Kantoormachines	20%
	Stoffering	12,5%
	Audio-visuele middelen	12,5%
	Overige	20%
<i>Overige materiële vaste activa</i>	Hardware	33,33%
	Software	33,33%
	Licenties	33,33%
	Overig (geen ict-activa)	20%

ICTRO, Prisma en stafdiensten

De Raad voor de rechtspraak is gedeeltelijk eigenaar van de landelijke dienst PRISMA. Het aandeel van de Raad voor de rechtspraak in de materiële vaste activa van Prisma bedraagt circa 0,018 miljoen euro (31-12-2006: 0,033 miljoen euro).

De Rechtspraak maakt per 31 december 2007 gebruik van de diensten van drie gemeenschappelijke beheerdiensten. Het betreft beheerdiensten in Arnhem, 's-Hertogenbosch en Den Haag. De gerechten die gebruik maken van de beheerdiensten zijn mede-eigenaar van de eigen activa van deze beheerdiensten. Het aandeel van de Rechtspraak in deze activa betreft per 31 december 2007 circa 2,2 miljoen euro (31-12-2006: 1,6 miljoen euro).

Eigendom

Van een deel van de materiële vaste activa is de Rechtspraak wel economisch eigenaar maar geen juridisch eigenaar. Het betreft hier voornamelijk verbouwingen en bedrijfsinstallaties die zijn geplaatst in panden waarin de gerechten zijn gehuisvest. De verbouwingen zijn opgenomen onder de categorie grond en gebouwen, de bedrijfsinstallaties zijn opgenomen in de categorie installaties en inventarissen.

Financiële vaste activa

[2] Vordering Ministerie van Justitie inzake vakantiegelden

Deze vordering betreft een vordering op het Ministerie van Justitie inzake de financiering van de te betalen vakantiegelden, die is ontstaan bij het inwerking treden van het baten-lastenstelsel per 1 januari 2005. Met het Ministerie van Justitie is geen aflossingsschema overeengekomen en er wordt door de Rechtspraak geen rente berekend.

Vlottende activa

Vorderingen

[3] Rekening-courant Ministerie van Justitie

Het saldo Rekening-courant Ministerie van Justitie is als volgt samengesteld:

Bedragen x €1.000

	31-12-2007	31-12-2006
Vordering inzake dotatie egalisatierekening	16.700	16.700
Vordering inzake saldo werkkapitaal	5.253	5.253
Stand	21.953	21.953

[4] Overlopende activa

Bedragen x €1.000

	31-12-2007	31-12-2006
Nog te ontvangen bedragen en overige overlopende activa	1.203	3.231
Vooruitbetaalde bedragen	5.580	3.860
Totaal	6.783	7.091

Alle overige vorderingen en overlopende activa hebben een looptijd korter dan een jaar.

[5] Liquide Middelen

De liquide middelen staan vrij ter beschikking van de Rechtspraak.

Passiva

[6] Eigen vermogen

Bedragen x €1.000

	31-12-2007	31-12-2006
Exploitatiereserve	34.223	36.725
Wettelijke reserve	1.012	1.032
Onverdeeld resultaat		9.622
Totaal	35.235	47.379

Met ingang van 1 januari 2007 is 66 procent van het vermogen van ICTRO toegevoegd aan het vermogen van de Rechtspraak. Omdat dit vermogen is ontstaan bij de verkrijging van materiële vaste activa is dit deel van het vermogen verantwoord in de wettelijke reserve ICTRO.

Het verloop van de exploitatiereserve is als volgt:

Bedragen x € 1.000

	2007	2006
Stand 1 januari	36.725	17.677
Afroming EV 2006	-6.751	
Bestemming resultaat 2005		19.048
Bestemming resultaat 2006	9.622	
Bestemming resultaat 2007	-5.373	
Stand 31 december	34.223	36.725

Het totaal van de exploitatiereserve en het onverdeeld resultaat van de Rechtspraak heeft in 2006 de grens van vijf procent overschreden. De overschrijding van 6,8 miljoen euro is in 2007 door de Rechtspraak uitgekeerd aan de Minister.

Het verloop van de wettelijke reserve ICTRO is als volgt:

Bedragen x €1.000

	2007	2006
Stand 1 januari	1.032	
Dotatie		
Onttrekking	-20	
Stand 31 december	1.012	1.032

In de wettelijke reserve ICTRO is het vermogen van ICTRO opgenomen. Dit vermogen is niet-uitkeerbaar omdat het is aangewend ter financiering van materiële vaste activa in deze kasverplichtingendienst. Zolang ICTRO slechts via een vereenvoudigde batenlastenverantwoording in de consolidatie wordt betrokken, wordt het vermogen van ICTRO als een wettelijke reserve verantwoord.

Zie voor de vergelijking met de cijfers van 2006 de opmerking bij de materiële vaste activa [1].

[7] Egalisatierekening

Het verloop van de egalisatierekening is als volgt:

Bedragen x €1.000

	2007	2006
Stand 1 januari	51.161	27.013
Opbrengst/bijdrage meer/minderwerk	15.677	9.548
Doelmatigheidsbijdrage		14.600
Stand 31 december	66.838	51.161

Op basis van de met de Minister gemaakte afspraken heeft de Rechtspraak minderwerk voor een bedrag van 29,1 miljoen euro gerealiseerd. De Rechtspraak heeft hierop de Minister verzocht een deel van de gerealiseerde minderproductie in 2007 bij strafzaken en de minderproductie bij vreemdelingenzaken niet af te rekenen met de egalisatierekening. De Minister stemt in met dit verzoek waardoor van het gerealiseerde bedrag aan minderwerk slechts 15,7 miljoen euro behoeft te worden verrekend met de egalisatierekening. Met de Minister is afgesproken dat vanaf 2007 geen doelmatigheidsbijdrage meer met de egalisatierekening behoeft te worden verrekend.

[8] Voorzieningen

De balanspost voorzieningen betreft de volgende voorzieningen:

Bedragen x €1.000

	31-12-2007	31-12-2006
Reorganisatievoorzieningen	1.037	340
FPU-voorziening	4.650	5.366
Overige voorziening	80	80
Totaal	5.767	5.786

Reorganisatievoorzieningen

In 2007 hebben de gerechten Zwolle en Groningen een reorganisatievoorziening van respectievelijk 0,818 en 0,159 miljoen euro gevormd. Aan de reorganisatievoorziening SSR (per 31-12-2006: 0,34 miljoen euro) is in 2007 0,007 miljoen euro toegevoegd en 0,287 miljoen euro onttrokken. Per saldo blijft een bedrag van 0,060 miljoen euro staan. De reorganisatie van de SSR wordt naar verwachting in 2008 afgerond.

FPU-voorziening

De FPU-voorziening is getroffen vanwege de verplichtingen die bij gerechten zijn ontstaan als gevolg van de aanvullingen FPU die zijn toegerekend aan werknemers van de Rechtspraak die gebruik (gaan) maken van de zogenaamde Remkes-regeling. De voorziening is opgenomen tegen contante waarde, waarbij rekening is gehouden met een contantmakingspercentage van 4,3 procent (2006: 4,6 procent).

Overige voorziening

Deze voorziening is opgebouwd uit een claim voor prijsbijstelling en een claim voortvloeiend uit de koffie- en theevoorziening voor het personeel van SSR. Deze voorziening is niet aangewend.

Langlopende schulden

[9] Leningen bij het Ministerie van Financiën

Specificatie Leningen	Bedragen x € 1.000	
	2007	2006
Stand per 1 januari lang en kort	61.499	58.941
Aflossing gedurende het jaar -/-	18.012	14.627
Leningen aangegaan +/+	25.811	17.185
Stand lang en kort 31 december	69.298	61.499
Kortlopend deel volgend boekjaar -/-	17.716	16.996
Stand per 31 december lang	51.582	44.503

De leningen zijn aangegaan ter financiering van de materiële vaste activa. Met het afsluiten van de leningovereenkomst met het Ministerie van Financiën wordt het rentepercentage vastgesteld. De rente inzake de leningen varieert, afhankelijk van de looptijd van de lening, van 2,37 procent tot 4,51 procent.

Specificatie langlopend deel van de leningen	Bedragen x € 1.000
Deel van de lening dat afgelost wordt in 2009;	14.425
Deel van de lening die afgelost worden in 2010-2014;	30.944
Deel van de lening dat afgelost wordt na 2014.	6.213
Totaal	51.582

[10] Vooruitontvangen Bedragen Openbaar Ministerie

De gemeenschappelijke materiële vaste activa zijn veelal geactiveerd op de openingsbalans van de rechtbank omdat die doorgaans de grootste gebruiker is. In de Modelovereenkomsten gemeenschappelijk gebruikte activa, externe en interne diensten is overeengekomen dat het Openbaar Ministerie niet bijdraagt in de afschrijvingskosten maar wel in de aanschafkosten. Dit betekent dat het Openbaar Ministerie niet bijdraagt in de afschrijvingskosten van de reeds aanwezige gemeenschappelijke activa per 1 januari 2005. Door haar bijdrage in de aanschafkosten in het verleden heeft het Openbaar Ministerie haar deel van de afschrijvingskosten immers al voldaan.

De bijdrage Openbaar Ministerie uit het verleden is in de balans als vooruitontvangen bedragen Openbaar Ministerie afzonderlijk als passiefpost (langlopende schulden en kortlopende schulden) zichtbaar gemaakt. Als gevolg van nieuwe investeringen komt het voor dat deze balanspost wordt verhoogd. Parallel met de afschrijvingskosten valt deze schuld vrij ten gunste van het resultaat, zodat, per saldo, de afschrijvingskosten van het

Openbaar Ministerie-deel van de bestaande gemeenschappelijke activa niet drukken op het resultaat van 2005 en de daarop volgende jaren.

Specificatie Vooruitontvangen OM	Bedragen x € 1.000	
	2007	2006
Stand per 1 januari lang en kort	10.713	10.424
Toevoeging ICTRO +/-		516
Vrijval gedurende het jaar +/-	1.770	2.910
Schulden aangegaan +/-	513	2.683
Stand lang en kort 31 december	9.456	10.713
Kortlopend deel volgend boekjaar +/-	3.368	2.574
Stand per 31 december lang	6.088	8.139

Specificatie langlopend deel vooruitontvangen bedragen OM	Bedragen x € 1.000	
Deel van vooruitontvangen bedragen OM dat vrijvalt in 2009;		2.227
Deel van vooruitontvangen bedragen OM dat vrijvalt in 2010-2014;		3.243
Deel van vooruitontvangen bedragen OM dat vrijvalt na 2014.		618
Totaal		6.088

Zie voor de vergelijking met de cijfers van 2006 de opmerking bij de materiële vaste activa [1].

Kortlopende schulden

[11] Overlopende passiva

Bedragen x € 1.000	31-12-2007	31-12-2006
<i>Nog te betalen bedragen</i>		
Reservering vakantiegelden	23.355	21.329
Eindejaaruutkering incl. sociale lasten	1.565	
Rentekosten	150	131
Overig	15.612	19.317
Vooruit ontvangen bedragen	2.347	3.335
Lening Ministerie van Financiën (kortlopend deel < 1 jaar)	17.716	16.996
Vrijval vooruitontvangen bedragen OM (kortlopend deel < 1 jaar)	3.368	2.574
Nog te betalen bedragen RGD (kortlopend deel < 1 jaar)		5.150
Totaal	64.113	68.832

Alle kortlopende schulden hebben een looptijd korter dan een jaar.

Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Niet in de balans opgenomen activa

De Rechtspraak bezit kunst met een historische aanschafwaarde van circa 1,5 miljoen euro.

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Huurverplichtingen

De verplichtingen met betrekking tot door de Rechtspraak gehuurde panden bedragen in 2008 circa 112 miljoen euro. De huurverplichtingen hebben betrekking op contracten die qua looptijd zeer uiteenlopen, waarbij het langstlopende contract als einddatum het jaar 2030 heeft. Huurverplichtingen nemen in de komende jaren gestaag toe, omdat panden worden gemoderniseerd en nieuwe projecten worden gerealiseerd, waarna de huurprijzen op een hoger niveau worden vastgesteld.

Facilitaire verplichtingen

Deze verplichtingen bedragen voor 2008 circa 15 miljoen euro en hebben betrekking op kosten voor onder andere beveiliging, catering en schoonmaak.

Toelichting op de geconsolideerde Staat van baten en lasten

[12] Bijdrage Ministerie van Justitie

Dit betreft de totale bijdrage zoals die door de Minister van Justitie in 2007 is verstrekt.

Opbouw budgettair kader Rechtspraak (x € 1.000)

	2007	2006
Stand Miljoenennota	823.592	766.742
Mutaties Voorjaarsnota	8.618	48.239
Mutaties Najaarsnota / Slotwet	-202	472
Totaal begrotingsbijstelling	8.416	48.711
Vooruit ontvangen bijdrage boekjaar	3.251	
Vooruit ontvangen bijdrage volgend boekjaar	-1.291	-4.786
Totaal vooruit ontvangen bijdrage	1.960	
Verrekening bijdrage gerechtskosten	35	-4.786
Totaal beschikbaar	834.003	810.667

In de bijdrage van het Ministerie van Justitie is een bijdrage in de gerechtskosten begrepen die in 2007 4,843 miljoen euro (2006: 6,6 miljoen euro) bedraagt. Deze bijdrage is 0,035 miljoen euro lager dan de gemaakte gerechtskosten [19].

[13] Bijdrage derden

Dit betreft onder meer opbrengsten die voortkomen uit ontvangen rente, ontvangen WAO-gelden, de SSR-bijdrage van het Openbaar Ministerie en ontvangsten parketpolitie Amsterdam.

[14] Bijdrage meer/minder werk

Dit betreft het saldo van meer- en minderwerk van productie zoals dat door de Rechtspraak is gerealiseerd ten opzichte van de met de Minister van Justitie gemaakte afspraken bij het vaststellen van de begroting. Deze wordt afgerekend tegen 70 procent van de afgesproken tarieven. Voor 2007 heeft de Rechtspraak de Minister verzocht de afrekening met de egalisatierekening te beperken tot 15,7 miljoen euro [7].

[15] Personele kosten

Tengevolge van de opname in de consolidatie van ICTRO zijn in 2007 de personele kosten van ICTRO als zodanig verantwoord terwijl deze kosten in voorgaande jaren zijn verantwoord als materiële kosten. De aan de kosten gerelateerde informatie in het jaarverslag is gebaseerd op de wijze van verantwoorden in 2006 en 2005. Daartoe is de onderstaande kostenverdeling gehanteerd.

Kostenverdeling tbv Jaarverslag (x € 1.000)

	Jaarverslag 2007	Staat van baten en lasten 2007	Begroting 2007
Personele kosten	561.477	590.509	566.259
Materiële kosten	262.483	233.451	266.194
Totaal	823.960	823.960	832.453

De personele kosten zijn te relateren aan het gemiddeld aantal werknemers bij de Rechtspraak. Hierover geeft tabel 12 Aantal medewerkers en formatie Rechtspraak in het Jaarverslag Rechtspraak 2007 nadere informatie.

De werknemers van de Rechtspraak vallen onder de pensioenregeling van het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds. Een toegezegde pensioenregeling die in de jaarrekening wordt gekenmerkt als een toegezegde-bijdrageregeling waarbij premies worden betaald op basis van het salaris in het betreffende jaar. De Rechtspraak heeft voor deze pensioenregeling geen andere wettelijke of feitelijke verplichting indien een tekort zich voordoet bij het ABP. Wanneer echter de premiebetaling niet meer kostendekkend is, kan dit bij de Rechtspraak leiden tot ofwel een aanpassing van de premie dan wel een versobering van de pensioenregeling.

De vijf leden van de Raad voor de rechtspraak worden bezoldigd op basis van artikel 86 van de

Wet op de rechterlijke organisatie juncto artikel 1 en 2 van het Besluit rechtspositie leden gerechtsbesturen en Raad voor de rechtspraak juncto artikel 7 en bijlage 3 van de Wet rechtspositie rechterlijke ambtenaren.

Geen van de functionarissen van de Rechtspraak ontvangt een beloning die hoger is dan het grensbedrag zoals dat is opgenomen in de Wet openbaarmaking uit publieke middelen gefinancierde topinkomens.

[16] Materiële kosten

Materiële kosten (x € 1.000)		
	2007	2006
Huisvestingskosten	107.683	105.456
Exploitatiekosten	125.768	141.268
Totaal	233.451	246.724

Zie voor de relatie met kostengerelateerde informatie in het Jaarverslag 2007 de gehanteerde kostenverdeling zoals opgenomen bij de Personele kosten [16].

De algemene bijdrage Prisma van 0,7 miljoen euro (2006: 0,7 miljoen euro) maakt deel uit van de materiële kosten. Daarnaast worden nog specifieke bijdragen uitgekeerd.

[17] Afschrijvingskosten

De afschrijvingskosten [1] worden verminderd met 1,770 miljoen euro als gevolg van de vrijval van de balanspost Vooruitontvangen Bedragen Openbaar Ministerie. Het betreft hier de door het Openbaar Ministerie verstrekte bijdrage in de aanschaf van gemeenschappelijke activa die zijn aangeschaft voor 1 januari 2005. Door haar bijdrage in de aanschafkosten in het verleden heeft het Openbaar Ministerie haar deel van de afschrijvingskosten immers al voldaan.

Afschrijvingskosten (x € 1.000)		
	2007	2006
Totaal afschrijvingen [1]	23.908	20.351
-/- Vrijval vooruitontvangen OM	1.770	2.910
Afschrijvingskosten [17]	22.138	17.441

[18] Rentekosten

Het betreft hier de rentelasten als gevolg van de door het Ministerie van Financiën verstrekte leningen ten behoeve van de aanschaf van materiële vaste activa.

[19] Gerechtskosten

Onder gerechtskosten worden verstaan de kosten die het gerecht maakt gedurende of als gevolg van de behandeling van een aan de rechter voorgelegde zaak. Deze kosten worden volgens de open-eindfinanciering vergoed. Dit betekent dat de gerealiseerde kosten volledig worden vergoed.

[20] Overige kosten

Dit betreft kosten die niet in de voorgaande kostensoorten zijn begrepen.

[21] Doelmatigheidsbijdrage

De doelmatigheidsbijdrage heeft door de Rechtspraak in 2007 niet te worden toegevoegd aan de egalisatierekening [7].

Accountantsverklaring

Aan de leden van de Raad voor de rechtspraak

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de op pagina 61 tot en met 73 opgenomen jaarrekening 2007 van de Raad voor de rechtspraak en de gerechten gezamenlijk bestaande uit de balans per 31 december 2007 en de staat van baten en lasten over 2007 met de daarbij behorende toelichtingen gecontroleerd.

Verantwoordelijkheid van Raad voor de rechtspraak

De Raad voor de rechtspraak is op grond van artikel 104 van de Wet op de rechterlijke organisatie verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven in overeenstemming met de grondslagen voor waardering van activa en passiva en met de methoden van resultaatbepaling, zoals uiteengezet in de toelichting op de jaarrekening, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag. Deze verantwoordelijkheid omvat onder meer: het ontwerpen, invoeren en in stand houden van een intern beheersingssysteem relevant voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en resultaat, zodanig dat deze geen afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten bevat, het kiezen en toepassen van aanvaardbare grondslagen voor financiële verslaggeving en het maken van schattingen die onder de gegeven omstandigheden redelijk zijn. De Raad voor de rechtspraak en de gerechten gezamenlijk zijn tevens verantwoordelijk voor het totstandkomen van baten en lasten alsmede de balansmutaties in overeenstemming met de begrotingswetten en met andere van toepassing zijnde wettelijke regelingen.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is, op grond van artikel 104, vijfde lid van de Wet op de rechterlijke organisatie, het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht. Dienovereenkomstig zijn wij verplicht te voldoen aan de voor ons geldende gedragsnormen en zijn wij gehouden onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De keuze van de uit te voeren werkzaamheden is afhankelijk van

de professionele oordeelsvorming van de accountant, waaronder begrepen zijn beoordeling van de risico's van afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten. In die beoordeling neemt de accountant in aanmerking het voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en resultaat relevante interne beheersingssysteem, teneinde een verantwoorde keuze te kunnen maken van de controlewerkzaamheden die onder de gegeven omstandigheden adequaat zijn maar die niet tot doel hebben een oordeel te geven over de effectiviteit van het interne beheersingssysteem van de Raad voor de rechtspraak en de gerechten gezamenlijk. Tevens omvat een controle onder meer een evaluatie van de aanvaardbaarheid van de toegepaste grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van schattingen die de Raad voor de rechtspraak heeft gemaakt, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening. Onze controle omvat tevens een toetsing van de totstandkoming van baten en lasten en de balansmutaties in overeenstemming met begrotingswetten en andere wettelijke regelingen. Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van de Raad voor de rechtspraak en de gerechten gezamenlijk per 31 december 2007 en van het resultaat over 2007 in overeenstemming met de grondslagen voor waardering van activa en passiva en met de methode van resultaatbepaling zoals uiteengezet in de toelichting op de jaarrekening en zijn de in de jaarrekening opgenomen baten en lasten alsmede de balansmutaties tot stand gekomen in overeenstemming met de begrotingswetten en met andere van toepassing zijnde wettelijke regelingen.

Verklaring betreffende andere wettelijke voorschriften en/of voorschriften van regelgevende instanties

Tevens melden wij dat het jaarverslag van de Raad voor de rechtspraak en de gerechten gezamenlijk, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening.

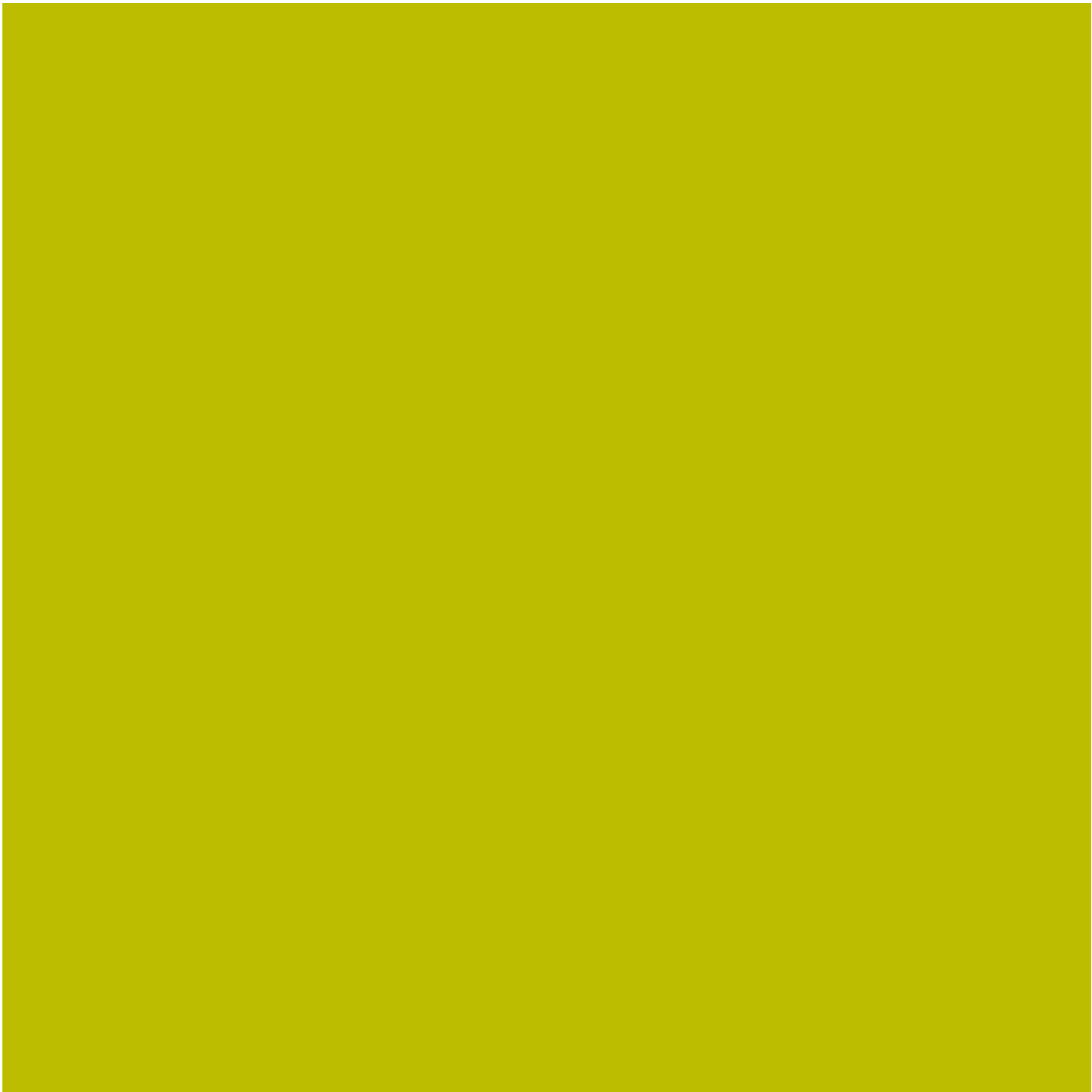
Den Haag, 31 maart 2008

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Drs. A.E. Gerritsma RA

Ronnie Manoe, administratief juridisch medewerker, rechtbank Zwolle-Lelystad

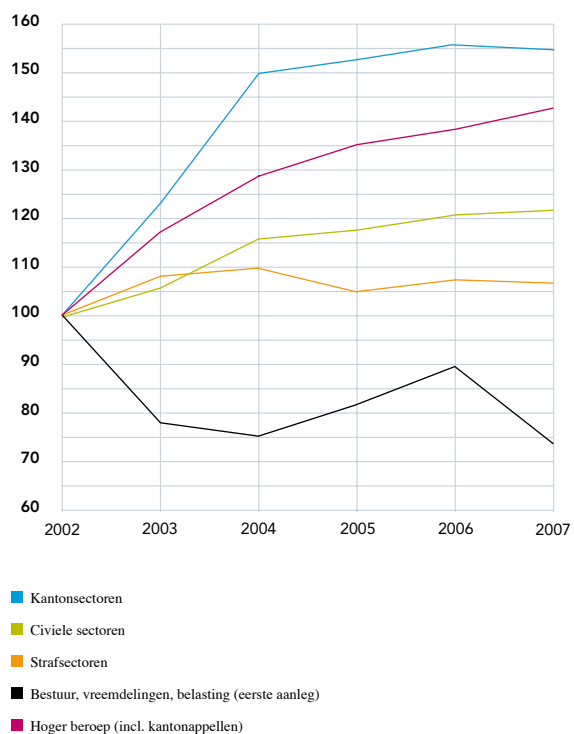
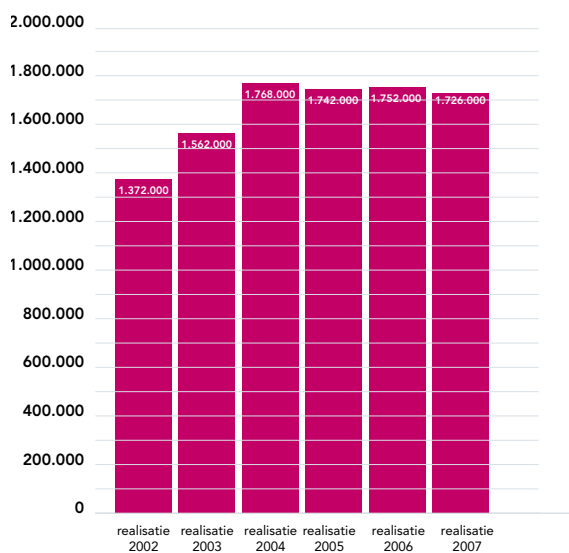
Deel II Cijfers

Tabel 1 Instroom rechtspraak in 2004, 2005, 2006 en 2007 (afgerond op tientallen)

	2004	2005	2006	2007	groei 2007
Kantonsector rechtbanken	1.032.280	1.050.660	1.070.040	1.063.900	-1%
Handelszaken (incl. arbeidszaken en kort gedingen)	535.520	538.760	516.590	497.300	-4%
Familiezaken	142.590	153.530	172.420	192.650	12%
Akten en verklaringen	84.930	98.550	101.580	112.400	11%
Strafzaken	178.900	166.920	183.960	168.330	-9%
Mulder-zaken (excl. adres onbekend)	90.330	92.910	95.480	93.210	-2%
Sector civiel rechtbanken	250.370	255.050	261.430	263.870	1%
Handelszaken, insolventies en kort gedingen	113.960	113.680	114.460	107.690	-6%
Familiezaken	110.910	115.400	121.150	129.630	7%
Presidentrekestten	25.500	25.970	25.820	26.550	3%
Sector bestuur rechtbanken	107.740	131.720	145.230	118.950	-18%
Bestuurszaken	48.930	50.920	50.750	46.390	-9%
Vreemdelingenzaken	58.810	58.690	63.590	48.450	-24%
Belastingzaken	0	22.110	30.900	24.110	-22%
Strafsector rechtbanken	230.080	222.250	225.510	222.680	-1%
Appelcolleges	73.270	64.460	62.540	64.280	3%
Handelszaken	9.330	10.230	10.110	9.790	-3%
Familiezaken	3.670	4.140	4.200	4.340	3%
Belastingzaken	15.800	4.030	2.130	3.190	50%
Strafzaken	35.720	37.470	37.640	38.680	3%
CRvB + CBb	8.760	8.590	8.460	8.280	-2%
Totaal Rechtspraak	1.693.740	1.724.140	1.764.760	1.733.680	-2%
Totaal excl. Vreemdelingenzaken	1.634.930	1.665.450	1.701.170	1.685.230	-1%
Totaal excl. Vreemdelingen- en belastingzaken	1.619.130	1.639.300	1.668.140	1.657.930	-1%

Tabel 2 Instroom naar sector, 2002-2007 (afgerond in honderdtallen)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Kantonsectoren	692.300	850.400	1.032.300	1.050.700	1.070.000	1.063.900
Civiele sectoren	217.800	231.300	250.400	255.100	261.400	263.900
Strafsectoren	211.000	228.400	230.100	222.200	225.500	222.700
Bestuur, vreemdelingen, belasting (eerste aanleg)	164.500	129.000	123.500	135.500	145.700	119.500
Hoger beroep (incl. kantonappellen)	44.900	52.400	57.500	60.700	62.100	63.800
Totaal	1.330.500	1.491.500	1.693.700	1.724.100	1.764.700	1.733.600
Index	100	112	127	130	133	130

Figuur 1 Instroom 2002-2007, geïndexeerd (2002 = 100)**Figuur 2 Totale productie Rechtspraak 2002-2007**

Tabel 3 Productieontwikkeling 2002-2007 (afgerond op duizendtallen)*

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Realisatie (absolute productie)	1.450.000	1.562.000	1.768.000	1.742.000	1.752.000	1.726.000
Groei absolute productie	9%	14%	13%	-1%	1%	-1%
Groei werklast (gewogen productie)	10%	14%	4%	-1%	-3%	-1%
Productie t.o.v. de afspraak met de Minister	109%	114%	109%	107%	101%	98%

* Vanaf 2005 aantallen exclusief Mulder-zaken 'adres onbekend'

Tabel 4 Productiegroei naar rechterlijke instantie 2007

	Productie in aantallen groei 2007 t.o.v. 2006	realisatie t.o.v. afspraken 2007	Gewogen productie (werklast) groei 2007 t.o.v. 2006
Kantonzaken	-1%	1%	-5%
Civiel rechtbank en hoven	2%	-4%	1%
Straf rechtbank en hoven	-3%	-7%	-3%
Bestuur (incl. belastingen- en vreemdelingenzaken)	-7%	-11%	-1%
Totaal	-1%	-2%	-1%

Tabel 5 Productie rechtspraak in 2005, 2006 en 2007 (afgerond op tientallen)

	2005	2006	2007	groei 2007	groei 2006
Kantonsector rechtbanken	1.059.700	1.065.790	1.052.900	-1%	1%
Handelszaken (incl. arbeidszaken en kort gedingen)	542.820	517.940	490.160	-5%	-5%
Familiezaken	152.350	167.490	189.940	13%	10%
Akten en verklaringen	98.550	101.580	112.400	11%	3%
Strafzaken	168.190	183.320	169.040	-8%	9%
Mulder-zaken (excl. adres onbekend)	97.790	95.470	91.370	-4%	-2%
Sector civiel rechtbanken	256.350	258.170	262.370	2%	1%
Handelszaken, insolventies en kort gedingen	116.340	113.580	108.780	-4%	-2%
Familiezaken	114.230	119.020	127.340	7%	4%
Presidentrekestten	25.780	25.580	26.260	3%	-1%
Sector bestuur rechtbanken	131.110	139.110	130.460	-6%	6%
Bestuurszaken	50.910	50.230	49.040	-2%	-1%
Vreemdelingenzaken	71.400	62.190	56.820	-9%	-13%
Sector belastingzaken	8.800	26.690	24.610	-8%	203%
Strafsector rechtbanken	219.540	221.800	216.020	-3%	1%
Appelcolleges	74.910	67.560	64.640	-4%	-10%
Handelszaken	9.240	10.360	10.720	3%	12%
Familiezaken	3.800	4.060	3.990	-2%	7%
Belastingzaken	13.080	4.910	3.300	-33%	-62%
Strafzaken	39.910	39.290	38.080	-3%	-2%
CRvB + CBb	8.880	8.940	8.550	-4%	1%
Totaal Rechtspraak	1.741.600	1.752.420	1.726.400	-1%	-1%
Totaal excl. Vreemdelingenzaken	1.670.200	1.690.230	1.669.580	-1%	-1%
Totaal excl. Vreemdelingen- en belastingzaken	1.648.330	1.658.630	1.641.670	-1%	-1%

Tabel 6 De productie ten opzichte van de instroom in 2006 en 2007

	instroom 2007	productie 2007	productie / instroom 2007	productie / instroom 2006
Kantonsector rechtbanken	1.063.900	1.052.910	99%	100%
Handelszaken (incl. arbeidszaken en kort gedingen)	497.300	490.160	99%	100%
Familiezaken	192.650	189.940	99%	97%
Akten en verklaringen	112.400	112.400	100%	100%
Strafzaken	168.330	169.040	100%	100%
Mulder-zaken (excl. adres onbekend)	93.210	91.370	98%	100%
Sector civiel rechtbanken	263.870	262.370	99%	99%
Handelszaken, insolventies en kort gedingen	107.690	108.780	101%	99%
Familiezaken	129.630	127.340	98%	98%
Presidentrekestten	26.550	26.260	99%	99%
Sector bestuur rechtbanken	118.950	130.460	110%	96%
Bestuurszaken	46.390	49.040	106%	99%
Vreemdelingenzaken	48.450	56.820	117%	98%
Belastingzaken	24.110	24.610	102%	86%
Strafsector rechtbanken	222.680	216.020	97%	98%
Appelcolleges	64.280	64.640	101%	108%
Handelszaken	9.790	10.720	109%	102%
Familiezaken	4.340	3.990	92%	97%
Belastingzaken	3.190	3.300	103%	231%
Strafzaken	38.680	38.080	98%	104%
CRvB + CBb	8.280	8.550	103%	106%
Totaal Rechtspraak	1.733.680	1.726.400	100%	99%
Totaal excl. Vreemdelingenzaken	1.685.230	1.669.580	99%	99%
Totaal excl. Vreemdelingen- en belastingzaken	1.657.930	1.641.670	99%	99%

Tabel 7 Productie ten opzichte van de afspraken 2007

	begroting afspraken in aantallen	productie in aantallen	productie t.o.v. afspraken
Rechtbanken	1.690.230	1.661.770	98%
Sector kanton excl. Mulder adres onbekend	1.039.530	1.052.910	101%
Sector civiel exclusief akten	272.320	262.370	96%
Sector bestuur	53.560	49.040	92%
Vreemdelingenkamers	67.480	56.820	84%
Belasting	26.410	24.610	93%
Sector straf	230.940	216.020	94%
Gerechtshoven	59.240	56.090	95%
Civil	15.080	14.710	98%
Straf	41.380	38.080	92%
Belasting	2.790	3.300	118%
CRvB	7.730	7.460	97%
CBb	1.200	1.090	91%
Totaal	1.758.400	1.726.410	98%
Totaal excl. CBb	1.757.200	1.725.320	98%

Tabel 8 Werkvoorraad 2007 (afgerond op tientallen)

	werkvoorraden in aantallen
<i>Rechtbanken</i>	
Civil	
Handelszaken	96.440
Familiezaken	35.450
Beslissing president /civiel algemeen	6.320
Bestuur	
Bestuurszaken	26.040
Vreemdelingenzaken	12.870
Belastingzaken	17.100
Straf	
Strafzaken	42.220
<i>Rechtbanken, kanton</i>	
Civil	
Handelszaken	55.590
Familiezaken	27.790
Beslissing president /civiel algemeen	1.330
Straf	
Strafzaken	48.210
<i>Gerechtshoven</i>	
Civil	
Handelszaken	12.740
Familiezaken	3.100
Belasting	
Belastingzaken	4.390
Straf	
Strafzaken	14.880

Tabel 9a: gemiddelde doorlooptijden van procedures in weken, 2005-2007

	2005 weken	2006 weken	2007 weken	groei 2007 weken	%
Rechtbank, sector kanton					
Handelszaak met enquête, descente of pleidooi	43	44	43	-1	-3%
Handelszaak verweer zonder enq., desc. of pleidooi	16	15	16	1	4%
Handelszaak zonder verweer (verstek)	1	1	1	0	3%
Beschikking ontbindingsprocedure arbeidsovereenkomst	3	2	3	0	10%
Overige beschikkingen (handel en huur)	13	8	9	2	20%
Familiezaak	4	4	4	1	22%
Voorlopige voorzieningen	4	4	4	0	3%
Strafzaak bij kanton (overtreding)	8	6	6	-1	-9%
Rechtbank, sector civiel					
Handelszaak met verweer	82	75	60	-15	-20%
Handelszaak zonder verweer (verstek)	5	5	5	0	3%
Verzoekschriftprocedure handel (met name insolventie)	9	9	8	0	-4%
Beëindigde faillissementen	151	161	104	-57	-35%
Scheidingszaak	17	16	16	0	-1%
Beschikking verzoekschriftprocedure kinderrechter	7	8	8	0	3%
Overige familiezaak (b.v. adoptie)	22	22	22	1	2%
Kort geding	7	7	6	0	-4%
Rechtbank, sector straf					
Strafzaak (meervoudig behandeld=MK)	14	14	12	-2	-15%
Uitwerken vonnis strafzaak voor hoger beroep (MK)	17	18	19	2	9%
Politierechterzaak (incl. economische)	5	5	5	0	2%
Strafzaak bij de kinderrechter (enkelvoudig)	6	5	5	0	-4%
Rechtbank, sector bestuur					
Bodemzaak bestuur regulier	43	43	46	3	6%
Voorlopige voorziening bestuur regulier	6	6	6	0	1%
Belastingzaak		38	53	16	42%
Vreemdelingenzaak	45	30	33	3	9%
Gerechtshof					
Handelszaak	70	70	70	1	1%
Familiezaak (excl. Bopz en kinderrechter)	29	31	32	0	1%
Belastingzaak	81	111	118	7	6%
Strafzaak (MK & EK)	niet beschikbaar	31	30	-1	-5%
Uitwerken arrest t.b.v. Cassatie	niet beschikbaar	24	25	1	4%
College van Beroep voor het Bedrijfsleven					
Bestuurszaak	67	69	73	4	6%
Voorlopige voorziening	8	5	4	-1	-18%
Centrale Raad van Beroep					
Bestuurszaak	87	79	81	2	3%
Voorlopige voorziening	6	7	4	-3	-37%

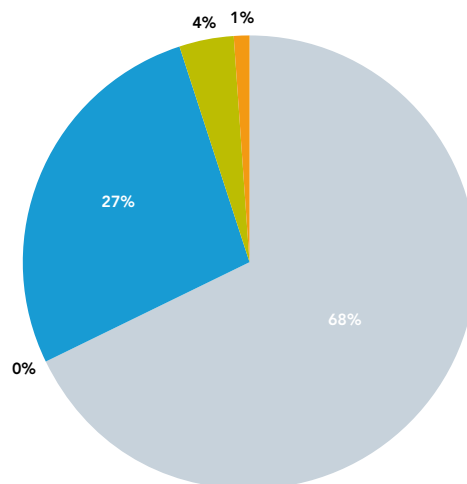
Voor belastingzaken bij de rechtbank geldt dat de doorlooptijd alleen beschikbaar is voor het jaar 2006 omdat in 2004 de rechtbanken nog geen belastingzaken behandelden en in 2005 de doorlooptijd alleen gebaseerd zou zijn op de eerste stroom zaken die de belastingkamer bij de rechtbank heeft behandeld.

Tabel 9b: lengte van de procedures in 2007, afgezet tegen de norm voor 2010

	doelstelling 2010		realisatie 2007
	binnen	%	%
Rechtbank, sector kanton			
Handelszaken met verweer	1 jaar	90%	89%
	6 maanden	75%	73%
Beschikking arbeidsontbinding op tegenspraak	3 maanden	90%	96%
Handelszaken zonder verweer (verstek)	15 dagen	90%	95%
Beschikking geregelde arbeidsontbinding	15 dagen	90%	79%
Kort geding	3 maanden	90%	98%
Overtreding	1 maand	80%	88%
Mulder-zaak	3 maanden	80%	77%
Rechtbank, sector civiel	binnen	%	%
Handelszaken met verweer	2 jaar	80%	84%
	1 jaar	70%	61%
Handelszaken zonder verweer (verstek)	1 maand	90%	71%
Verzoekschriftprocedure handel (met name insolventie)	3 maanden	90%	76%
Beëindigde faillissementen	3 jaar	90%	77%
Scheidingszaak	1 jaar	95%	93%
	2 maanden	50%	60%
Alimentatie en bijstandsverhaal	1 jaar	90%	91%
Omgangs- en gezagszaken	1 jaar	80%	82%
Beschikking verzoekschriftprocedure kinderrechter	3 maanden	90%	92%
Kort geding en voorlopige voorziening (inclusief familie)	3 maanden	90%	91%
Rechtbank, sector straf	normering nog niet gereed		
Strafzaak (meervoudig behandeld=MK)	-	-	-
Uitwerken vonnis strafzaak voor hoger beroep (MK)	-	-	-
Politierechterzaak (incl. economische)	-	-	-
Strafzaak bij de kinderrechter (enkelvoudig)	-	-	-
Rechtbank, sector bestuur	binnen	%	%
Bodemzaak bestuur regulier	1 jaar	90%	70%
	9 maanden	70%	48%
Voorlopige voorziening bestuur regulier	3 maanden	90%	94%
Bodemzaak belasting lokaal	9 maanden	90%	25%
Bodemzaak rijksbelastingen	1 jaar	90%	55%
Bodemzaak vreemdelingen	9 maanden	90%	70%
Gerechtshof	binnen	%	%
Handelszaak dagvaarding	2 jaar	80%	65%
Handelsrekest	3 maanden	90%	61%
Familierekest	1 jaar	90%	94%
Belastingzaak	1 jaar	85%	50%
Strafzaak (MK & EK)	-	-	-
Uitwerken arrest t.b.v. Cassatie	-	-	-

Tabel 10 Kostenspecificatie 2007 (bedragen x € 1.000)

Gerealiseerde productiegerelateerde kosten	573.264
Gerealiseerde specifieke uitgaven gerechten	433
Gerealiseerde centrale uitgaven	229.105
Bijdrage in de huisvestingskosten gerechten	103.169
Ict	78.013
Opleidingen	18.324
Bureau Raad	17.860
Overig	11.738
Overige uitgaven	35.859
Megazaken	9.495
Bijzondere kamers	6.985
Tuchtrecht	2.639
Commissies van Toezicht	5.115
Niet wettelijke taken	11.625
Gerechtskosten	4.878

Figuur 3 Kostenspecificatie 2007

- Gerealiseerde productiegerelateerde kosten
- Gerealiseerde specifieke uitgaven gerechten
- Gerealiseerde centrale uitgaven
- Overige uitgaven
- Niet BFR-2005-taken
- Gerechtskosten

Tabel 11 Gerealiseerde minutentarieven 2007

	minutentarief	
	RA	GA
<i>Rechtbanken</i>		
Civil	2,05	1,40
Bestuur (excl. VK)	2,02	1,42
Straf	3,29	2,05
Kanton	2,43	1,35
Bestuur VK	2,15	1,67
Belasting	1,90	1,50
<i>Gerechtshoven</i>		
Civil	2,44	1,51
Straf	3,31	2,19
Belasting	2,98	2,55
<i>Bijzondere colleges</i>		
Centrale Raad van Beroep	3,52	1,18

Tabel 12. Aantal medewerkers en formatie Rechtspraak

	31-12-2004		31-12-2005		31-12-2006		31-12-2007	
	aantal	fte	aantal	fte	aantal	fte	aantal	fte
	dec	dec	dec	dec	dec	dec	dec	dec
	2004	2004	2005	2005	2006	2006	2007	2007
Rechterlijke ambtenaren	2.200	2.004	2.242	2.039	2.279	2.072	2.345	2.127
Gerechtsambtenaren (direct)	5.693	5.077	5.699	5.078	5.821	5.160	5.898	5.229
Totaal medewerkers direct	7.893	7.081	7.941	7.117	8.100	7.232	8.243	7.356
% van totaal	85%	85%	85%	85%	86%	85%	86%	86%
Staftaken Gerechten (GA indirect)*	1.065	968	1.116	1.016	1.151	1.049	1.146	1.042
Gemeenschappelijk Beheer (GA indirect)**	358	330	255	237	214	198	204	189
Totaal medewerkers indirect	1.423	1.298	1.371	1.253	1.365	1.247	1.350	1.231
% van totaal	15%	15%	15%	15%	14%	15%	14%	14%
Totaal personeel direct & indirect	9.316	8.379	9.312	8.370	9.465	8.479	9.593	8.587
Rechterlijke ambtenaren	2.200	2.004	2.242	2.039	2.279	2.072	2.345	2.127
% van totaal	24%	24%	24%	24%	24%	24%	24%	25%
Gerechtsambtenaren direct en indirect	7.116	6.375	7.070	6.331	7.186	6.407	7.248	6.460
% van totaal	76%	76%	76%	76%	76%	76%	76%	75%
Totaal personeel direct & indirect	9.316	8.379	9.312	8.370	9.465	8.479	9.593	8.587

* = 83% van de totaal geregistreerde staftaken bij gerechten

** = 70% van de totaal geregistreerde staftaken bij het Gemeenschappelijk Beheer

Tabel 13. Bezetting landelijke diensten en projecten OM/Rechtspraak 2004-2007

Landelijke diensten en projecten (SSR, ICTRO & Prisma)	31-12-2004		31-12-2005		31-12-2006		31-12-2007	
	aantal	fte	aantal	fte	aantal	fte	aantal	fte
Rechterlijke ambtenaren	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Gerechtsambtenaren	487	461	445	418	449	420	471	445

Het betreft hier het totale personeelsbestand van SSR, ICTRO en dienst Prisma.
Deze landelijke diensten worden door de Rechtspraak en het OM gezamenlijk gefinancierd.

Tabel 14. Man-vrouwverdeling 2004-2007

	aantal 31-12-04			aantal 31-12-05			aantal 31-12-06			aantal 31-12-07		
	m	vr	tot.	m	vr	tot.	m	vr	tot.	m	vr	tot.
Rechterlijke ambtenaren	1.177	1.023	2.200	1.179	1.063	2.242	1.181	1.098	2.279	1.194	1.151	2.345
	54%	47%	100%	53%	47%	100%	52%	48%	100%	51%	49%	100%
Gerechtsambtenaren (direct)	1.639	4.054	5.693	1.643	4.056	5.699	1.672	4.149	5.821	1.644	4.254	5.898
	29%	71%	100%	29%	71%	100%	29%	71%	100%	28%	72%	100%

Tabel 15. Man-vrouwverdeling in functies als rechterlijk ambtenaar

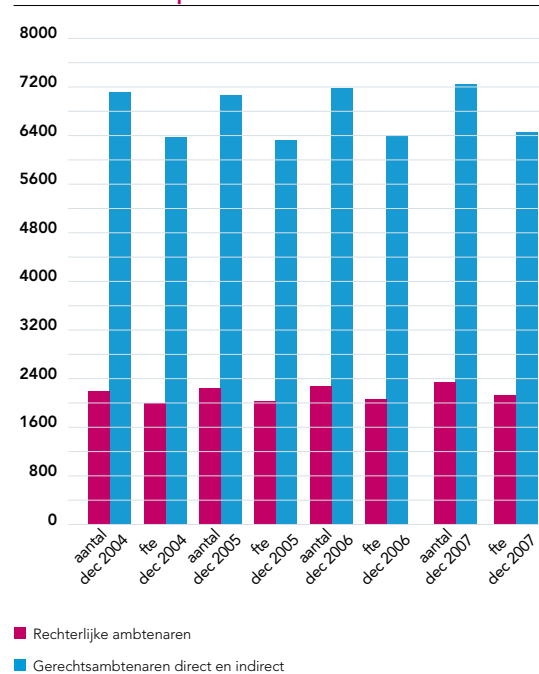
	aantal 31-12-06			aantal 31-12-07		
	mannen	vrouwen	totaal	mannen	vrouwen	totaal
President (voorzitter van bestuur)	23	4	27	22	5	27
Hof / bijzonder college	8	0	8	8	0	8
Rechtbank	15	4	19	14	5	19
Sectorvoorzitter (lid van bestuur)	72	28	100	71	26	97
Hof / bijzonder college	17	5	22	17	5	22
Rechtbank	55	23	78	54	21	75
(Coördinerend) vice-president	449	222	671	542	305	847
Hof / bijzonder college	97	35	132	107	40	147
Rechtbank	352	187	539	435	265	700
Raadsheer	184	135	319	171	139	310
Rechter	418	644	1.062	346	591	937
Overige rechterlijke ambtenaren	35	65	100	42	85	127
	1.181	1.098	2.279	1.194	1.151	2.345

Overige rechterlijke ambtenaren betreft rechterlijke ambtenaren in de volgende functies: gerechtsauditeur tevens plaatsvervanger; gerechtsauditeur; voorzitter/lid van de Raad voor de rechtspraak.

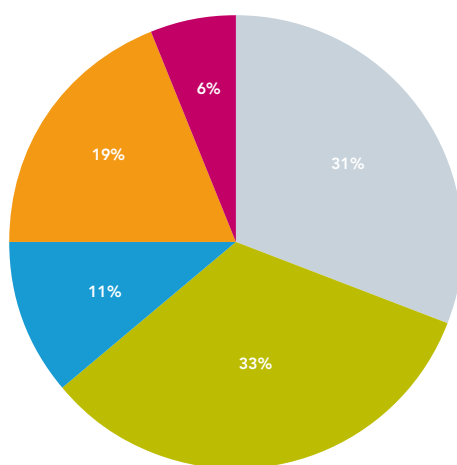
Tabel 16. Arbeidsverzuim 2006 - 2007 (excl. zwangerschapsverlof)

	verzuimpercentage 2006			verzuimpercentage 2007		
	mannen	vrouwen	totaal	mannen	vrouwen	totaal
Rechterlijke ambtenaren	2,15%	4,01%	2,98%	2,51%	4,20%	3,27%
Gerechtsambtenaren (direct & indirect)	4,47%	5,65%	5,21%	4,48%	5,96%	5,41%
Gemeenschappelijk Beheer (100%)	3,56%	6,18%	4,54%	4,44%	6,68%	5,27%
Landelijke diensten OM en Rechtspraak (100%)	4,75%	6,90%	5,34%	4,68%	6,64%	5,22%

**Figuur 4 Aantal medewerkers en formatie
Rechtspraak**

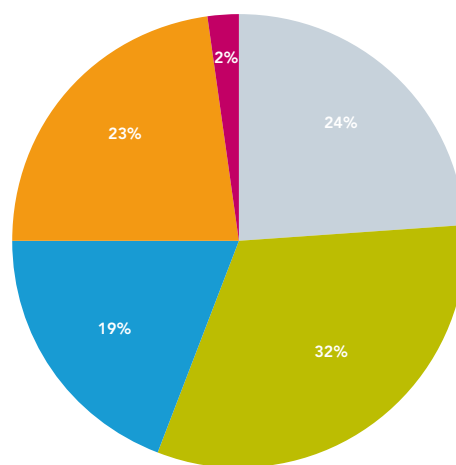

**Figuur 5 Gemiddelde bezetting (in fte) per sector
Rechterlijk ambtenaar**

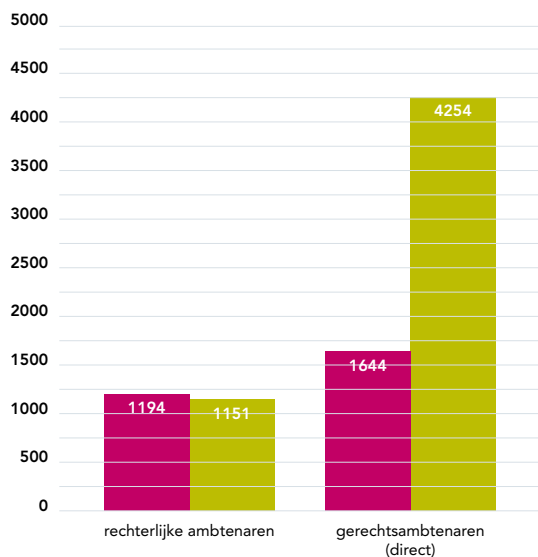
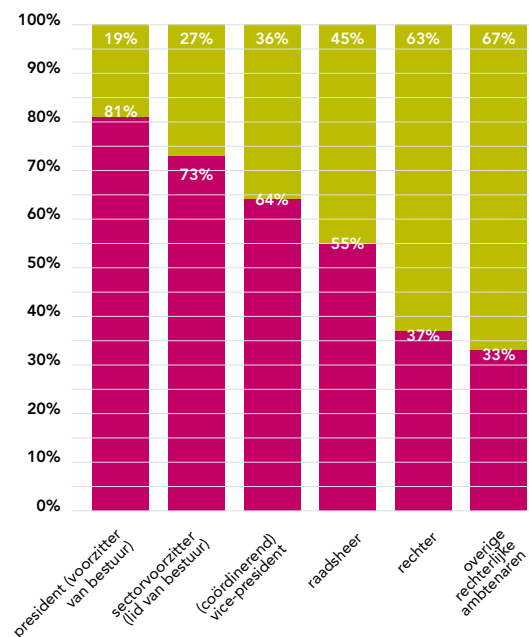
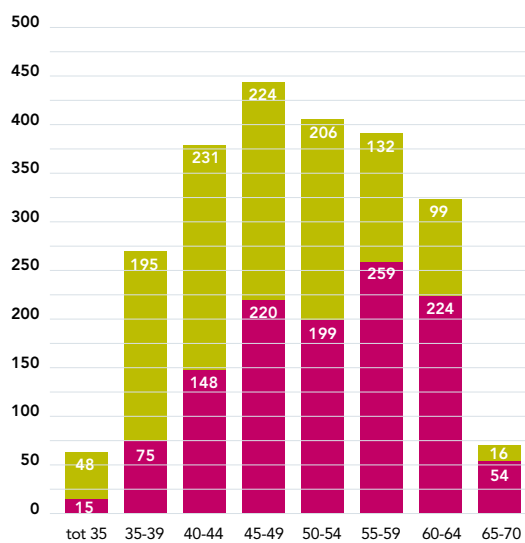
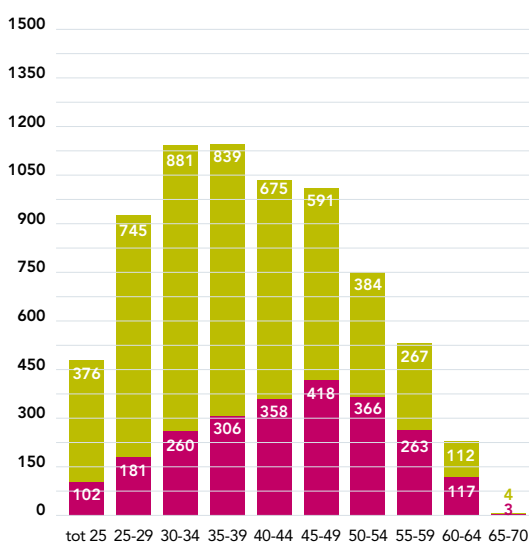

■ sector straf
■ sector civiel
■ sector kanton
■ sector bestuur
■ bijzondere colleges

**Figuur 6 Gemiddelde bezetting (in fte) per sector
Gerechtsambtenaar**

■ sector straf
■ sector civiel
■ sector kanton
■ sector bestuur
■ bijzondere colleges

Figuur 7 Man-vrouwverdeling in aantallen 2007**Figuur 8 Man-vrouwverdeling naar functie, aantal 31-12-07****Figuur 9 Rechterlijke ambtenaren naar leeftijd, december 2007****Figuur 10 Gerechtsambtenaren (in-)direct naar leeftijd, december 2007**

■ Mannen
■ Vrouwen

Tabel 17 Gerealiseerde productgroepprijs versus afgesproken prijs

	Gerealiseerd	Afgesproken*	Verschil
<i>Rechtbanken</i>			
Civiel	799,70	796,41	-3,29
Bestuur (excl. VK)	1.762,77	1.732,45	-30,32
Straf	738,25	605,94	-132,31
Kanton	121,07	127,31	6,24
Bestuur VK	806,35	1.011,59	205,24
Belasting	947,08	1.072,48	125,40
<i>Gerechtshoven</i>			
Civiel	3.924,10	3.696,76	-227,34
Straf	1.371,89	1.275,25	-96,64
Belasting	3.805,57	1.072,48	-2.733,09
<i>Bijzondere colleges</i>			
Centrale Raad van Beroep	3.133,46	2.925,85	-207,61
College van Beroep voor het bedrijfsleven		geen prijs	

* Exclusief 2% doelmatigheid

Tabel 18 Selectiecommissie rechterlijke macht, 2007

	Totaal	Man	Vrouw
<i>Cijfers Raio-selectie 2007</i>			
Aantal kandidaten	266	75 (28%)	191 (72%)
-afgewezen	208	59 (28%)	149 (72%)
-aanbevolen	58	16 (28%)	42 (72%)
<i>Cijfers Rio-selectie 2007</i>			
Aantal kandidaten	276		
-afgewezen	166		
-aanbevolen	110		

mr. Marlies Weistra, juridisch medewerker/secretaris, rechtbank Zwolle-Lelystad

Colofon

Raad voor de rechtspraak
Postbus 90613
2509 LP Den Haag

Kneuterdijk 1
2514 EM Den Haag
t 070-361 9723
f 070-361 9715

voorlichting@rechtspraak.nl
www.rechtspraak.nl

Vormgeving
Corps Ontwerpers, Den Haag

Lithografie en druk
OBT Opmeer, Den Haag

Fotografie
Marie Cécile Thijs, Rotterdam

Oplage
1000

Uitgave
mei 2008

